

COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

SECVNDAE DECADIS
SVPPLEMENTVM IV.

LIPSIAE MDCCLXXV.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud
Briasson, Venetiis apud I. B. Pasquali, Patavii apud Io. Manfrè,
Holmiae apud L. Saluium.

Minu

m

F

ne

8

la

K

Delic

er

8

1

2

n 1

poli

b. A

est:

sed

ret.

plen

ret.

vs,

qua

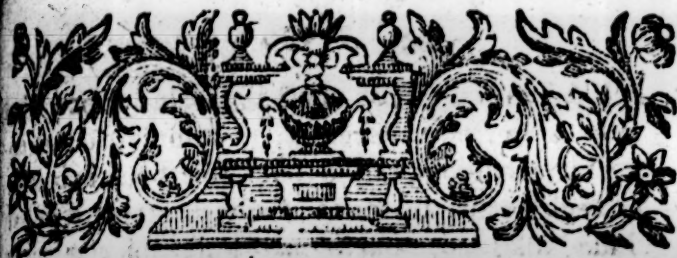
dan

lina

me

qua

I.

Mineralogische Behufligungen zum Behuf der Chymie und Naturgeschichte des Mineralreichs. Fünfter Theil. Leipzig bey Joh. Friedrich Heineck und Faber, Buchhändler in Copenhagen 1770. 8. Seiten 504. m. 2. Kupfertafeln. Sechster und letzter Theil. ib. 1771. 8. Seiten 486. mit 6. Kupfertafeln.

i. e.

Deliciae mineralogicae ad augendam chemiam et historiam naturalem regni mineralis collectae. Vol. V. et VI.

1) *De actione calcis vivae in diuersa corpora; ex Tom. V miscell. Taurinens. Tom. III. ** P. 3.

2) Cl. LEHMANNI *Epistola ad Ill. BVFFO-* P. 38.

IVM de quadam minera plumbi (rubra) Petropoli 1766. Haec minera, a nullo adhuc descripta, auctori ex Sibiriae Pirofawka Savod transmissa est: non singularem venam metallicam format, sed aliis mineris adsperfa, in rimis fodinarum haeret. Inuenitur, sed raro, granulis crystallinis; plerumque vero cupro, quarzo et galenae adhaeret, interdum etiam aliis immixta est. Color illius, praecipue in crystallis puris aurantius est; quae crystalli, si triturentur, pulverem croceum dant. Inhaerent spato et minerae plumbi crystallinae albescenti et viridi rhomboidali; quibus tamen leuiiores sunt, et sub aqua partem grauitatis quartam amittunt.

O o 2

Acidum

*) vid. supra hui. decad. suppl. III. p. 596.

P. 38. Acidum nitri has crystallos valde arrodit, absque tamen effervescentia, et colorem aureum extrahit; lixiuio alcalino sanguinis bouini admixto, praecipitatur materies flavescent et caerulea: inde martiales particulas huic minerae inesse credit. Spatum seleniticae indolis esse exinde apparet, quod cum acidis non effervescat.

P. 39. Sublimationi exposita minera, nullas particulas arsenicales et sulphureas inesse, clare ostendit. Praeterea tōstionem eius ante fusionem superuacaneam putat; ex centum libris crystallosum harum quinquaginta plumbi purissimi emanare affirmat. Matrici adhaerentes difficillime funduntur atque parum largiuntur, quia maxima pars cum quarzo in vitrum transit. In minera oculo armato considerata, tessulae plumbeae apparebant, quibus spicula argenti adhaerere dicit.

P. 45. 3) Cl. FRIDER. Z'WINGERI *animadversiones lithologicae, ex Act. Helvet. Vol. III. **)

P. 53. 4) Cl. IO. IAC. D'ANNONE *tractatio de Balneis, praecipue de illis, quae circa Basileam inveniuntur. Ex. Act. Helvet. Vol. II. **)*

P. 63. 5) Cl. IGNAT. BARTHOL. IOSEPH. STANG *dissertatio academica de vitro Ruthenico, Francof. ad Viadr. 1767. Praemissis diuersis, quae huic corpori imponuntur, nominibus, differentiis ab aliis huius generis et variis Auctorum sententiis, ad locos natales progreditur, quos non modo in Russia et Sibiria, verum etiam in aliis regionibus ponit. Vt vero Cl. Auctor hoc vitrum chemico exploraret, sequentia experimenta instituit: ab acido vitriolico, nitri et salis substantia eius crudi*

*) vid. comment. nostr. Vol. VII. p. 529.

**) vid. ib. Vol. VI. p. 681.

nullam mutationem passa est, quam etiam destillatione perficere non potuit. Calcinationi expositum vitrum, crepitando scintillulas proiciebat; forma vero non immutabatur, nisi color, qui splendorem argenteum, talco haud ab similem referebat. Pelluciditas et elasticitas sublata erat.

Calx ita parata nullam, cum variis acidis effervescentiam et solutionem perpeffa, ope acidi vitriolici tantummodo mollior et pinguedine quasi obducta apparuit, et acidum ipsum colorem purpureum acquisiuit. Salia vero alcalina fixa magis in vitrum Ruthenicum agere, ex friabilitate, fusione inducta, colligit. Quo facto, phaenomena, quae in fusione vitri cum sale tartari observauit, enumerat.

Experientia Nostrum docuit, eam chemicorum p. 82. sententiam non stare, qui ex terra aluminosa et acido vitriolico sine admixtione lixiuii alcalini, verum non alumen propullulare posse, credant, alcali potius supersederi posse putat. Existentiam partium martialium vt exploraret in vitro Ruthenico, calcem supra dictam cum sale ammoniaco commixtam sublimauit, indeque elegantes flores martiales, regulum vero nullum, licet varia experimenta adhibuerit, obtinuit. Neque, praeter ferrum, vllum aliud metallum vitro inesse, docimastice probauit.

Cum vitro hoc quoque varia experimenta, p. 90. quoad vitrescentiam instituit, atque ope variorum salium, terrarum et lapidum, diuersa vitra paravit, quo haec eo melius pateant, tabulam vitrificationis ipsam apposuit. Ad calcem quaedam de usu mechanico, oeconomico et medico huius vitri adiecit; posteriorem inutilem et noxium censet, indeque puluerem virgineum Viennensem, quem ingreditur vitrum hoc, vituperat.

P. 94. 6) Cl. SCHMIDT *tractatio de Oolithis, ex act. Helvet. Vol. V.*)*

P. 124. 7) Ill. POTT *disquisitio chemica Talci, ex act. Berol. Vol. II. vbi eadem occurrunt, quae Auctor Cl. in Lithogeognosia habet.**)*

P. 147. 8) Cl. IO. IAC. D'ANNONE *descriptio suorum cancrorum petrificatorum, ex Act. Helvet. Vol. III.***)*

P. 161. 9) EIVSDEM *relatio de quibusdam incognitis petrificatis, ex eorund. Vol. IV. †)*

P. 177. 10) Cl. WILH. MALLINCKRODT *dissertatio academica de origine lapidum. Cl. Auctor hic tantummodo loquitur de iis lapidibus, qui longitudine temporis indolem lapideam acquirendo, in hunc usque diem in regno minerali generantur, non vero ab initio rerum generati sunt. Merita b. HENCKELII in hac remaximopere laudat.*

P. 181. Materies, ex qua lapides fiunt, est terra, particulis salino bituminoso metallicis coniuncta, quas aqua et aer cohaerere cogunt; haec posteriora ita se habere, induratio aquae cum calce, concretio aeris cum salibus ex observationibus HALESTII comprobant. In calculis, quae in corpore animali generantur, aer, ut experimenta HALESTII probant, in maiore, ac in aliis lapidibus, copia adest.

P. 190. Progreditur ad vires ignis; quem ad generandos lapides non minus necessarium putat. Argillam igne indurescere et alias substantias terreas vitrificari res est notissima; easdem vero mutationes etiam sub terra fieri cognoscimus: e. g. silices et

*) vid. comment. nostr. Vol. XIII. p. 100.

**) vid. ib. Vol. I. p. 408.

***) vid. ib. Vol. VII. p. 530.

†) vid. ib. Vol. XI. p. 326.

et quarum ex marga ope ignis subterranei conflata esse, licet HENCKELIVS contrarium affirmet, ostendit; subiungit sententias Cll. MORO, LEIBNITII et BUFFONII, ex quibus prolata sententiam probare annuitur. Praeterea existentiam ignis subterranei ex aliis Auctoribus et ex calore thermarum declarat; hunc ignem destruere, HENCKELIVS affirmavit, contra quem ad finem usque disputat.

II) BLASII CARIOPHYLI *tractatio de marmoribus veterum*. p. 202. Egregia hac tractatione ii, qui in legendis scriptis veterum, eorumque operibus cognoscendis operam navant, nullo modo superfedere possunt. Etenim congeffit CARIOPHYLVS studiose omnes ferme marmorum species, quarum a veteribus mentio fit, ex quibus plurimae ad *Saxi* et *Iaspidis* aliorumque lapidum genera a recentioribus amandantur. Nos tantummodo praecipua earum indicabimus nomina, adiectis simul generibus, ad quae a Cel. WALLERIO relatae sunt.

Praemissis quibusdam de etymologia vocis marmoris, ab iis marmoribus incipit, quae in Graecia inventa sunt; vt sunt sequentia: p. 203.

- 1) Marmor Hymettium, candidum erat.
- 2) — Pentelicum, perinde.
- 3) — Taenarium, nigrum. WALL. Syst. miner. 1. sp. 8. b. p. 130.*)
- 4) — Taygetium, Lacedaemonium, viride, WALL. sp. 8. d. p. 131.
- 5) — Atracium, colore vario, modo viride, caerulefscens, modo candidum, in nigrum vergens. *Achates* WALL. sp. 18. d. p. 279.
- 6) — Parium, candidissimum, vnde lychneum et lygginum vocabatur. WALL. sp. 8. a. p. 129.
- 7) Mar-

7) Marmor Docimenum f. Synnadicum, Phrygium, Mygdonium. OVID. candidum, venis purpureis dilutum.

8) — Proconnesium, Cyzicenum, Neuris, Elaphonnesus, candidum venis atris.

9) — Thasium, ex candido pallidum, WALL. sp. 8. a. p. 129.

10) — Carysticum, viride. Asbestus WALL. sp. 1. p. 393.

11) — Chium, versicolor, fundo nigro perspicuoque.

12) — Cybelicum.

13) — Coralliticum, Sangarium, candore proximo ebori. WALL. sp. 8. a. p. 129.

14) — Rhodium, punctis aureis variegatum.

15) — Troianum, Iliacum.

16) — Bosphoricum, candidum margine nigricante.

17) — Cappadocicum, Phengites, candidum venis purpureis. WALL. sp. 8. a. p. 129.

18) — Onychites, WALL. sp. 8. a. p. 129.

19) — Tyrium, candidum.

20) — Porinum, Porus, candidum, leue.

Syriaca et alia.

P. 242

1) — Deucalium

2) — Scyrium

3) — Hierapoliticum

} versicoloris

4) — Lydium, lapis Lydius, Batthius, lapis Basanites PLIN. Basaltes WALL. sp. 9. b. p. 320.

5) — Lesbium, Thasio liuidius. WALL. sp. 9. e. p. 152.

6) — Heracleiticum.

7) — Mylassaicum, candidum.

8) — Alabandicum, nigrum, in purpureum vergens. Crystallus WALL. sp. 10. i. p. 223.

9) Mar-

9) Marmor Milefium.

10) — Iassium, lineis purpureis, candore pallido permixtum; huc pertinet *Carium*.

11) — Ephesium, candidissimum.

12) — Conchyiticum, candidum, mollius.

WALL. sp. II. p. 134.

13) — Tauromeniticum, varium.

14) — Syracusanum.

15) — Tragurium, versicolor.

Aegyptiaca.

1) Alabastrites, candidus, interstinctus variis coloribus. Gypsum WALL. sp. I. g. p. 155. p. 251.

2) Porphyrius, ruber, candidis interuenientibus punctis, inde Leucostictus et Leptopsephos vocabatur. Saxum WALL. sp. 9. p. 414.

3) Marmor Thebaicum, nigrum, interstinctus guttis aureis. Saxum WALL. sp. 9. c. p. 145.

4) Basaltes f. Barzaltes, ferrei coloris atque duritici. Basaltes WALL. sp. 7. p. 317.

5) Marmor Luculleum, atrum. WALL. sp. 8. b. p. 130.

6) Obsianus lapis, nigerrimi coloris.

7) Marmor Ophites, serpentium maculis simile, Steatites WALL. sp. 5. p. 385. huius tres varietates erant α) molle candidum, β) nigricans durum γ) cinereum f. Tephria.

8) — Augusteum, maculas diuerso modo colligens, undatim crispum in vortices. WALL. sp. 9. p. 132.

9) — Tiberianum, sparsum conuoluta canitie. WALL. sp. 9. g. p. 132.

10) — Memphiticum, sparsum et Elephantinum. Achates WALL. sp. 16. a. p. 276.

11) — Syeniticum, durum, ignei coloris. Saxum. WALL. sp. 3. c. p. 408.

12) Marmor Numidicum, Libicum, luteum, maculis purpureis variegatum. WALL. sp. 8. c. p. 130.

13) — Arabicum, candore et splendore Parrium exsuperans.

Italica.

p. 286. 1) — Lunensium, Ligusticum saxum IVERNAL. candidum et versicolor, in coeruleum vergens. WALL. sp. 8. a. p. 129.

2) — Tiburtinum, igne facile diffiliens. Saxum WALL. sp. 15. b. p. 423.

3) — Sabinium, rubrum.

4) — Albanum, tractatu facile, in locis apertis, gelicidiis et pruinis friabile et dissolubile.

Gallica.

p. 289. 1) Marmor Celticum, nigrum, venis albis lineatum. Erant in Gallia et Hispania multae aliae marmorum species, de quibus, quoniam a Romanis non aestimabantur, nihil memoratu dignum proditum fuit.

p. 291. 12) *Relatio brevis de arenifodina Lippensi.* Exposita regione, altitudine et latitudine huius fodinae, ad strata, ex quibus composita est, progreditur Auctor. Namque superius, sat laudabili terra instructum, excipit quarzofum, arena et glarea marmorum in modum permixtum, et argillaceum; quae strata obducta sunt Ochra ferrea. In strato quarzoso inveniuntur vestigia crystallorum; quae, dum nondum maturae et durae fuerint; ab onere incumbente compressae, sua forma quinquangulae priuatae sunt.

p. 293. Inveniuntur in his stratis interdum viliiores *Achates*, *Iaspides*, *Silices igniarii* copiosi, absque tamen petrificatis, et *cotes glareosae*, foraminibus cylindricis fundo stella eminenti praeditae.

Præterea in variis stratis quaedam bituminis vestigia deprehenduntur. Ex petrificatis nihil, præter lignum petrificatum inuenies. Arenam, dum valde consolidat, aedificiis struendis et aliis vsibus accommodatam censent opifices. In argilla integri trunci ligni bituminosi habitant, quorum interiora pyritem vitriolicum recondunt, qui vero breui in auras auolat. Lignum accensum odorem succineum spargit; sub hoc ligno argilla nigra bituminosa haeret.

13) *Observationes de fodina lithanthracum, quae per longum tempus ardet, Auctore Cl. FOYGEROVX DE BONDAROY, ex act. Acad. Paris. 1765. *)* p. 297.

14) *Observationes de methodo, qua crysalli ex sole tartari obtineri queant, Auctore Cl. MONTET, ex act. Acad. Paris. iisdem. **)* p. 306.

15) *Cl. SVLZERI coniecturae circa quasdam mutationes superficiei telluris, ex act. Acad. Berol. 1762. ***)* p. 311.

16) *Cl. PETRI COLLINSONII Epistola ad quendam de sceletis Elephantum nuper in America detectis, ex excerpt. Francof. 1769. †)* p. 323.

17) *Cl. FOYGEROVX DE BONDAROY observationes de Solfatara, prope Neapolim, ex act. Acad. Paris. 1765. ††)* p. 330.

18) *Cl.*

*) vid. comment. nostr. Vol. XVII. p. 271.

**) vid. ib. p. 263.

***) vid. ib. Vol. XIX. p. 52.

†) vid. ib. Vol. XI. p. 280. et Vol. XVII.

p. 388.

††) vid. ib. Vol. XVII. p. 269.

- P. 353. 18) Cl. FOUGEROUX DE BONDAROUX *tractatio de alumine, ex mem. Acad. Paris. 1759. *)*
- P. 369. 19) Cl. GVETTARDI *tractatio de mineralibus Aluerniae. ex act. Paris. 1759. **)*
- P. 422. 20) Cl. FOUGEROUX DE BONDAROUX *tractatio de ligno petrefactio, ex iisdem 1759. ***)*
- P. 452. 21) Cl. DAVBENTONII *tractatio de Alabaſtro, ex iisdem 1754. *)*
- P. 469. 22) Cl. GVETTARDI *tractatio de Tripela, ex iisdem 1755. **)*
- P. 169. 23) Cl. MACQUERI *tractatio de methodo non Comit. DE LAGARAGE metalla dissoluendi, ex iisdem 1755. ***)*

To. VI. Tomo sexto eoque ultimo sequentia indicanda habemus.

- P. 3. 1) *Tractatio circa quaestionem: cur multa corpora calcinatione pondere augeantur? quae quidem quaestio auctoritate Academiae Regiae Scientiarum Burdigalensis praemium reportauit. Auctore Cl. INGRAM, e societate Iesu. Licet ignis vi sua deuorante multa corpora mineralia ita destruat, ut multum ponderis perdant; tamen experientia docuit, in quibusdam contrarium euenire, corporaque non modo nihil ponderis amittere, verum etiam augeri. Quam materiam Cl. Auctor curatius enodare haec tractat.*

*) vid comment. nostr. Vol. XIII. p. 583.

**) vid. ib. Vol. XIII. p. 585.

***) vid. ib. Vol. XIII. p. 581.

*) vid. ib. Vol. IX. p. 385.

**) vid. ib. Vol. X. p. 15.

***), vid. ib. p. 9.

inestimatione annisus est, ita vt physicis lectu iudica-
tione dignissimam commendemus.

Quaedam experimenta BOILEI, LEMMERY, P. 4.
aliorumque, circa calcinationem stanni, plumbi et
variorum aliorum corporum mineralium instituta,
narrat.

Ea corpora, quae grauitatem absolutam au- p. 11.
gent, eo ipso tempore partem grauitatis amittunt;
nam dum per ignem attenuantur, volumen auge-
tur et ad materiem nouam recipiendam apta red-
duntur; hac vero attenuatione euenit, vt aequalia
volumine minora pondere fiant et de grauitate
specifica amittant; si vero ex alia materia nouas
partes recipiant; massa et grauitas absoluta auge-
bitur. Metallorum vero quodcunque, igni expo-
situm triplicem mutationem patitur: primum ca-
lore expanditur, dein funditur et tandem in calcem
mutatur; haec triplex mutatio etiam triplicem vo-
luminis aucti gradum producit.

Praemissis quibusdam de natura et grauitate p. 15.
ignis, demonstrare pergit, partes illius non posse
praebere causam maioris ponderis in metallis
calcinatis. Si enim ignis corpora metalli-
ca penetraret et pondus eorum augeret, omni-
no sequi debere putat, metalla fusa pondero-
siora fieri, quod vero non ita se habet. Ad ina-
nitatem vero eorum, qui causam huius ponderis
in igne quaerunt, eo melius probandam, experi-
menta Celeb. VOLTAIRE, cum ferro instituta,
commemorat.

Si calx plumbi nouo ignis gradu in plumbum p. 23.
mutatur, non modo pondus auctum, verum et-
iam consuetum amittit, quod non fieret, si ignis
in causa esset. Ostremo et illos refutat, qui qui-
dem causam ponderis aucti non in igne ipso, sed in
eius

eius pabulo quaerunt. Neque etiam radii solari-
bus, aëri et vasis, in quibus calcinatio peragitur,
ratio huius augmenti attribui posse ostendit.

P. 39. In parte nunc huius tractationis, altera ve-
ram huius mutationis causam indagare pergit,
haecque phaenomena a particulis, in aëre volutan-
tibus, quae ignis ope cum partibus corporum cal-
cinatorum coniungantur, deducit. Copiosas vero
particulas terrestres, salinas atque sulphureas in
aëre adesse, ex natura meteororum et aliis demon-
strat; quo facto, modum, quo haec corpuscula me-
tallis calcinatis applicentur, solide et argumentis
physicis nixus, describit.

P. 52. Sed dantur metalla, quae vni eidem gradu
ignis exposita, vel de pondere amittunt, vel alia
quae parce tantum augentur. Ad hanc diversitas
tem explanandam, duas rationes profert, quarum
prima est, corpora quaecunque, metalla adeo in igne
multum de materia propria perdere, quod ex sa-
mo crasso ascendente patet: altera; quo debilior
et laxior contextus partium internarum corporis
cuiusdam, quo dissolubilius est, et quo magis partes
illae volatiles sunt, eo magis etiam e corporibus
metallicis partes constitutivas abripit; e contrario
vero parum, si partes firmiter cohaerent.

P. 59. 2) *Descriptio soli et mineralium Campaniae, Au-
ctore Cel. GUETTARD, ex act. Acad. Paris. 1754.* *)

3) *Relatio de furnis fusoriis Argunensibus Sili-
riae. Auctore Cl. IO. GODOFRED. HEIDEL-
REICH. (Aus dem Hamburg. Adresscomtoirnach-
richt. 1770.)*

P. 141. Ab initio statim Cl. Auctor praemonet,
mineras, ibi habitantes, ex galena, mineris ar-
genti decompositis et pyritis gryseis atque fla-
viscens.

*) vid. comment. nostr. Vol. IX. p. 392.

valentibus constare. Galenae optimaè librae centum exhibent uncias duas cum totidem drachmis argenti, et libras 53. plumbi; plerumque vero ex galena uncia una et dimidia cum drachma una argenti educuntur. Pyritae grylei, licet argentum probe eductum fuerit, tantummodo unciam dimidiam; flavescentes vero nunquam plus drachma una argenti dedere ideoque educationem Noster, si impensas consideres, superfluum censet. Has mineras autem omnes copiosis sulphureis, arsenicalibus, atque Zinci particulis refertas esse, indeque fragilitatem eductorum metallorum promanare affirmat. Praeterea vstulationem horum mineralium non pluries quarta vice admitti debere suadet, quia hac via, adiectis tamen multis scoriis ferreis, copiosius argentum eliquavit, quam si amplius repetiisset.

Quo facto indicantur defectus furnorum fusoriorum huius regionis: 1) folles non aqua, sed equis agitari; 2) aërem inde prodeuntem nimis esse debilem; 3) furnos nimis paruos et exiguos esse; 4) illos ibi cum pariete posteriori, non vero, ut in Germania, cum anteriori tegi, 5) argillam bonae indolis ibi non deprehendi, 6) non adesse lapides idoneos et in igne durabiles, 7) mineras ipsas sordibus sulphureis, arsenicalibus et zincis nimis obductas esse, unde 8) furni et metalli, in illis contenta arrodantur, quod ex defectu argillae eo facilius eueniat; etenim loco huius cineres betulinos adhibere solent, per quos plumbum penetrat et sic maxima eius quantitas perditur.

4) Cl. GUETTARDI *tractatio de Entrochis et Asteriis, ex ass. Paris. 1755. ** p. 150.

5) *Obser-*

*) vid. comment. nostr. Vol. X. p. 16.

5) *Observatio de mirabili quadam volatilitate ne particularum Fluoris mineralis, acidis producta*
Auctore Cl. MARGGRAF, ex act. Acad. Berol. Tom. 24.*)

6) *Tractatio de Stalactitis, auctore Cl. GUET-
TARD. ex act. Acad. Paris. 1754.**)*

7) *EIUSDEM tractatio de Osteocolla circa Sanpuz,
ex iisdem, 1754.***)*

II.

A practical treatise on wounds and other chi-
rurgical subjects; to which is prefixed a
short historical account of the rise and
progress of surgery and anatomy, address-
ed to young surgeons, by BENJAMIN
GOOCH, Surgeon. Vol. I. Norwich, printed
for the Author 1767. 8. 1 Alph. 7½ pl.

Item.

Cases and practical remarks in Surgery with
sketches of machines, simple in their con-
struction, easy in their application and of
approved use. The second edition, with
large additions and emendations, by B.
GOOCH, Surgeon. ibid. eod. 1 Alph. 5 pl.
tab. aen. 17.

i. e.

*Dissertatio practica de vulneribus et aliis,
quae ad chirurgiam pertinent. Praemissa
est brevis de ortu et incrementis chirurgiae*

*) vid. comment. nostr. Vol. XIX. p. 66.

**) vid. ib. Vol. IX. p. 326.

***) vid. ib. p. 376.

et anatomiae narratio. In vsum tironum.

Auctore BENIAMIN GOOCH Vol. I.

Item.

Chirurgicae observationes et annotationes practicae, in quibus machinae describuntur simplices, facile applicabiles et quarum praestantia experientia probata est. Vol. II. Editio secunda multum aucta et emendata.

Priorem quidem editionem posterioris voluminis operum chirurgicorum Cl. GOOCH alio loco indicauimus *). Cum vero observationum eorum numerus in altera hac editione multum auctus, et prius additum sit volumen, in qua doctrina de vulneribus explicatur, non ingratum Lectoribus fore arbitramur, si praecipua, quae in praestantissimo hoc opere continentur, iam enarremus.

Praemissa est priori volumini brevis narratio Vol. I. de ortu et incrementis chirurgiae et anatomiae, in p. 1. qua tamen Cl. Auctor de veterum tantum in has p. 19. doctrinas meritis loquitur; de recentiorum inuentis vero plane filet et nomina misere corrumpit. Ipse autem huius voluminis prior pars de natu- p. 63. ra, differentiis, diagnosi et prognosi vulnerum agit, regulasque, quae in curatione eorum in vniuersum obseruandae sunt, continet; altera autem de vulneribus singularum partium ac curatione singularium eorum generibus apta differitur. De arteriarum vulneribus et aneurysmate primum Cl. Auctor p. 75. exponit pluraque exempla enarrat haemorrhagiarum, quae in aegris, quorum sanguis tenuis et

*) v. comm nostr. Vol. IX. p. 303.

et resolutus erat, ex gingiuis, ore et lingua sponte ortae sunt.

- p. 87. Deinde ad vulnera reliquorum vasorum, glandularum, neruorum et tendinum transit, ac de lethaltate vulnerum singularum partium disputat, signaque exponit, ex quibus colligere possumus, quae vulnera insanabilia sint et quae difficiliorem vel
- p. 102. promptiorem curationem habeant. Refert Cl. ГООСН, militem seruatum esse, in quo ex abdominis vulnere in pugna Dettingensi accepto, splen prolapsus erat, quem, ligatis, quae ad hoc viscus tendunt, vasis, chirurgus extirpauerat. Canem
- p. 109. in quo Cl. Auctor carotidem vulneraverat, idem ligatura arteriae statim facta seruauit.
- p. 130. Iam ad curationem vulnerum progreditur et praecipuas regulas proponit, quae in ea obseruandae sunt. Si sanies nimis tenuis et putrida ex vulnere procedit et vulneris orae relaxatae sint, cortex Peruvianus cum spiritu vitrioli interne datur, vulnere vero decoctum huius corticis et foliorum nucis iuglandis applicetur, cui paullulum tincturae myrrhae adiectum sit. Balsamum digestum Cl. ГООСН commendat, qui ex vino, oleo oliuarum, unguento e gummi elemi et balsamo de copaiba componitur. Ad sanguinis profusionem supprimendam lycoperdon laudat, quod imprimis in carcinomaticis vlceribus, quae sanguinem saepius fundunt, vtilissimum est. In vulnere arteriae interosseae cubiti fasciae cubito applicatae, compressa radialis et vlnari arteria, sanguinem magis ad interosscam determinabant et prolixum cruoris augebant. Omnibus aliis frustra tentatis, actuali tandem cauterio haec haemorrhagia perfecte sistebatur. Fascias circulares post amputationem membri plane Cl. Auctor reiecit, iisque vsum mitrae ex lana paratae et linteo capto refer-

qua chirurgi Anglici truncum amputati mem-
bra tegunt, multum praefert. Bis Cl. G O O C H li. p. 196.
Instrumentum patellae disruptum lapsu vidit. In al-
tero horum aegrorum illud ita coaluit, ut ille pe-
de satis bene uti posset, alter vero membri usum
plane amisit.

Agit deinde Cl. Auctor de vulneribus, quae p. 197.
vires habent, de diuersis malis, quae vulneratis
accidunt, et ratione, qua corpora peregrina, quae p. 208.
vulneribus inhaerent, extrahenda sunt, tandemque p. 219.
docet, quomodo vulnerato agendum sit.

In altera prioris huius voluminis parte Cl. Au. p. 234.

Ad vulnera singularum partium earumque cu-
rationem descendit. Initium in capite facit et
ad reliquas partes progreditur. B E L L O p. 245.

Præter methodus: qui pluribus foraminulis factis
absorptionem ossis carioli et periostei regeneratio-
nem promouere tentat, saepe successu caret. In p. 253.

In crani laesione musculum temporalem Cl. Auctor
saepius scalpello diuisit, motu eius postea su-
perest. Puerum vidit, qui, cum cantare disceret, p. 276.

Abito in terram lapsus esset, eo quidem cum ef-
fusa, ut per septem, quos adhuc viueret dies, per-
petuo cantaret. Aperto cranio, vasa tantum
matris sanguine turgida apparebant, et nulla
laesio detegi poterat. Sexto morbi die coma-
tus factus erat et sub vehementissimis conuulsioni-
bus expirauerat.

In laesionibus cranii copiosissimae venae sectio p. 284.

saepius egregium usum praestant. Vidit Cl. Au-
tor aegrum, fissuram habentem in osse occipitis,
per ultra centum sanguinis unciae intra undecim
dies detractae fuerunt, aliumque, in quo os tempo-
rum fissum erat. Hunc symptomatibus omnibus
adhuc persistentibus, sola sanguinis missio saepius

- p. 286. repetita restituit. Ab arteriotomia, in arteria temporali instituta, egregios effectus Cl. Auctor in variis capitis morbis, ut apoplexia, vertigine etc.
- p. 297. vidit. In morbis sinuum frontaliū trepanum eg-
- p. 301. gio cum successu applicavit. Trepanationem quo-
- p. 302. que in osse temporum et osse occipitis aliquoties optimo cum successu instituit. Vulnera sinuum lateralium non semper lethalia esse, casus probat aegri, in quo, trepanatione facta, ossis fragmentum huic sinui inhaerens feliciter extrahabatur parua tantum haemorrhagia insequente. Ac cum chirurgus post aliquot dies necessarium iudicaret, ut adhuc aliqua sanguinis portio aegro detrahatur, ipse sinum hunc leuiter vulneravit, et emissa ea, quam necessariam iudicabat, sanguinis copia, linter carpti applicatione et leui compressione sanguinis effluxum facile repressit. Sub trepanatione
- p. 306. modiolum trepani oleo subinde immittatur, quod motum eius longe faciliorem reddit.
- p. 322. Tumores, qui in capitibus puerorum recentiorum, qui partu difficili editi sunt, et ex sanguine intra integumenta et cranium effusione oriuntur. Cl. Auctor scalpello aperire iubet. Si sanguis propius adiacet, saepius tenues lamellae ossis exfoliatione sededunt. Interim Noster in his tumoribus vsum discutientium et adstringentium simentorum, ex vino rubro et sale ammoniaco paratorum, non plane reiicit, quae vero non linte, sed chartae bibulae ope applicat, quam tumori imponit, et, si sicca facta sit, sponsia iterum madefacta. Dum vero Cl. Auctor LEDRAN ideo reprehendit quod monuerit, non omnes tumores, in capitibus recentiorum reperiundos, tuto aperiri posse, cum nonnulli eorum ex herniis cerebri oriantur, se veram causam sitatem generum horum tumorum ignorare ostendit.
- P. 335. Aegrum vidit, qui ex melancholia tracheam et

legum sibi cultro disciſſit; et tamen lotionibus
nutrientibus, aluo iniectis, per quatuordecim dies ad-
ſe ſuſtentatus eſt. Tuſſis, quae per alimenta in
ſuperiorem arteriam deſcendentia excitabatur, ei ma-
gis moleſta erat. Interim Cl. Auſtor eiſmodi
negros aſpera arteria et cartilaginibus laryngis
ſutura firmatis, forte ſeruari poſſe putat.

In mamma cancroſa amputata in ipſa glandu- p. 400.

ſubſtantia calculos Cl. Auſtor obſeruauit.

In cadauere hypochondriaci, qui tandem dia- p. 417.

te perierat, Cl. Auſtor hydatidem in ſuperiore
parte renis ſiniſtri et arterias, ſuper hunc tumorem
recurrentes, oſſeas factas vidit. In exſtirpatione p. 429.

ſolis ſolam arteriam, non vero totum funiculum
ſpermaticum, ligatura conſtringit. Dum de arti- p. 336.

culorum vulneribus agit, indicem omnium glandu-
larum minorum communicat, quae muſculorum
tendinibus adiacent, quas ALBINVS *burſas muco-
ſas*, HUNTERVS vero *ſacculos mucoſos* dicit, quo
chirurgi horum vulnera, ex quibus humor ſyno-
ſialis ſimilis effluit, ab articulorum vulneribus
diſtingui poſſint. In amputationibus vt Cl. WHI- p. 450.

TE, BROMFIELD, AIKIN cet. ſolam arteriam
ſcapululum protractam ligatura, ſine acus opera, con-
ſtringit. In fine modus, quo corpus in ſeſtione
ſtrenſi diſſecari debet, nec non methodus cadauera
ſolamandi deſcribuntur.

Altera pars operum chirurgicorum Cl. GOOCH, Vol. II:

noſtrem editionem obſeruationum chirurgicarum
continet, de quarum priore iam ad Lectores retu-
limus. Hinc eas tantum indicabimus obſeruatio-
nes et annotationes, quae in noua hac editione ad-
diſae ſunt. Caſum deſcribit aegri, in quo ex dif- p. 9.
rupta bomba os frontis fractum et encephalus
vulneratus erat. Aeger etiam poſt acceptum
vulnus

- vulnus mentis suae erat; pars autem bombardae in ipso encephalo latebat. Trepanatione facta et ossium fragmentis extractis, aeger satis bene se habere visus est. Sed die octavo visus obscurabatur, paralytis lateris, vulnerato oppositi, succedebat, loquendi facultatem amittebat et tandem die decimo quarto moriebatur. Vsum laminae plumbeae, a BELLOSTE post trepanationem commendatae, Cl. Auctor saepius expertus est, cum fungum contineat, qui ex cerebri superficie propullulare solet.
- p. 14. In fissura ossis temporum partem musculi temporalis remouit et trepanationem in osse temporum bis, eo quidem cum effectu instituit, vt aeger, etsi lente, tamen perfecte restitueretur. Licet plus quam ducentae sanguinis vnciae sub vulneris curatione aegro detractae essent, tamen sanguis semper crassus et inflammatoria crassa testis erat.
- p. 28. Cranii fracturam quoque vidit, in qua cranii partes depressae et ita fissae erant, vt inferius latior essent, quam superius. Licet trepanatio iam per aliquot dies a chirurgo imperito neglecta esset, tamen eam Cl. GOOCH instituit et quatuor modiolos applicauit, ac depressa fragmenta et ligni frustulum encephalo impactum exemit: attamen aeger die sequente periit. Quam noxium sit, operationem hanc, si necessaria sit, differre, alio quoque casu probatur.
- p. 33. Duram matrem, sub qua serum extravasatum erat, Cl. Auctor sine vlla noxa et summo cum aegri leuamine dissecauit. Hydrocephalum describit, qui in puero nouem mensium ortus erat. Chirurgus quidam acu triquetra illum aperiebat et liquidum exstillabat, quod calore non inspissabatur.
- p. 41. Adultus, qui exanthemate scarlatino in brachio laborauerat, tandem in morbum oculi singularem incidit.

incidit. Bulbus oculi immotus erat, superior palpebra non leuari poterat et pupilla dilatata apparebat, et aeger omnia obiecta duplicia videbat. Sumit Cl. GOOCH vsum mercurii dulcis cum sulphure, quibus purgantia interposuit, simulque electuarium ex radice valerianae et cinnabari dedit, ac minus oculum ipsum decocto emolliente, cui spiritus lauendulae et MINDERERI addebantur, fouere iussit. Post horum vsum paralyxis palpebrae et mydriasis euanescebant. Cortex deinde Peruuianus ac valeriana et ad acrimoniam humorum emendandam decoctum lignorum adhibebantur, et oculus saepe frigida lauabatur, quorum vfu intra breue tempus aeger perfecte conualuit. Huius p. 44. quoque methodi efficaciam Cl. Auctor in simili morbo, in alio aegro expertus est.

Hanc obseruationem alia excipit, quae praestantiam vsus mercurii sublimati in ophthalmia inveterata, non venerea, probat. In alio quoque p. 50. aegro, qui coecus fieri incipiebat, frustra dato mercurio dulci; mercurius sublimatus tales tamen egregios effectus praestitit, vt aeger nunc prospera valetudine vtatur. Mulier, quae alio p. 52. laborabat morbo, post leuem palpebrarum inflammationem in periodicam coecitatem ita incidit, vt singulis diebus per aliquot horas, stato tempore, videndi facultatem amitteret. Aderat simul praeternaturalis pupillae dilatatio, ac semper tam ante ingressum paroxysmi, quam ante reditum visus acutum dolorem in oculo sentiebat. Visum non sensim, sed subito recuperabat, vt statim legere posset. Pluribus remediis et cortice Peruuiano ipso frustra datis, Cl. Auctor solutionem mercurii sublimati adhibuit, quae etiam aliquem praestare vsum videbatur; sed deinde ab aegra negligebatur.

Interim tamen sponte morbus hic sensim ita evanuit, ut nunc bene valeat.

- p. 55. Machina describitur ad comprimendum sacculum lacrymalem in fistula lacrymali adaptata, quae simplicitate alias omnes antecellit. In haemorrhagia narium, in qua omnia alia remedia nihil proficiebant, turundas ex cereolis, linteo carpto inuolutis, paratas, Cl. Auctor albumine ouorum obduxit atque farina et pulvere vitrioli conspersit, iisque naribus immixtis et naso externe compresso sanguinis fluxum compescuit.
- p. 63. Dentium molarium extractione puri in antro HIGHMOORI per plures annos latenti, exitum parauit, et aegrum, licet septum narium et maxillae partem caries occupasset, tamen satis bene restituit. Mercurii sublimati efficaciam in homine, qui ex ictu in utroque oculo coecus factus erat, Noster expertus est. Exostosin benignam in maxilla inferiore observauit, cuius ambitus quindecim pollices aequabat. Alius aeger, in quo os temporum simili malo affectum erat tandem conuulsus periit. In foemina post extractionem dentis carioli caries in maxilla inferiore oriebatur, sed apta curatione adhibita pars huius ossis, quae quinque dentes continebat, exfoliatione separabatur. Nihilominus tamen natura tum magnam iacturam nouo osse generato ita restituit, ut aegra nunc nullum in manducatione impedimentum sentiat.
- p. 80. Machinam iam in priore observationum editione *) Cl. ГОЛОСН descripsit, qua in colli distorsione usus est; eandem quoque in simili fere morbo adhibuit, post febrem orto, in quo musculi simul tenebantur. In adolescente musculus submentalis, quem platysma vocant, totus rigidus et contractus erat, cum simul eius praeternaturalis

*) v. l. c.

acta, unde capitis motus vehementer impedi-
batur: aeger quoque saepius vehementes spasmos
experiebatur. Omnibus remediis frustra ad-
hibitis, Cl. GOOCH, affectum musculum trans-
versa sectione sub maxilla facta diuisit, qua
operatione non solum vltior morbi progressus
impediebatur, sed capitis quoque motus restitue-
batur. In alio aegro, qui scrophulosi habitus erat, p. 92.
post lapsum in clauiculam tumor ad musculum ma-
stoideum oriebatur et totus musculus rigidus appa-
rebat. Similes quoque tumores in pede variis in
locis generabantur. Sanguis, e vena missus, cras-
sissimus erat. Cum fluctuatio in tumore ad mu-
sculum mastoideum, illum pus contraxisse ostende-
ret, Cl. Auctor scalpello eum aperuit et ichore
sanguinolento emisso sternum carie exesum depre-
hendit. Paulo post etiam tumores in femore
molles reddebantur, quibus incisis, similis sangui-
nolentus ichor prodibat. Recta tamen medendi
methodo adhibita, et cortice Peruuiano cum eli-
xiro vitrioli interne dato, aeger intra sex menses per-
fecte conualuit.

In adolescente tumor cysticus seu bronchocele p. 99.
aquosa super thyroideam glandulam laryngem ita
comprimebat, vt aeger ab omni violentiore motu
statim in summum vitae periculum incideret. Cum
fluctuatio humoris intus contenti manifesta esset,
tumor incisione aperiebatur et aliqua feri copia
emissa, aeger summum leuamen symptomatum ex-
periebatur. Paulo post vero in violentam febrem
incidit, qua tandem sanata, tumor iterum incre-
scere coepit. Hinc incisio, at in opposito latere, insti-
tuebatur, sed iterum febris oriebatur grauissima,
quae tamen paullo post cessabat, ita, vt aeger in
tuto esse videretur. Subito tamen, reiecto per-
tussim inuolucro hydatidis seu tumoris cystici, ex-
spirauit.

spiravit. Sectio cadaueris docuit, asperam arteriam erosam esse. Cl. Auctor putat, aegrum, partu cystidis ovalis figurae excissa, servari potuisse.

- p. 108. Varios tumores in oesophago natos et deglutionem impedientes describit, inter quos nonnulli carcinomatis naturam acquisiverant. Vidit tamen etiam Cl. ГООСН mulierem, in qua post anginam inflammatoriam talis sensibilitas oesophagi supererat, ut illa nil deglutire posset, et tandem misere tabe periret. Sectione cadaueris facta, nullus tumor, seu alius praeternaturalis oesophagi status detegi poterat. Tumorem glandularum colli insignis magnitudinis Cl. ГООСН feliciter extirpavit.
- p. 123. Alium quoque tumorem in collo vidit, in quo ichor continebatur, qui oesophagum erodebat. Incisione facta, satis magna copia putridi humoris effluebat et symptomata omnia leniora reddebantur; interim tamen aeger tabe confectus periit.
- p. 128. In mamma carcinomatica amputata sabulosam materiam et calculos *), et in alia insignem copiam lymphae sanguinolentae inuenit **). Omnes quoque glandulas putredo occupabat et aegra paulo post spasmo maxillae inferioris affecta peribat.
- p. 135. Quando in mamma canerosa musculi adiacentiam affecti sunt, sub extirpatione fibrae musculorum resecari debent, quod Cl. Auctor variis observationibus probat.
- p. 143. Homo, quem equus pedes in pectus percusserat, haemoptysi afficiebatur, quae tandem ita sopiebatur, ut per octo annos sine ulla graui morbo viveret. Cum vero tandem in verbum, peripneumoniae similem incidisset, et quoque periisset, in cadaueris sectione magnus paru-
colleto

*) vide Vol. I. p. 400. et superius p. 597.

**) Similem casum Cl. MONRO in *Edinb. Eg. T. V.* p. 410.

collectio in pulmonibus deprehensa est: licet aeger bene nutritus esset, et nulla phthiseos signa ostenderet.

In puella tumor in lumbis oriebatur duaeque p. 147.
vertebrae prominebant. Aegra tabe mortua, sectio cadaueris ostendit, empyema in pectore per puris descensum hunc tumorem produxisse. Machinam ad prolapsum ani, quam, in prior editione *) iam Cl. Auctor descripsit, vario modo hic emendat. Collectionem faecum induratarum in p. 244.
intestino recto grauiissima symptomata produci posse, variis exemplis probat. Calculi biliarii, ex ab p. 163.
foessu sub costis spuris in dextro latere nato, excreti fuerunt. Sponte ille ruptus est, sed Cl. Auctor aperturam, a natura factam, dilatauit, vt aliae calculosae concretiones exire possent. Aeger quoque sanitatem recuperauit et, cum antea difficultate spirandi fere strangularetur, etiam ab hoc malo liberatus est.

In puella nouem annorum, quae tumore in p. 170.
hypochondrio dextro laborauerat, Cl. Auctor hepatis praeternaturaliter magnum, et in media eius parte cystidem insignae magnitudinis aqua limpida repletam et vndique liberam deprehendit. Calculi p. 177.
in urethra haerentes, satis magni, iniecto in urethram oleo, vi vrinae porpuli fuerunt. In alio p. 180.
aegro tres calculi quadrangularis fere figurae, sibi exacte similes, cum vrina prodierunt. Varia Cl. p. 185.
Auctor in ductore canaliculato secante (*cutting gorgery*) emendat, quem Cl. HAWKINS inuenit. Margo secans se vltra tertiam vel quartam partem longitudinis instrumenti extendere debet. Saepius Cl. Auctor hoc instrumento egregio cum successu vsus est. Dilatatores commendat, quae si figuram ductoris canaliculati referunt et diuersae magni-

*) v. comm. nostr. l. c.

magnitudinis esse debent. Forcipes quoque ad calculum proponit, ex duobus cochlearibus seu brachiis ea ratione compositos, qua Cl. SMELLIE forceps, quem in partu difficili adhibemus, iungitur, ita, ut cochleare vnum post alterum introduci possit.

p. 193. Aegrum vidit Cl. ГООСН, qui, cum olim gonorrhoea laborasset, perperam curatus in insignem stranguriam incidit, ulcere in collo vesicae nato, quod omnem artis medicae vim eludebat. Proposuit. Cl. Auctor incisionem colli vesicae, quam tamen reiecta, aeger paulo post, in itinere ex thermis redux perijt. Hernia scrotalis, quam

p. 215. diu aeger affectus erat, tandem incarcerata facta eum in summum vitae periculum coniecit. Hemoris quoque extravasati fluctuatio in scroto facta percipi poterat, ita, ut Cl. Auctor vereretur, ne ipse herniae saccus disruptus esset. Attamen cum nullum aliud, praeter operationem, auxilium superesset, eam instituit, et, emissis aliquot humoris cochlearibus, intestina quidem valde inter se concreta attamen sana reperit. Separatis itaque, quantum fieri poterat, ea quae in scrotum deuoluta erant, consueto more in abdomen redegit, capite felicitate reliquam curationem perfecit, ut cicatrice intra duos menses confirmata et satis valens facta, aeger ex tam graui morbo feliciter emergeret. Monet hac occasione Cl. Auctor, si in hernia intestina iam sphacelo affecta sint, sphacelatam partem non exstirpandam, ut multi volunt, sed intestino, incisione patefacto, corrupti separationem

p. 225. naturae relinquendam esse. Si in hydrocele testis conditio dubia est, incisio tunicae vaginalis caustico praeferenda est, cum incisione facta, si testiculus morbosus repertus fuerit, ille statim extra-

p. 244. hi possit. Cirsocele ex ictu orta tantos dolores aegro

aegro creabat, vt, licet testiculus satis sanus, tamen eius exstirpatio necessaria esset.

In foemina nobili excreſcentia fungoſa, poſt par-
tum difficilem in nympha nata, tantam ſanguinis
profuſionem excitabat, vt aegra ex hac haemorrhage,
quam medici, neglecta partim genitalium in-
ſpectione, vterinam iudicabant, in ſummum mor-
tis periculum veniret. Cauſſa cognita, Cl. Auctor
ſectiōe fungum ſeparabat ſanguinemque ex arte-
riis promanantem earum ligatura liſtebat, eo qui-
dem cum effectu, vt ſanguinis profuſio poſtea peni-
tus ceſſaret. Fiſtulam ani vidit, quae multos ſi-
mis late ſe diffundentes formauerat, quorum vnus
ad vaginam protendebatur. Apertura in vaginam
facta, ſpecillum cum lino ſequente in inteſtinum re-
ctum immiſit, et per vaginam eduxit. Hac ratione ef-
fecit, vt imus ſinus exitum per vaginam haberet, ne-
que humor intus ſubſidere poſſet. Simul quoque in-
iectiones exſiccantes adhibuit, quorum omnium
uſu aegra tandem ita reſtituta fuit, vt nuberet et
partum ſanum ederet. In vna eademque foemina
ter placentam vteri Noſter extraxit, cuius ſuper-
ficies vtero adhaerens reticulata apparebat. Reti-
culum hoc ex vasis conſtabat, quae oſſeſcentiae in-
ceptae plura veſtigia oſtendebant.

Puella duorum vel trium annorum ſubito ſine
manifeſta cauſſa coepit pallescere et aegrotare, at-
que, ſimulac de ſedili moueretur, vagitum edere
et motum omnem fugere. Aliquot menſibus elap-
ſis, tandem poſt purgantis medicinae uſum os coc-
cygis vna cum faecibus exiit. Orificium ani leniter
inflammatum et excoriatum apparebat, interim pu-
ella introductionem digiti in anum ſine vlla mole-
ſtia ferebat. Laſpu vel ictu in terram os coccy-
gis ſeparatum et inflammationem atque abſceſſum
ortum fuiſſe, Cl. Auctoris eſt ſuſpicio.

Tumo-

p. 262. Tumores ad genu ortos, qui lymphaticum humorem continent; non semper ad tumores sic dictos albos (*white-swellings*) pertinere, i. e. hydro-pem articuli esse; sed saepe intra musculos latere;

p. 263. hic confirmatur. Cl. Auctor, sine incisione eiusmodi tumoris, discussionem eius fomentis ex spiritu MIN-DERERI et similibus, et internis remediis diureticis datis obtinuit. Membranae cellulosa morbus esse atque ad oedemata pertinere videtur.

In puella tumor ad canthum oculi interquam natus omnem oculum tandem obtexit, et ad insignem magnitudinem increscens carcinomaticus tandem factus est, ita vt vnicum auxilium in exstirpatione bulbi oculi et huius tumoris superesset. Feliciter quoque hoc Cl. Auctor praestitit, et aegram bulbo omni excisso perfecte sanauit. In alio vero eiusmodi aegro, qui iam septuagesimum annum superauerat, operationem hanc suscipere non ausus, cum aetas eius efficacem hanc curationem non admitteret, curationis genere vius est, quod mortem aegri tantum differret. In vniuersum monet, prognosin in exstirpatione omnium tumorum carcinomaticorum semper dubiam esse, nec vnquam euentum curationis certe praedici

p. 279. posse. In alio quoque aegro oculum, quem eo ictu accepto cancer occupauerat, bono euentu ex-

p. 283. scidit. Steatomatosam materiam, quae in tumoribus

381. ribus tunicatis reperitur, ex sola lymphâ inspissata et XXV. oriri et steatoma, atheroma et reliquas horum tumorum species solo gradu spissitudinis lymphae differre Noster putat. Fluidum enim in melioride contentum, calore admoto, statim in materiam

p. 292. albumini oui similem mutatur. In aegro, qui fractura tibiae complicata laborabat, emphysemate ante mortem oriebatur, quod ad totum membrum imo ad abdomen quoque extendebatur. Suae-
Cl.

Cl. Auctor, vt in fracturis, quae cum vulnere sunt, deligationis nimia repetitio vitetur, membrum affectum linteo, cera obducto, obtegatur, sanguineque ipsae sub deligatione spiritu vini, aceto, vino rubro et similibus conspergantur, ne foetor aegro adstantibus nimium molestus sit.

De virtute agarici in haemorrhagia sistenda Cl. P. 354. ¹⁰⁰⁰ dubie loquitur, et fungum, quem *crepitum* ipsi dicunt, ei praefert *). In puero decem anno- P. 364. tum epiphysis tibiae a diaphysi secesserat tibiae ipsa carie satis profunde exesa, ac hac carne lingula tecta erat. Licet vero omnes amputationem necessariam esse putarent, tamen Cl. Auctor membrum seruare studuit. Hinc solutionem mercurii sublimati interne dedit, vulnusque ita tractatum, vt exfoliatione plures partes decederent et aeger tandem vsum membri perfecte recuperaret.

In aphthis (*trush*), quae in febribus malignis p. 406. oriuntur, Cl. Auctor linctum ex drachma vna boracis et mellis vncia vna paratum, vt remedium plane nouum proponit. Neque tamen haec curatio noua est, siquidem iam alios scriptores boracem in hoc morbo commendare meminimus. Post huius medicamenti vsum mucilago seminum cydoniorum, vel gargarismata emollientia adhibenda sunt. In puero lumbricum per vmbilicum p. 411. curare vidit, atque anthelminticorum vfu plures deinde per anum eiectiones sunt. Ascarides, frustra datis pluribus remediis, tandem aquae calcis et saponis vfu expulsi sunt. Corticis simarubae vim p. 412. in dysenteria chronica, quae nullis aliis remediis cedebat, aeger expertus est, cuius historiam Cl. Auctor hic communicat. Idem aeger eodem remedio p. 421. vaccam, simili morbo affectam, sanauit.

III.

*) vid. Volum. I. p. 166. et supra p. 594.

III.

De dysenteria commentarius. Auctore **WILLIAMO AKENSIDE** Coll. Med. Londini Socio, Reg. Societ. Sodali et magnae Britanniae Reginae medico. Londini apud **J. DODSLEY**. 1764. 8. 6. pl.

Cl. Auctor libellum hunc in quatuor capitula divisit, quorum primo dysenteriae historiam, secundo vero et tertio curationem et causas eius exponit. Quarto tandem de actione ipecacuanhae in dysentericos differit. Proprias tantum in primis in primo capite observationes proponit, aliorum minime iteratis vel transcriptis.

p. 4.

Dysenteriam perraro et vix in decima aegrorum parte febrem comitem habere, contra **DEBHAMVUM** aliosque recentiores, ut **MEADIVS** et **CL. Auctor** asserit; et **BOERHAAVIUM** reprehendit, quod **ARETAIVM** secutus, in Aphorismis nullam mentionem dysenteriae fecerit, si ea erant quae de diarrhoea febrili et vlceribus post inflammationem intestinorum oriundis habet. Non putat, ad inflammationem intestinorum morbi initia referenda esse, cum inflammatio semper febrem excitet et aluum occludat, cum in aliis dysenteriis plane contrarium sit. Si quid in dysentericis est, quod perraro fit, ea ex intestinorum oritur, quo cessante, quoque Morbus quoque sibi relictus admodum longum neque, ut febres, intra breue tempus suum diuturnum absolvit, ac licet, ut in rheumatismo, in dysenteria nonnunquam febris adsit; ea tamen in pluribus aegris et quidem saepius, quam in rheumatismo, deest.

p. 8.

Multi Auctores autumnum proprium hunc mor- p. 12.

bum esse et initio hyemis euanescere scribunt. Fre-
quentius aestate, quam hyeme, febris cum dysen-
teria coniungitur, quod et in rheumatismo ob-
seruatur. Interim Cl. Auctor saepius per omnem
hyemem aegros dysenteria laborantes vidit, ac hunc
morbum ante reditum veris non cessare obserua-
uit. Aegri, quos dysenteria infestat, saepius quo-
que et diutius nausea et vomitu afficiuntur, quam
ab Auctoribus annotatum est. Vidit enim Cl.
Auctor aegros, qui per plures dies ter quaterue
quotidie vomerent, neque ab isto symptomate,
nisi morbo penitus fere superato, liberarentur.

Morbus primum intestina tenuia occu- p. 16.

pat, et deinde ad crassa et rectum descendit, vt post
ea frequens adhuc deiciendi cupiditas dolorque
inano sit, et aegri, licet per omnem morbum mucum
tantum, neque vllum sanguinem excreuerint, nunc
crementa sanguine remixta reddant. Saepe ad
haemorrhoides post morbum, venarum haemorrhoi-
dium tumor et prolapsus intestini recti aegrum
mole habent. Haud raro quoque ex eo intestino-
rum laeuitas oritur, quae aegrum, longo morbo
debilitatum, imbecilliorum reddit. Dysenteria p. 19.

nonnunquam in feminis, si menstrua accedunt,
per aliquod tempus cessat, eoque fluxu finito ite-
rum reuertitur. Neque in corporibus laxis et pitui-
osis rarum est, hydropem dysenteriae superuenire,
maxime si opiatum praemature ea suppressa fuerit.
Hoc tam ex viscerum imbecillitate in vniuersum,
quam ex glutinoso illo muco oritur, qui lacteo-
rum vasorum osculis adhaerens, cum chylo in san-
guinem et cellulosam telam traducitur, ibidemque
cohaeret.

Affinitatem rheumatismi et dysenteriae sum- p. 20.

am esse, pluribus Cl. Auctor probat. Saepe

Suppl. IV.

Qq

post

post dysenteriam rheumatici dolores in brachio, latere, capite aut cranii integumentis oriuntur. Nonnunquam cum dysenteria rheumatismus etiam aegrum excruciat. Vidit quoque Cl. Auctor acrem dysenteriae materiam ad aliam partem nobiliorem transferri posse. Sic in muliere mediae aetatis, habitus tenuis et irritabilis, dolor et morbus ab intestinis ad septum transversum translati, peripneumonitidem excitarunt, quae, omnibus remediis frustra adhibitis, tandem aegram sustulit. Contra in rheumatismo, in primis post purgantium viarum deiectiones aluinae, quales in dysenteria solent esse, observantur, imo Cl. Auctor aegram vidit, in rheumatismo sanato, dysenteria, eaque propulsa, in rheumatismo oriebatur. Hoc inter intestina et artuum musculos atque membranas commercium ex iis quoque patet, quae in aegris colicis, Pictonum atque Damnoniensium et saturninae febribus, observantur. Plerique eorum, qui a dysenteria pereunt, paullo ante obitum remissiones dolorum sentiunt.

- P. 29. Etis, observantur. Plerique eorum, qui a dysenteria pereunt, paullo ante obitum remissiones dolorum sentiunt.
- P. 31. Quod ad curam huius morbi attinet, tantum est, in sanguinis missione ad vires aegri et morbum respiciendum esse; qua praesente, omnis sanguis mittendus est. Interim si aeger, in quo nulla febris est, sanguine abundet, etiam in hoc sanguinis missio non inutilis erit. Nam febris periculum minuitur, rheumatismus praecavetur, quod post dysenteriae succedit, si deiectiones sanguineae sanguinis cursus aueritur, et spasmi ac dolores evitantur. Hinc, nisi manifestae adsint causae prohibentes, in omnibus fere aegris sanguinis missio commendanda est. Si nausea vel vomendi, lingua muco obducta, acida et biliosa in ore sapor et cetera similia

in aegro deprehenduntur, quae, stomachum affe-
ctum esse docent, scrupulus vnus pulueris ipe-
cacuanhae statim exhibendus est. Deinde Cl.
Auctor remedium praescribit, quod ex ipecacu-
anha grano vno, aquae menthae simplicis vncia
octidis et drachmis duabus aquae spirituosae eiusdem
herbae, vel ex ipecacuanha et vnciis duabus a-
lexiteriae simplicis ac drachma dimidia con-
fectionis cardiacae compositum est. Hoc sexta
quoque hora sumi praecipit, ac semper ex ipeca-
cuanhae, hac ratione adhibitae, vsu egregios effe-
ctus expertus est, licet ea nullam nauseam excita-
ret. Si vero tormina atrocia sint et multum san-
guinis profluat, duo grana ipecacuanhae exhibet.
Deinde est siue dysenteria chronica, siue acuta sit,
cum in vtraque ipecacuanha efficacissima sit. Su-
pares nullos, si sola exhibeatur, mouet. Intra
viginti quatuor tamen horas sanguinis cum faeci-
bus egestio cessat, quod signum est, cedere reme-
dio morbum: et intra duos dies plerumque morbi
vis ita imminuta est, vt aeger domestica munia pro-
bitu obire possit. Interim dolores et deiectiones
per aliquot adhuc septimanas illum exercent.
Mores tamen multum minuuntur, quamdiu vero
morbi reliquiae adsunt, tamdiu quoque medi-
camenti vsus continuari debet.

Femina drachmam integram mercurii subli- p. 44.
mati sumsit. cuius vis, licet dato lixiuio tartari
insigniter minueretur, tamen ea in dysen-
teriam incidit grauissimam, in qua Cl. Auctor
quoque ipecacuanham eo quidem cum successu
dedit, vt aegra ex tam graui morbo feliciter emer-
geret. Eandem ipecacuanha efficaciam in alia aegra p. 46.
ostendebat, quae dysenteria chronica, multis gra-
uissimis symptomatibus stipata, laborabat. Accidit
nonnunquam, vt sub inunctione mercuriali in ae-

gris, lue venerea affectis, dysenteria oriatur gravissima, in qua, omisso vnguenti usu, ipecacuanha etiam cum fructu dari potest. Eodem tempore, quo ipecacuanha in dysenterico vitur, haustum quoque oleosum syrupo papaveris mistum, Cl. AUCUS ad deiectionum acrimoniam obtundendam bis ter quotidie exhibet, qui egregie prodesse solet. victum iuscula quoque concedit; omnia vero acris et quae inflant, aliena sunt. Diarrhoeam post dysenteriam relictam, si acris materia ex intestinis omnis expulsa sit, decocto albo, rhabarbaro, simarubae decocto ligni Campechensis vel lacte vaccino, quo seuum ouillum liquefactum est, debellare solent. Si aegri vires per aetatem vel morbi gravitatem iam fractae sint, decoctum corticis Peruviani cui rhabarbarum vel tincturam cinnamomi adde, utilissimum deprehendit.

p. 53. In rheumatismo, qui post dysenteriam oritur, acria, ut guaiacum, salia cet. minus idonea sunt. Hinc antispasmodica potius et quidem talia eliguntur, quae perspirationem cutaneam augeant, quae castoreum, moschus et valeriana esse solent. Si nulla febris in hoc rheumatismo adest, diaporetica, inprimis ex opio et ipecacuanha, adde nitro et tartaro vitriolato, profunt. Iis sumis, cum ger decoctum superbibat, quo sudor ingens effundatur. Idonea quoque sunt vesicatoria, parva et leni imposita, quae lympham acrem educunt.

p. 58. Tertio capite Cl. AKENSIDE de causis dysenteriae differit, de quibus medici inter se dissentiunt. Alii enim, qui vitium solidis partibus tantum inhaerere putant, convulsionem intestinorum primam originem malo praebere, mucumque qui deiicitur, vi torminum ab intestinis abradi alicui. Alii contra acrem hunc mucum intestina irritare.

sympu

symptomata dysenteriae producere credunt. Quae
sententia omnino proxima vero esse videtur.
Nam dysenteria eo anni tempore potissimum ori-
tur, quo perspirabilis materia per frigidum et hu-
midum aërem auctumni a cute repressa, ad inte-
stina cogitur. Ex quo fit, ut mucus intestinorum
facilius fiat torminaque irritatione intestinorum ex-
citetur, quae vasa excretoria stimulando maiorem af-
fectum humorum excitant, et cum effectus antea
morbi sint, iam causa eius existunt. Exulceratio
quoque intestinorum, ut ALEXANDER TRAL-
LIANVS iam monuit, non causa, sed effectus morbi
est. Parua sanguinis copia, quae cum stercore excer-
nitur, ex vasis acrimonia humorum corrosis profluit.
Primum tamen vi torminum ex vasis iam per mor-
bum debilitatis exprimitur. Hinc torminibus so-
latis, sanguinis quoque profluuium cessat. Striae
sanguineae, quae sub finem morbi deiectiones non-
nunquam tingunt, proueniunt ab induratis fae-
cibus, quae per satis longum tempus in tenuiori-
bus intestinis haerentes, restituta vi musculorum
intestinerum, expelluntur et rectum intestinum, dum
percedunt, vulnerant. Dysenteriae et rheuma-
tismi affinitatem, quam iam CAELIVS AVRELIA-
NVS agnouit, et medendi ratio quoque probat,
quae in utroque morbo similis est. Saepe enim
emplastra vesicatoria, intra scapulas applicata, spif-
sum et acrem mucum eliciendo, dysenteriae re-
medum sanant. Hinc CL. Auctor, cum dysente-
ria inueterauit, vsum vesicatoriorum et ipecacu-
anae coniungit.

Ultimo capite actio ipecacuanhae in dysente- p. 76.
explicatur. Vis vero huius radices in hoc mor-
bo partim ex eo pendet, quod aluum soluat, par-
tim, quod intestinorum tunicas relaxet ac tormi-

num violentiam infringendo morbum tolerabilem reddat. Spasmos itaque sopit, minime vasa constringit. Neque dubitat Cl. Auctor ipse emeticam huius radices virtutem ab antispasmodicis vi deducere, cum et alia antispasmodica v. c. aqua tepida, oleum, imo ipsum nonnunquam opum vomitum excitent. In asthma spasmodypepecauanha, in refracta dosi exhibita, omnibus aliis resoluventibus et antispasmodicis frustra data sola antispasmodica vi egregie prodest, et saepius legendi facultate reddita aegros a propinqua mortis periculo liberavit.

IV.

An essay on the bite of a mad dog. By DANIEL PETER LAYARD M. D. Member of the Royal College of Physicians in London and of the Royal Society. London printed for I. Rivington and T. Payne 1762. 8. pl. 10.

i. e.

DANIELIS PETRI LAYARD de morfu canis rabidi libellus singularis.

Opusculum, quod nunc indicabimus, non inter praestantissima scripta refertur, quod recentiores scriptores hydrophobiae naturam et rationem explicarunt. Prima sectione Cl. Auctor de morfu canis rabidi in vniuersum agit. Quod animalis vehementer irati morsus grauis symptomata excitat, non quod virus quoddam habetur, sed quod per morsum caro laceretur et commutetur. In homine vehementi ira commota salivae maior copia secernitur, quae, quo magis irae gradus est, eo magis quoque spumescit.

tamen, si homo non a rabioso animali morsus iam
 hoc morbo laborat, nunquam hydrophobiam pro-
 ducit. Ipsa rabies non solum in canibus, sed et
 lepibus, vulpibus cet. tum ex siti vehementi oritur,
 imprimis tempore caloris aestivi aut frigoris hye-
 malis, tum per contagium producitur, quod mor-
 bus rabiosi animalis vel carnis eiusdem animalis
 comestae effectus est. Caro etiam animaliumq pe-
 del vel alio morbo putrido demortuorum, aut vene-
 ro fulminis ictu cet. occisorum, aqua putrida,
 vitis acris et aromatibus refertus, vermes, alia-
 que similia hunc morbum nullo contagio accepto
 in animalibus producere valent. Morbi, qui per se
 oritur, causas Cl. LAYARD sequenti modo explicat.
 Cum canes non sudent, salivae et aliae acres par-
 ticulae in iis potissimum per glandulas salivales ex-
 ternuntur. Si vero vel ex nimia visciditate humo-
 rum, quae nimis aucti motus sanguinis et defe-
 ctus potus diluentis effectus est, iam salivae ex-
 cretio obstruitur, salinae particulae in sanguine
 retinentur, acriores fiunt, febrem et delirium
 excitant, et tandem fluidi nervei secretionem per-
 turbant, pro vario anni tempore, sexuque et tempe-
 ramento aegri, varia quoque symptomata oriuntur.
 Omittimus descriptionem eorum, quae canibus
 rabiosis accidunt: saliva eorum, si cutis integra est
 et statim abluitur, non nocet. Vulneri autem im-
 missa similem morbum producit. Accepto vulne-
 re, infantes et iuniores citius, senes autem tardius in
 hydrophobiam incidunt. Vtrum vero tristissimum
 hoc malum ex sola irritatione nervorum oriatur,
 quod Cl. NUGENT vuln. an ipsum fluidum ner-
 vum male afficiatur, quod LEADII et BOER-
 HAAVII sententia est. Cl. Auctor non determinare
 audeo. Coniicit tamen ex iis, quae tum in ae-
 gro, tum in cadauerum dissectione observantur,
 Qq 4 putri-

putridam salivam per vñlus acceptum cum sanguine misceri et per vasa moveri, nervos stimulare, salinas humorum partes acriores reddere, ac sanguinem dissolvere. Eadem denique, si per salivales glandulas iterum excernitur, in oesophagum et ventriculum descendit, vbi summam siccitatem, graues dolores, tensionem, inflammationem et in nervis spasmus producit, ex quo spirandi difficultas et deglutitio impedita oriuntur. Destruenda tandem omni neruorum vi, cor et arteriae se non amplius contrahunt, et hinc post mortem cruore distentae apparent. Ipsa quoque bilis, cibi potusque defectu acrior fit, et nervos magis ad sui stimulo suo sollicitat.

P. 32.

Secunda sectione de hydrophobia ipsa disputatur, cuius symptomata CAELIVM AVRELIANVM primum descripsisse notum est. Inter leniorem gradum, qui febribus nonnunquam accedit, iam HIPPOCRATES cognouit, et phreniticos bibere, leniore strepitu irritari ac perterritos tremulos esse et conuulsionibus tentari annotavit. Non in omnibus aegris rabie canina laborantibus aquae timor observatur, vti contraria ratio, in calidioribus regionibus hoc symptoma, in multis aliis morbis v. c. phrenitide occurrit; quod plures observationes a Cl. LAYARD collectae probant. Ipse in aegro, qui abscessu vesicae laborabat, et ad cerebrum conuersum hydrophobiam contraxerat, vidit, aegrumque, apta medendi methodo curaverat, servavit. Idem spasmus illum gulas, quos vulgum hystericum vocant, suppressis menses, et phreniticis aliquoties ita auctum vidit, vt vera hydrophobia aegras exerceat; illudque symptoma in aliis etiam morbis observavit, in quibus metastasis ad cerebrum facta erat: vt in catarrhali dentitione.

liti fieri ad glandulas salivales represso. Affectus denique animi malum hoc producere posse, casus docet puerperae, in qua lochiis, per iram suppressis, praeter plura alia grauiora mala, etiam aquae salior oriebatur.

Tertio capite Cl. LAYARD ad varias curatio- p. 49.

nes descendit, quae contra dirum hunc morbum proponuntur. Omnia vero, quae celebrantur remedia, vel ad praecauendam hydrophobiam post morbum animalis rabiosi, vel morbo ipso iam se manifestante adhibentur. Priorum plura empyrica sunt, neque vilo rationali fundamento nituntur, saepeque adeo non prosunt, vt etiam inimica sint. Quod vero ad rationalem medendi methodum pertinet, ea pro varia indicatione, quam medici formatunt, differt. Alii enim saliuam venenatam ex vulnere variis modis extrahere tentarunt; inter quos vsus cucurbitularum siccarum optimus est et reliquis omnibus antefendus. Vulnus scalpello amplius reddere aut ferrum ignitum admove- re inutile est. Sal etiam ac acetum vulnere me- dicamentum sunt. Omittimus plura alia remedia a Cl. Auctore collecta. Multi sanguinis missionem vehementer extollunt, quam alii, cum veneni resor- ptionem ea promoueri credant, reiiciunt. Minus tu- tum est aegrum non opinantem in aquam, non ante ei prouisam iniicere, cum saepius grauiora mala et neruorum distentio ex hac re oriantur. Balnea tamen frigida ex aqua fluuiatili vel marina, si ve- hemens neruorum tensio vel irritatio non adsit, idonea sunt. Si vero hoc iam acciderit, balnea tepida, magis prosunt. Internorum remediorum, quae aduersus morsum canis rabidi commendan- tur, numerus non paruus est. Alia eorum sitim tantum leniunt, alia vero valentiora vel humori-

aeri involuendo, vel eum vomitu, et purgatione alui (vt cupri vitriolum cet.) aut sudore cet. ascendo apta sunt. Inter ea, quae aluum subducunt, hellebori albi radix est, cuius drachma una, in bolum cum butyro commista, saepe vsum praebet. Ex remediis aduersus hydrophobiam idoneis, quae urinam mouent, cantharides ipsae primo loco nominandae sunt, licet saepius alia mala producant. Pertinet quoque huc *pulvis antihyffus* dispensatorii Londinensis, quem MEADIVS ad hydrophobiam praecauendam vehementer commendat. Continet ille lichenem nigrum terrestrem et pipernigrum, cui vires diureticae ex parte adscribendae sunt. Qui virulentam salivae qualitatem vermibus in ea contentis deriuant vermifuga amara, corallinam et ipsum mercurium adhibent. Vnguento mercuriali leuem in his aegris saluamen primum CL. DESAVLT excitauit, quem plures secuti sunt, inter quos CL. DOUGLASS et CHOISEL sunt. Hic sub vnguenti vsum pilula quoque aluum saepius subduxit, eaque methodo in India orientali intra quatuor annos ultra trecentos aegros sanauit. Ex parte quoque celeberrimum Sinensium contra hydrophobiam remedium, huc referri debet. Ex cinnabari enim et melle illud componitur: videntur tamen eius vires praecipue a moscho pendere, qui in experimentis in Anglia institutis ob egregiam suam vim antispasmodicam efficacissimum in hoc morbo remedium exhibuit. Interne CL. JAMES mercurialia primum et quidem turpethum minerale dedit, cui diaphoretica, vt radicem contrayeruae, campheram et opium addidit. In corporibus vero irritabilibus et spasmus iam affectis non expedit turpetho minerali vti, cum irritatio, quae eius effectus est, semper noceat.

Vltimo

Ultima tandem sectio varias morborum histo- p. 90.
rias continet, quibus Cl. Auctor probat morbum
de quo hic agitur, pro sexus, temperamenti et
anni temporis differentia insigniter variare. In
his enim ille febris acutae facie se ostendebat; in
quibus, praeter alia eiusmodi morbo apta remedia,
vesicatorii collo circumpositi, diaphoreticorum, pul-
verisque ad gutteturam vulgo dicti usus, egregios
effectus praestiterunt. In aliis contra aegris, ea
symptomata deprehendebantur quae morbum
hunc, vel ad putridas, vel ad nervosas febres per-
tinere ostendebant.

Tandem Cl. Auctor eam medendi methodum p. 123.
proponit, quam efficacissimam in hoc diro malo
esse putat. Iubet autem, ut primum sanguinis ex
vulnere ipso profluuium omni modo promovea-
tur. Deinde, ut vnguentum mercuriale externe,
interne vero emeticum, aut si indicatio adsit, ve-
naesectio, denique vero pulvis antilyssus Londinen-
sum per satis longum tempus adhibeantur, cum
quibus usus antispasmodicorum et balneorum fri-
gidorum coniungendus est. Morbo vero iam se
manifestante, in adulto antiphlogistica methodus
adhibeatur, vesicatorium collo imponatur et mer-
curialis vnguenti usus continuetur. In primo
morbi stadio diaeta tenuis et lactea optima est,
nec aeger in conclavi semper persistat, sed
motu in aere libero variisque corporis exerci-
tibus, musica, cet. remediorum efficaciam promo-
vet.

V.

Observationes aliquot quibus cataractam extraxit, describit et Viro Illustri D. GIORGIO AVGVSTO RICHTERO diem natalem gratulatur D. AVGVSTVS GOTTLIB RICHTER Med. in Acad. Georgia Augusta Prof. Publ. Goettingae, 1768. 4. pl. 2₁.

CL. RICHTERVS, cuius de cataractae extractione libellum alio loco indicauimus *) trion operationum historias communicat, quas ipse instituit. Ad oculum firmandum vsus est BAMARTI hasta. In vniuersum operationes hae satis felicem exitum habuerunt, licet in vna iris leuiter vulneraretur. Cum vno oculo, cataracta affecto, alter eodem morbo facile corripi soleat, iubet Auctor Cl., vt tempestiua operatione malum praueatur, nec, vt multi volunt, expectetur donec alter quoque oculus cataracta laboret. Aetatem cataractae ad maturitatem nil adferre, nec ex colore margaritarum ad duritiem lentis concludi posse: obscuracionem lentis a nucleo incipere: lentis extracta, mucum saepe remanere subalbidum, qui depressione non tolli queat cet. ex obseruationibus hic communicatis patet. Lux obliqua in oculum incidat, oculo enim resplendente maculae forte relictas in capsula non cognoscantur. BAMARTI hastam ob leuem, quam excitet haemorrhagiam, inflammationem praeuerrere Natus putat. Capsulam lentis acu ancipiti, non cylindrico Cl. DE LAFAYE aperit, qui visum intercipit. Iridem dissecta cornea omnino prolabi et sine inflammatione aeris attactum ferre posse, contra Cl.

*) vid. comment. nostr. Vol. XV. p. 538.

CL. NUNZIUM *) probat. Induruit in casu hic descripto iridis pars prolapsa, vt aeger, si ea specillo tangeretur, nullum dolorem sentiret. Post operationem ad inflammationem praecauendam cyfura purgantibus praefert. Notatu dignum est, aegros maiorem longe dosin purgantis remedii, primis post operationem diebus, quam ante illam atque diebus his praeterlapsis ferre potuisse. Alia mittimus.

VI.

FRANCISCI ARAND Med. Doct. Consiliar. Moguntini et Prouinc. Eichsfeldian. vrbisque Heiligenst. Physic. Adiunct. obseruationes medico-chirurgicae. Goetting. apud A. VandenhoECKII viduam 1770. 8. pagg. 45. c. dedicat.

Observatio prima, mania vomitorio curata. Vomi. p. 7.
torium e sex granis tartari emetici, cum ne vnum quidem efficeret vomitum, quinque grana sibi emetici in vehiculo calido prioribus Auctor CL. addidit. Vomitus hinc biliosus octies et vltra cum leuamine et cessatione maniae erumpebat, nec non per aluum multum materiei biliosae excernebatur. Atque ita hic aeger, multis antea remediis, vt moscho, venaesectione cet. frustra adhibitis, sanitati est restitutus.

Observatio secunda, enteroepiplocele reducta et p. 12.
fascia sublata. Aduocatus Noster, alio medico pro colica humerosa habente morbum, aegro examinato, herniosum illum inueniebat. Cogitabat itaque de repositione eamque internis et externis remediis

*) diss. de Staphylomate §. IV.

mediis tentabat, quae autem nono die tandem feliciter subsequebatur. Inde Noster demonstrat, non tam cito ad herniotomiam esse confugiendum; item aquam frigidam, hic a nonnullis externe commendatam, noxiam vidit et emollientis suadet, nec non purgantia lenia in incarceratis herniis sine limitatione.

p. 16. Herniotomiam ulterius dissuadent peritonaeum ruptum, cuius rupturam multi negant; cum prolapsis intestinis concretum epiploon; intestinum, mesenterium, vasaque coalita; hernia praegravans ex multis herniis complicata, idque probat exemplo.

p. 20. *Observatio tertia; ex haemorrhoidibus, violentiori curatione extortis, fistula ani et tabes lethalis.* Illud quod natura negavit, artis violentia valuit. Myrrha et aloe saeva haemorrhoidum molimina excubant in pectore, lumbis, osse sacro et praesertim vesica. Quo facto prorumpebat fluxus enormis sanguineo mucosus, quem tenesmus, pruritus ani et scroti, vesicae cruciatus atque notabilis virium iactura sequebantur. Mucus enim purulentus ad plures libras erumpebat vehementer, et peregrinum corpus in intestino recto magis magisque ab aegro animaduvertebatur. Debilitas aegri, item occulta et indubitato nimis alta sceleris morbi in recto chirurgicum auxilium non admittant. Obiit igitur sine ullo auxilio.

p. 25. Caussis variis a Nostro narratis, quibus materia aliena, haemorrhoides nimiae, fistula ani et tabes lethalis in hoc aegro oriri debuerunt, illae quae sentiat de haemorrhoidibus, easque cunctas potius remouendas, quam promouendas obstruatur.

Observatio quarta; ex ano infantis in utero matris P. 28.
in praecluso vlcus callosum in vulva septicis sanatum.
 Quatuor menses post partum videbat Noster vlcus
 fistulosum in vagina, per quod excrementa eua-
 cuabantur cum ano praecluso. Incidebat eaprop-
 ter membranam intestino recto oppositam vsque
 ad aperturam in genitalibus, quam dilatabat et in-
 primis sanabat per septica. Ita intra sex septima-
 nas praeclusus et vlcus callosum sanata sunt.

Observatio quinta; sacculus parturientium san- P. 30.
guineus a fetus capite ossibus pubis infixio. Tertia vice
 gravida viginti septem annorum per triduum diris
 parturiendi doloribus agitabatur. Venaesectione
 vix finita, veri dolores ad partum, qui ultra se-
 decim horas delituerunt, suscitati sunt. Caput
 autem fetus ossibus pubis ita impactum atque in-
 fixum erat, vt ne digitus quidem ossa inter et ca-
 put penetrare posset. Capite autem extracto ope
 forcipis iunioris FRIEDII, tumor circa genitalia
 praegrandis et liuidus inueniebatur, qui, partu
 absoluto, minime cedebat fomentis ex speciebus
 aromaticis in vino coctis; quin imo in maius vo-
 lumen abibat. Incidebatur igitur a Nostro hic tu-
 mor atque sanguine euocato viginti octo post par-
 tum dierum spatio adeo feliciter vulnus sanaba-
 tur, vt duobus annis post iterum fausto succes-
 su pareret.

Hi tumores nominantur sacculi sanguinei et in p. 31.
 veros et spurios dividuntur. Verus plerumque
 partes labiorum interiores occupat, spurius saccu-
 lus vteri vaginam. Omnino autem variis in locis
 reperiuntur hi sacculi in tota vagina, circa vre-
 thram, a latere orificii vterini e. s. p. Omnes ta-
 men a pressione in partu et contusione vasorum
 sanguiferorum proficiuntur. Nostro in postre-
 mis

mis doloribus infantem protrudentibus a capite
ossibus pubis allidente ortum trahere videntur.
Incisionem horum Noster in vniuersum funderet, ad
malum alias transitorium in chronicum degeneret,
etiamsi eadem, quando altius positus est sacculus
et ad orificium ipsum progreditur, ob lacerationem
maiores vasorum, tum facile oriundum, perico-
lo non caret. Suppurationem horum tumorum
meticulosis mulieribus largitur Noster; sacculus
vero omnino praecaueri putat, si in partu laborioso
ex capite ossibus pubis incumbente vel transversim
iacente versio cito suscipiatur.

P. 34. *Observatio septima de dyspnoea habituali, pro-
declarata, protraxit corticis Peruvianii et myrrhae
sublata.* Octennis puer, inter deglutiendum
adclivia loca adscendendum fere suffocari videbatur.
Aderant dolor pulmonum pressorius, sudor
eternus et tussis cum materia crassa tenace, et sa-
vo albicante, subrotunda, glutinosa, iam parces-
iam copiosiori, inprimis horis matutinis et per
hyeme, quam aestate molesta. Quolibet vere
autumno tussis cum coryza vehementiores appa-
bant et, animo ad iracundiam permoto, tussis sa-
ne sicca et facies pallida euadebant. Tinea ac-
dens, si humida erat, leuabat tussim. Haec tussis
tussis quolibet secundo vel tertio mense euacua-
atque quater per annum cortice Peruviano et
myrrha largius sumto, curata est variis antea in-
fra tentatis remediis.

P. 37. Ex hoc exemplo Noster probat tantam
cedere asthmatis spastici cum catarrho suffocantem
et tabis cum catarrho conuenientiam, ut morbus
inde facile confundatur.

P. 39. *Observatio octaua de puerpera convulsionibus
lepticiis agitata, venae sectionis ope restituta.*

micissime noctu absoluto, femina viginti et quatuor
horis pomeridianis subito et mirum in
modum agitabatur conuulsionibus, quae continua-
bant ad alterum vsque diem, venae sectione autem
cessabant. Quapropter et hic Cl. Auctor circa
venae sectionis vtilitatem in puerperis nonnulla ad-
iungit monita.

Observatio nona de tussi ferina, mense septembri P. 42.

anno 1769. epidemice grassante. Inter multos aegros, quos tussi conuulsiva laborantes feliciter Noster curauit, commemorat hic exemplum femellae aetate annorum. Sulphure antimonii aurato, cataplasmatibus quotidie applicatis, pilulis ex extracto opii et diagrydio sulphuris cum syrupo violarum, et terro laudano liquido SYDENHAMII, essentia scarrillae, chinae cum oleo foeniculi destillato curata, item decocto hordei ex semine foeniculi, saccharibus aurantium et passulis minoribus hunc molestem morbum ita feliciter sanauit, vt nemo eorum aegrorum, qui suae se tutelae subiecerant, vitam amitteret. Praeterea autem pulchre monet Noster, in medendo huic tussi, ad causarum et symptomatum diuersitatem, quae curam dirigit et medicamentorum selectum, potissimum esse respiciendum. Sunt quidem multae species huius tussis, sed gradu tamen differunt.

Omnino tussis vltra quadraginta et duos dies P. 43.

non durauit, et, si remedia votis responderent, circa decimum tertium cessauit. Eius vehementia finem accelerabat. Muci copiosus et varius fluxus leuabat. Quibus medela denegabatur, eos suffocatio vel paralytis abstulit, nec non alia mala, quae a valida hac agitatione corporis expectare oportet, sequi vidit Noster, hic a nobis praeterenda.

p. 44. Causam huius tussis Noster quare omnino in aere, sic praecipue ad aeris vicissitudines cum nebulis male olentibus in hac epidemia tussi ferina respicit, ventriculusque plus pati ab ea quam pectus videtur. Hinc stomachicorum felix euentus, et pectoralium infelix, in hac talia patent.

VII.

Traité des lésions de la tête par contre-coup et des conséquences pratiques. Par DUPRE-DE-LISLE, Docteur en Médecine. A Paris, chez J. P. Costard, Libraire, MDCCLXX. 12. pagg. 150. praeter praefationem.

i. e.

Commentarius de laesionibus capitis per resonantiam ossium et de consecrariis praedictis inde eliciendis. Auctore CL. DUPRE-DE-LISLE, M.D.

p. 2. **Q**uaestio ab academia chirurgorum olim proposita *) huic libello ortum dedit, qui in sex capita distribuitur, quorum primum de definitione et diuisionem, secundum causas, tertium de symptomata, quartum diagnosin, quintum prognosin et vltimum therapiam harum laesionum tractat. Quid sub nomine resonantiae veniat, facile est cognoscere. harum autem laesionum quinque enumerantur species. Siue enim tabula interna ossium fracta, frangitur, exteriore integra relicta; siue os supra infra ictum inflatum, vel ad latera, fractum

*) vid. comment. nostr. Vol. VII. p. 177. Vol. VIII. p. 167. Vol. XIII. p. 349. 689. Vol. XV. p. 177.

fracturae secedunt, vel prope eandem fractura con-
sistunt, alio tamen loco percusso; siue ictus effe-
ctus in osse immediate contiguo exferit; siue de-
clinat in osse ex diametro opposito. Diverfita ta-
men craniorum, quam osteologia abunde decla-
rat, impedit, quo minus hae differentiae satis fir-
mamente inniti possint. Iniuste autem agunt,
qui has laesiones penitus negant, quum tot exem-
plorum existentiam euincant.

Theoriam vero harum laesionum Noster ab p. 7.
in fluidis encephali haerente, et data oppor-
tunitate in expansionem tendente, item ab eo, qui
in caluam et cerebrum fit, repetit, qui ob
resistentiam, vim impellentem sub incidentiae an-
gulo versus illud spatium, in quo minus sit resi-
stantia, propaget, ideoque laesiones in regione
superiore producat; inde tam Latinum, quam Graecum
nomen *apexchema* ortum traxisse; hanc theoriam
applicari per phaenomena in tympano, sonum
producentem et per constructionem fornicum cet.

Ex eodem fonte explicatio commotionis cere- p. 16.
bri post violentiam externam, et ruptura vasorum p. 20.
arteriarum aequae, ac lymphaticorum, humorum
in his contentorum effusio fluit. Causae in- p. 30.
terae harum laesionum duae principales sunt: re-
sistentia superior eius partis, cui vis externa ap-
plicatur, et resistentia eius partis, in quam impulsus
propagatur. Symptomata ex quibus in p. 33.
laesionis peti debet, sunt fracturae et fissurae
superiores, ab ea, quae ictum accepit, remotae; sen-
susque protinus cessans, et rediens ab aliis
symptomatibus exceptus, parte prius laesa interim
mutata; paralysis, hemiplegia, apoplexia, con-
vulsiones; febris, delirium, stupor; vomitus bi-
liis; sanguis ex naribus et auribus profluens,
et inflammatio. Ex his tamen omnibus multa
fallunt,

p. 36. fallunt, et pauca tantum signa pathognomica
 peditant. Tactus et visus contrahendum
 satis accurate distinguunt, non aeque contrahen-
 ram, si ea capillaris tantum fuerit: ad hanc
 definiendam perquirendum est, num aere
 quodnam latus post acceptum ictum concussus
 vtrum antrorsum, an retrorsum; in opposita
 parte laesio existet. Signa cerebri laesi sunt
 viuis aliquando post illatum ictum superuenientia
 in distante parte fixus, oculi introrsum
 cum compressionis quodam sensu, vomitus,
 tus, spasmus, conuulsio, stupor membrorum
 paralytis: quae signa omnia, accurate inter
 lata, cum mutationibus quibusvis series occu-
 cedentibus, laesionis indolem declarant;
 duobus exemplis Noster ipse expertus est, et
 sentientibus licet aliis, funestum euentum praesens
 postea insequutum: similes aliorum observati
 idem comprobant.

p. 63. Postmodum de paralyti vnius lateris, a
 latione nervorum deriuanda, differt, vari-
 etorum testimoniis atque obseruationibus

p. 90. dium prolatis. Prognosis in his laesionibus
 earum et symptomatibus eam concomitantibus
 petenda est. Omnium periculosissima
 pillaris haberi debet, maxime si non, nisi mo-
 temporis spatio dignoscitur: contrahit
 parietalium tamen, licet crebrius occurrat,
 periculum portendit, quam reliquorum,
 occipitis: vrinae et faecum inuoluntaria
 pessimum signum sistit; in genere autem
 prognosin eruere semper difficillimum est.

p. 96. Ad therapiam progrediens primo No-
 rum praecipit, qua ratione laesum cranium
 ri oporteat. Capite abrafo, si vel nimis

laesurae vel fissurae adsit (cauendum vero, ne
 pro eiusmodi laesionibus assumantur) to- p. 38.
 applicanda sunt, quae breui oedema leuius,
 vis illata fuerit, producant, optime huic
 inferuit cataplasma ex herbis leniter aromati-
 zatis et seminibus farinosis emollientibus. Venae p. 103.
 ad mentem VALSALVAE in latefe opposi-
 tuenda est: minus etiam praecipitatus,
 minus protractus trepani vsus nocet. Te-
 nendum etiam, saepe non sub osse fracto, sed alio
 loco haerere humorem, extra vasa missum, hinc-
 de exitu ei parando curatius cogitari oportere.
 Quae autem, quae trepanationem inutilem futuram p. 112.
 nuntiant, fere haec sunt: motus cordis et re-
 spiratio multum mutata, inquietudo aegri, vrina p. 114.
 haec, eo inscio emissae cet. Cerebrum commo-
 tum esse indicant insignis grauitas capitis, vertigo,
 inflammatio oculorum, spasmi, febris violenta su-
 perueniens: haec laesio venae potissimum iu-
 gularis sectionem, eamque pro re nata iterandam,
 reliquis huc spectantibus auxiliis requirit; absti-
 nendum tamen a topicis humidis et emollientibus.
 Huius morbi curatio aliquando ipsi Cl. Auctori p. 119
 accessit. Ad resoluendas stases, a laesionibus ca-
 pitis interius metuendas, commendat mensuram
 vini albi, in quo per 24 horas vnciae tres
 liquoris gallinaei albi (album graecum Nostro di-
 ctum) infundantur, colaturae postea tantum, quan-
 tum vasculum vinarium capit (infantibus non, nisi
 modicum) mane et vesperi porrigatur, ita qui-
 tem, vt nullum nutrimentum duabus horis ante
 et post medicamentum sumatur: quam diu hoc
 remedio vtendum sit, grauitas morbi ipsius deter-
 minare debet. Si vasa lymphatica lacerata spe- p. 127
 cimen hydrocephali producant, fotibus discutienti-
 bus et resoluentibus, paucio liquore spirituofo
 anima.

- p. 132. animatis, actio eius iuuanda est. Quam effusa
formatus per nares exitum molitur, molitur
vfu pulueris lenioris sternutatori. *liber*
p. 138. Tristis casus feri a violentia externa in ventriculo
cerebri effusi et ob neglecta auxilia. *liber*
p. 146. centis. De virtute camphorae in *liber*
pitis conspicua. Praeter effectus *liber*
num in capite alii successu temporis *liber*
reliquis corporis cavitatibus, imprimis in *liber*
in his venaesectio in pede vel minus sufficiens
adeo noxia iudicatur, et potius ex brachio vel
iugulari detrahi sanguinem oportet, cucurbitulae
ficcis vel cruentis in nucha, scapula, brachio,
etaceis aut vesicatoriis subiunctis, nec diapho-
ticorum, cephalicorum, volatiliu, non
nimis calidorum, vfu interno neglecto.

Vnum adhuc monere volumus. Quod in
tis Auctorum Gallicorum libris deprehendimus
nomina exterorum miserum saepe in modum
formari, hic quoque conspeximus, licet *liber*
NITRE qui tamen ipse ciuis Nostri auctore
LITTE), SAHTORINI, BONONIUS
MVLTT ne vrgere quidem operae prestat
p. 26. camus: sed quod auctorem quendam *liber*
LANVM allegauerit, id vero risum, ne *liber*
tionem nobis mouerit, nunc ipsi dicere
mus.

VIII.

Les chefs d'oeuvres de Monsieur DE SAUVAGES, ou Recueil de Differrations, qui ont remporté le prix dans différentes Académies, auxquelles on a joint la Nourrice marâtre du chevalier LINNÉ. Le tout corrigé, traduit ou commenté par M. I. E. G. Médecin de Montpellier etc. à Lausanne et se vend à Lion chez V. Reguilliat, libraire. MDCCLXX. 12mo Tom. I. pl. 15. c. praef. Tom. II. pl. 14.

i. e.

Opuscula praestantiora Cl. DE SAUVAGES, quibus accedit Ill. LINNAEI nutrix noverca.

Rariores iam factas SAUVAGESII dissertationes, quibus variarum Academicarum praemia decreta fuere, vtiliter collectas et recusas esse fatemur. Distributae sunt in tomos duos, quorum prior, praeter elogium Auctoris a Cl. DERATTE conscriptum, dissertationem de hydrophobia, dein eam continet, quae de aeris in corpus humanum effectibus *) exponit. Alteri tomo insunt dissertationes de medicamentis, certas tantum corporis partes afficientibus **), deque animalibus Franciae venenatis; quibus accedunt Cl. Editoris ad hanc ultimam additae adnotationes, eiusdemque dissertatio quaedam, quae cum Cel. LINNAEI nutrice noverca ***), itidem hic reperiunda, similis argumenti est.

R 2 4

Ex

*) vid. comment. nostr. Vol. X. p. 243. seq.

**) vid. ib. Vol. II. p. 167. sq.

***) vid. ib. Suppl. Dec. Imae p. 101.

Ex his igitur, quae nondum laudamus, nunc quaedam hic sumus indicaturi.

- Tom. I. **Hydrophobia hominis spontanea rarior;**
 p. 3. quens vero est animalium carnivororum, quae humores facile corruptibiles et viscidos, coctaque densum habent, atque aestate oves, arietes mortuas deuorant, aquasque bibunt stagnantes.
 p. 141. Horum iam rabidorum, saliuam vel proximam, vel remote homini rabiem communicat. Proxima, si saliuam hominis mox inficitur halitu, ore exopto, osculis, alimentis rebusue aliis conspurcatis, admotis, morfu denique, aut viis saluialibus, et quae cum his communicant, locis inflicto. Remote vero et tardius, si aliae corporis partes male laesae sunt.
 p. 15. Symptomata rabiei grauiora patiuntur viri, biliosi, robusti, a lupis canibusue morfi, a canibus imprimis irritato, vel ad summum iam rabie. Virulentum sputum, praeter partem volatiliorem, viscidam habet, quae carnibus adhaerens mori, calore, motu intestino resoluitur, acrior, alcalina, volatilis, ignea fit; cicatricem iam vulneri induratum cum inflammatione rumpit, ad sanguinem transfundit, eum cogit, pulsus debilitatem, frigus, lassitudinem, tristitiam producit; fermenti ad instar vi multam catiuam humores inficit, volatili ignea sua parte electricum, ut videbatur Auctori, nervorum finibus ingreditur, validiusque mouet: quo facto, sanguis attritu resoluitur, igneae eius partes euoluntur, dolores excitantur videntes, respiratio molesta, febris accenditur maxime in iunioribus et biliosis.
 p. 70. sensusque omnes fiunt viridiores; hinc rabiement omnia, quae nouam in nervos impressionem faciendo dolores augere possint, mente inordinata eorum tam attenta. Fulgent oculi, ob radios luminosos e retina a fluido nerueo perquam copiose emittuntur.

missi. Priapismus nascitur a parte acri, semen, urinamque inficiente; alio insuper obstructa. Ira, terrore, odio, desperatione coniunctis mens facilius irritanda emouetur.

Aquae pavor inde est, quod mucus faucium et P. 81. oesophagi, per virus corruptus, et fauces inflammet, et salivam inficiat, et aqua accedente dilutus efficior evadat. Hinc sputum quoque nascitur, in primis quum gingivae, acri laesae, pruriant. A deplotito vero sputo nauseae, vomitus, cardialgiae, syncope eueniunt. Cupiditas mordendi non tam delirio, quod rarum est in hydrophobicis, quam potius ab acrimonia gingivas in dolorem coniiciendo nascitur. Mortem subito consumtae vires inevitabilem reddunt.

In cadaueribus hydrophobicorum cerebrum, P. 105. medulla spinalis, muscoli et pericardium sicciora, membra extenuata, sanguis dissolutus, pinguedo dissipata, vesicula fellea bile subviridi plena, ventriculus albumine fusco obductus; tunica villosa putrefacta, hepar ad ventriculum liuidum, guttret trachea inflammata comparere solent.

Ad praeservandum hominem ab hydropho- P. 110. bia, sola partis, ab animale vere rabido morsae, separatio, vel totius adeo membri amputatio suadet: Medelam vero veram mercurialibus medicamentis expectandam esse rationibus pariter, atque observationibus Cl. Auctor comprobat.

Venenata animalia paucissima insunt Franciae. To. II. Ob virus enim per morbos in animalibus genitum P. 101. nondum venenata dici ipsa possunt Quadrupeda cuncta innoxia sunt. Etsi enim a rattis et grossi frustus comesti labia tumefacere solent; tamen id non tam venenatae indoli, quam urinae eorum acri lixiviosae adscribi debet. Aves omnes veneno

carent. E piscibus Raia torpedo motu tremulo torpescit tangentem, fortiter comprehendenti et spiritum cohibenti non nocet. Raiaurum cluasi, pastinaca et aquila aculeo, Xiphias ense, Trachinus spinis pinnae dorsalis mechanice nocet solum, non vero veneno, cuius aequae, ac Lyra et Trygla species expers est Scorpaena serosa. In genere omnes pisces, quibus aculei haud exhausti sunt, in quos igitur acris quidam succus transire nequit,

- p. 119. a veneni suspitione liberandi sunt. Minus innocentia putat Auctor oua lucii et barbi: quae choleram inducant. Monet vero Cl. Editor, illum se passum esse seduci auctoritate GENSERI; qui men ipse dubius adhuc fluctuabat. A comedia hepate Squali catuli somnum per triduum cum rubore faciei, postque euigilationem cuticulae totius secessum secutum, se vidisse Auctor enarra.
- p. 123. Insectorum plerorumque suspectorum venenata indoles nulla esse videtur; quum manibus tractari absque noxa possint, laesionesque ab irritatae praeter leuiorem inflammationem aut purpurationem, aliud malum nullum creant. Elimuntur ergo etiam erucae, quas tamen Cl. Editor ob tumores oblongos, candidos vrentes et prurientes, quos excitent, non plane absoluit. Cantharide vere venenatae substitui a medicis Scorpionum vinctuosum posse Idem monet.
- p. 126. Ex araneis, plurimis infontibus, nigre, colorum profundissimarum incola vere venenata et scorpio contra veneni expers videtur SAUVAGESIO, non item plane Editori. Furia infernalis, Gordius, Lumbricus, Ascaris, Taenia et Hirudo mechanice solum laedere videntur Auctor, et Editor monet medicos, ut ad vermium pharmaco-na attenti non omnes statim absoluant. Medici exhalare vaporem inflammantem SAUVAGESIO

monet, Editorque observatione confirmat. A The-
le leporina plurima symptomata, suspitionem
veneni mouentia, recensentur. Ex amphibii in
Francia sola vipera vere venenata est, bufones, ra-
na viridis; salamandrae, lacertae, colubres inno-
ci sunt.

Adiecta Cl. Editoris dissertatio graphice descri- p. 253.
bit noxas, mala stragemque, quibus per mercena-
rias nutrices, rusticas imprimis, infantes pessun-
dantur. Enarrat autem primo, qua curiosa solli-
citudine tractandi sint infantes, qualesque debeant
esse dotes illius, cui cura infantum possit commit-
ti. Ostendit deinde vulgares nutrices, mercede
conductas, ob vitia, errores, opinionionesque infan-
tibus funestissimas non esse tales, quales velis; con-
sulitque, quo mala ista ab infantibus et strages a
republica auertatur, vt magistratus condatur no-
uus, apud quem sit summa nutriciae rei potestas,
qui poenis coerceat nutrices negligentes, arceat
minus aptas, praemiis et commendatione ornet
honestas et bonas; cui et medici insint, qui nutri-
cum valetudinem et mores disquirant, eas instruant,
solis infantum morbis curandis praeficiantur, et
ad quos referri debeat vndique, quicquid vel boni,
vel mali de nutricibus futuris praesentibusue vero
constet.

IX.

SIMON PALLAS, *Prof. der Chirurgie bey dem
Königl. Preussl. Collegio - Medico - Chirurgico
und ersten Wundarztes bey dem Charitee-Hospital
zu Berlin, practische Anleitung die Knochen-
Krankheiten zu heilen, zum Gebrauch seiner Zu-
hörer. Berlin und Stralsund, bey Gottlieb Aug.
Lange, 8. 1770. S. 214.*

i. e.

i. e.

Institutiones practicae morbis ossium medendi.
Auctore SIMONE PALLAS.

Chirurgicarum operationum iam Cl. Auctor hunc libellum tanquam supplementum constituit. Itaque proposita illic, e. c. ossium calvariae fracturas, hic omisit. In discentium usum praecipue conscripsit; quis enim est, qui nesciat, hanc esse partem chirurgiae prae aliis maxime esse necessariam, cum peruersa fractorum et luxatorum ratione chirurgi fama potissimum laedatur?

p. i.

Sequitur nunc capitulum conspectus, huncque incipit introductio de ossibus in genere, et eorum qualitate in specie physiologica. Primo agit de peristeeo, cuius nervos visus quidem non detegit, tamen sensibilitas probat, uti et ab arteriarum praesentia ad venas praesentes concludere licet. Deinde ad ossa progreditur, quorum structuram, externam internam, vasa et nervos pertractat; eorum insensibilitatem vero derivat a defectu talis nervorum sensu-
 tatis, qualis ad afficiendos ab impressione nervi requiritur: porro fistulosam compositionem, partem constitutivas, periosteum internum, medullam huiusmodi usum, ad quem refert eius resorptionem in sanguinem, quo nimia humorum acrimonia motu caliditate corrigatur; postea exponit ossium differentiationem ab aliis corporis humani partibus, quam inter se processus, horumque usum, generationem et vitam induritie, ligamenta articularia, cartilagineum liquorem synoviae. Ex his hinc illinc varia naturalia, et praeternaturalia explicat phaenomena.

p. 15.

His praemissis, transit ad pathologiam ossium et quidem primo in capite ad fracturas generatim. In uniuersum hic notandum est, quod Cl. Auctor

per totam tractationem ea in genere primum iussu-
t tenere locum, a quorum cognitione subsequen-
tum cognitio pendet, quo nexus veritatis cum
ho principio facilius intelligatur et tractatio fiat
velut, repetitionibus omiſſis in ſpecialibus, hinc
generaliora ſunt prolixiora; ſpecialia quam breuiſ-
ſima. Loquitur vero Cl. Auctor hoc in capite de
oſſum fractorum diuiſione, cauſſis, ſymptomati-
bus et curatione, ſequentes indicationes poſtulan-
tes: 1) oſſa fracta coaptentur, 2) coaptata hoc in
ſu conſeruentur, 3) conſolidatio, ideoque calli ge-
neratio, adiuuetur, 4) ſymptomatibus occorra-
tur.

In ſecundo capite de fractura oſſium in ſpe. p. 44
de ſignis, nunc de fractura oſſis naſalis et
ſophyſeos zygomaticae temporum tractat. Quod
exipit caput tertium de fracta maxilla inferiore,
et quartum de clauicula et ſcapula.

Quantum caput explicat ſterni atque coſtarum, p. 48.
ſecundum vertebrarum ſpinae dorſi et pelvis; ſepti-
mum humeri, et octauum extremitatum inferiorum
fracturas.

In his ſeptem capitibus indicatis pathologiam
et therapiam ſpecialeſ cuiusvis ſinguli oſſis eius-
que partium breuiſſime quidem, at perſpicue ta-
men optimoque in ordine eo, quem ſupra in ge-
nerali fractorum capite annotauimus, tradit.

Nono in capite proponit luxationum doctri- p. 106.
nam generaleſ ideoque ex ſolito ordine definitio-
nem, diuiſionem, cauſſas externas et internas, ſigna
generalia et ſpecialia, exitum, ſymptomata et mede-
lam; quae ſit per repositionem oſſis in ſuum na-
turalem ſitum, per conſeruationem repositi in
ſuo ſitu, tandemque per praecauenda ſympto-

Sequi-

Sequitur post haec decimum caput tanquam luxatorum speciale, praecipue vero luxati cranium ossium nasi, maxillae inferioris.

p. 121. Hoc excipit vndecimum caput, capitis, vertebrae et ossis coccygia; duodecimum, costarum et ossium pelvis; tredecimum extremitatum superiorum et denique decimum quartum caput inferorum extremitatum luxationem pertractans.

p. 173. In decimo quarto capite proponit reliqua ossium symptomata et quidem in specie rhachitidem huius definitionem, tempus invasionis et durationis, symptomata praecipue sub sectione eadem reperta, causas, et demum curationem qua iustus per aperientia, incidentia, attenuantia et febre praesente, per temperantia ac roborantia; iustus vero per discutientia et roborantia suscipiat. Initio curae detur emeticum ex ipecacuanha vel tartaro emetico, febre lenta aut hydropse non desistente exserente, quod et post aliquot dies, si opus est, interposito incidentium usu, est repetendum. Si infantes lactantes iam rhachitici fiunt, nunc exhibeatur primo emeticum, dein laran rhachiticum cum dictis interiectis medicamentis, infanti ipsi vero tinct. Rhab. vel sola vel cum terra sol. tart. omni mane et octavo quousque emeticum. Quotidie aut alternis diebus lactis tepido, vel cum furfuribus, vel formicis, vel laniis neruinis parato, immittatur. Talis curatio per septimanas continuata, per duas demum cessat et ad symptomata respiciatur. Quae si imminuantur, ab lactandus infans nutritur lacte matris, si non, lacte animalis vel galae. Tumidum abdomen tam post balneum quam versus noctem inungatur unguento althaeae, scorpionum et liliorum alborum; noctu variis plicetur ei emplastrum cum sperm. ceti vel

ampon. paratum, quod mane aqua calida et
no abluatur fricando. In rhachitide adultiorum
eade eadem fere remedia, modo maiore in dosi
dabuntur et loco emollientis vnguenti spina
solis et artus inungantur martiali et neruino.
proxime foecula ari, de bryonia; aluum vero libe
et pruna vel passulae laxatiuae vel tinct. ialap.
Præcipue vero motus corporis et nutritio
non negligantur.

Addit nunc alia ab aliis laudata medicamina, ta
lium sunt: aethiops mineralis, sulphur antimonii
atum, kermes minerale, panacea mercurialis,
regulus antimonii medicinalis, iusculum vel pulvis
vipera, succus millepedum vel lumbricorum
terrestrium, cantharides, balneatio fere quotidiana
pulvis hederæ arboreæ, cuius duo cochlea
minora mane per nouem dies decrefcente luna
rebeoda laudat Cl. NOBEL, porro decoctum rha
barbari cum martis rubigine, tinctura martis, tan
tum ens veneris, quod vomitum mouendo inde
que viscidum primarum viarum euacuando et con
tenuendo viscera obstructions horum referat; sed
cautela supra dicta præferri debent.

In decimo sexto capite cariem eiusque patho. p. 182.
logiam et therapiam solito ordine proponit, osten
dit simul remediorum a multis prædicatorum
primorum noxam; et demum dicit spinam vento
sam et paedarthrocacem quidem a carie distinctam
esse, attamen eandem requirere medelam, præ
terea quod internis aptis medicaminibus simul mor
bo succurrendum.

Decimum septimum caput de præternaturali p. 195.
morbo et fragilitate ossium, et quidem primum
de subiectis, veram existentia, causa, symptomati
bus, cura que agit, quæ absoluitur intus per eme
ticum vel purgans, ex mercurio dulci rite repeten
dum;

dum, per decoctum lignorum, tinct. tartari, martialia, extus vero per vesicatoria, fonticulos, satacea, frictiones aromaticas et spirituosas. Aegro accurata diæta et laboranti ex specifica cachymia, huic appropriata medicamina præstabantur.

p. 200. In decimo octavo loquitur de ankylosi et artuum rigiditate in genere, neque minus de reliquis artuum morbis et solitis præmissis, curam pro causis variis variam tradit.

p. 208. Vltimum caput agit de exostosi, nodis, topis et gummatibus.

X.

RUDOLPHI AVGVSTINI VOGEL opuscula medica selecta, antea sparsim edita; nunciatem in vnum collecta, recognita, aucta et emendata. Gotting. apud. Danielem Friedericum Kublerum. 1768. 4. pagg. 273. præter præfationem.

Est collectio libellorum academicorum, a b. g. l. scriptorum. Non autem omnes Cl. Auctoris hic inuenient Lectores collectos, sed dignos a Nostro iudicatos, quos vulgaret. Iam hactenus commentationes sunt collectae.

p. 1. 1) *De larynge humano et vocis formatione* in academia patris, quae Erfordiae est d. 5. octob. 1747. publice proposita. Duo in hac dissertatione inaugurali sunt præfata a Cl. Auctore: primum quidem descriptus est larynx humanus omnibus partibus huc pertinentibus; deinde formatio per legitimas causas ex partium structura accurate explicata est. Neque, quod re-

tionem DODARTVM, neque FERREINVM
 aquebatur. Ille enim ex diuersa glottidis ampli-
 tudine et constrictione, hic ex mutata ligamento-
 rum glottidis longitudine vocis formationem deri-
 unt. Noster vero utrasque machinas symbolam
 suam ad productionem vocis diuersorumque eius
 graduum, qui pendent ab angusta amplitudine
 glottidis et a fortiori et celeriori chordarum tensio-
 ne seu chordarum relaxatione, conferre atque
 in copulato utroque horum Cll. virorum systema-
 tis vocis organon tanquam compositum quod-
 dam ex pneumatico et chordarum organo conside-
 rat Noster.

1) *De incremento ponderis corporum quorundam* p. 51
que calcinatorum, prolusio orationi, qua munus
 medicinam publice docendi in academia Georgia
 Augusta adiit, praemissa d. 17. nouembr. 1753.
 Cuius rei et aliis locis iam mentio est a nobis
 (Acta *).

1) Aliqua nimirum corpora pristinum pondus p. 67.
 retinuerunt, nec grano leuiora facta sunt. Huc
 pertinet stannum, cuprum, orichalcum, calx viva,
 cinis.

1) Aliqua pondere insigniter partim decreue p. 67
 nit, ut *limatura martis*, cuius duae vnciae ad
 vnam vnciam et sex drachmas sunt redactae, *bismu-*
thum, a cuius vna vncia remansere sesquidrach-
 ma et duo scrupuli. *Regulus antimonii simplex* ab
 vncia dimidia ad tres drachmas et duos scrupulos
 redactus. *Regulus antimonii martialis*, a cuius
 vna vncia remanserunt septem drachmae et dimi-
 dia; *antimonium*, cuius vncia vna decrementum pas-
 sa

*) vid. comment. nostr. Vol. III. p. 152. it. comm.
 hor. secund. decad. supplem. VI. p. 588.
 13 suppl. IV.

sa est duarum et dimidia drachmarum; cuius duabus vnciis relicta est vncia una, cum sex drachmis et dimidia; lapis calaminaris, cuius vna vncia amisit dimidiam drachmam; lapis indicus, cuius vncia dimidia perdidit tres drachmas; lapis lycis, cuius vncia dimidia decreuit ad vnam drachmam; corallia rubra, cuius vncia dimidia pondere duarum drachmarum et quinque granorum imminuta fuit, rubore eorundem simul in siueum alborem verso.

p. 68.

3) Solum plumbum intra calcinandum ponderis augmentum sibi vindicauit, ita vt quatuor vnciae scrupulo vno grauiiores essent redditae et simul duplo maius spatium occuparent: cum e contrario corpora no. 1. pristinum volumen retinuerint, illa vero no. 2. simul etiam in minus volumen redacta sint. In his tentaminibus solum plumbum maius pondus post calcinationem exhibuit, postea vero in stibio pariter, ac in saturno incrementum ponderis obseruauit, quod etiam in analectis de vitro antimonii, quae his ipsis opusculis inserta sunt, monuit.

p. 69.

4) *Disputatio de praerogatiua venae sectionis in partibus laborantibus*, mense septembr. 1756. solemniter habita a LEBRECHTO FRIDERICO BENIAM. LENTIN. Ac primum quidem venae sectionis utilitas insignis ostenditur in variis cum acutis, tum chronicis morbis, vt febrilibus, cachecticis, spasticis cet. et exemplis veterum pariter, quam recentiorum confirmatur et illustratur.

p. 84.

Dein Cl. Auctor ad rem, quam hic vult, progreditur, quae cernitur in loci electione, ubi vena pertunditur in morbis, locales a veteribus dictis, quorum venae sectionem reuulsoriam et deriuatoriam, quam statuerunt, non proferunt.

nam atque inanem censet. Praerogativa itaque venesectionis in partibus laborantibus, hoc est, aut inflammatione affectis, aut dolore, paralytisque occupatis ostenditur partim a ratione, qua refutatur, qui contra Nostrum dicant, partim ab experientia, quae venesectionis utilitatem in locis affectis eodem modo declarant, uti vesicatoriorum in latere dolente pleuriticorum. Exempla hic cephalalgiae, apoplexiae, hemiplegiae, paralyseos, phrenitidis, melancholiae, maniae, ophthalmiae, anginae, dentium et coxarum dolore, rheumatismo, podagra cet. collecta inveniuntur.

5) *De vanitate remediorum vniuersalium disputa* P. 115.

io solemnis mens. februar. 1757. a FRANC. L. V. NOV. SCHMITT proposita. Non defuerunt ab antiquissimis usque temporibus neque sapientiae professores, neque medicae, iique singuli ex primo ordine, qui non esse tantum eiusmodi remedia in natura rerum firmiter affirmarent, sed et ipsorum adeo cognitionem partim iactitarunt, ita, ut vsui eorundem ipsam suam, quam adepti erant longaeuitatem, in acceptis referrent. PYTHAGORAS, GR. DEMOCRITVS, HERCVLES, ASCLEPIAS, CHIRON, THEOPHRASTVS PARACELSVS, cuius argumenta speciosa remediorum vniuersalium defendendorum et hic sunt addita, alique omnes habebant suum *παρανέσ*. Antiquitate itaque huius rei narrata, vanitas horum remediorum ostenditur.

5) *Analekta chemica de vitro antimonii disserta* p. 147.

io inauguralis, quam mense martii 1757. publice defendit FRIDERICVS IVSTVS MÜLLER. Praemissis fragmentis historicis de antiquitate huius praeparationis in Germania non nuper inuentae, ratio vitrum antimonii praeparandi proponitur.

Ignis gradus ad calcinationem aut ad fusionem antimonii sit decens, diu durans, nec vlllo temporis spatio intercludatur haec praeparatio. Vas vitreatum calcem nullatenus corrumpit, neque acribus temperies quidquam facit, neque vlllo opus est additamento: vitrificatio ipsa debetur sulphuris antimonii partibus; regulus quidem solus vitrescit, sed ille tamen totus haud commutatur in vitrum, terra denique reguli non est vitrescibilis.

p. 160. Multo recentior est vitri ex simplici regulo calcinato confectio, quam ex antimonio. Primum videtur illam perfecisse ANGELVS SALA, qui circa initium seculi septimi et decimi floruit. Incrementi in pondere calcinati reguli iam mentio a nobis est facta *). Hic mouentur obiter dubitationes contra arsenicales huius semimetalli partes.

p. 164. Hoc vitrum non conuenit cum vitro vulgari et hic additur vtriusque diuersitas et generatio vitri antimonii nec non eius rubinea pelluciditas. Sulphuris et ipsius antimonii vis in depurando vitro per experimenta negatur.

p. 166. Tunc ad alias obseruationes, quas in vitro antimonii fecit, Noster transit. Ac primum quidem disputat de iis, quae circa digestionem ac coctionem praecipuorum liquorum acidorum, aceti, spiritus nitri, olei vitrioli, aquae regis, vitro antimonii affusorum obseruauit. Non effervescent cum vitro, nec illud totum soluunt; liquores hi vero pariter ac vitrum mutabantur diuersimode pro ipsorum liquorum acidorum diuersitate, praesertim si coctio accedat, quam Cl. Auctor in vitro minori cylindrico super foculo instituit. Cum aquae regis non ebullit.

p. 170. Dein cum nitro atque mercurio fecit periculum et ab aliis iam probata. Non detonat autem cum

*) v. supra p. 642.

vitrum stibii, nec per hoc in antimonium
 euphoreticum conuertitur, neque a mercurio
 sublimato in butyrum dissoluitur. Finiunt hunc
 bellum, illae res, vnde praeter antimonii eius-
 que reguli calx, idem vitrum parari possit.

6) *Paralipomena de vomitoriorum usu*, disserta. p. 175.
 Inauguralis medica, quam mense septembr.
 1757. publico examini submitit DANIEL PHI-
 LIPP. ROSENBACH, Mundenfis. Omni omni-
 no vomitoriorum vtilitate in multis morbis a
 Nostro expensa, eiusque effectis in corpore huma-
 no declaratis; transit Cl. Auctor ad illos morbos,
 in quibus vomitoria vulgo potissimum negligun-
 tur. Hi sunt spasmus maxillae inferioris, con-
 vulsiones infantum, pleuritis et peripneumonia
 sicca, tussis clangosa seu ferina seu conuulsiva, angina
 gangraenosa, febres verminosae, hemeralopia,
 nimius fluxus mensium, herniae incarceratae, sali-
 ratio in inunctione mercuriali retardata, amaurosis
 et affectiones soporosae, morbi grauidarum, quae
 per totam interdum grauiditatem vomunt innocue,
 quibus ideo lene emeticum largitur.

Vomitoria in pleuritide et peripneumonia p. 186.
 laudant alii, quum materiam figant, inflammationem
 augeant, vasa iam distenta ad rumpendum adaptent
 et haemoptysin s. vomitum cruentum inducant. Ea
 vero in sicca et humida pleuritide interdum con-
 ducere, suffocationem praecauere cet. experientia
 doceri Noster putat.

In angina gangraenosa laudantur emetica ad p. 194
 humores attenuandos et malignos eliminandos. In
 ipsa angina vera emeticum insigniter prodesse eam-
 que interdum subito discutere nouit Noster.

Ad promouendum saliuæ fluxum, si is ab in-
 iunctione mercuriali prodire recusat, vtiliter adhi-
 beri

beri potest medicina emetica. Hæmorrhagiam incantatam iuvat emeticum, siquidem multo citius reduci se patitur, interiore vi, quam externa pressione repelli. Irritantia et stimulantia e. gr. clysteres et fumo tabaci hanc rem pariter confirmant.

p. 196. 7) *De statu plantarum, quo noctu dormi-
cuntur*, programma, quo operas botanicas vicarias
et reliquas per æstatem 1759. exsequendas indi-
cavit Noster. Collegit hic Cl. Auctor exempla plan-
tarum, quæ partim noctu mutationes parum inter-
diu, varias subeunt et per aliquot tempus quiescunt
et dormiunt. Cum autem hæc quies in plerisque
cesset, perfecta foecundatione, probabile videtur,
ita plantas tenellas ab iniuriis frigoris, ventis, pru-
nis forte et vermibus, noctu eas infestantibus de-
fendi. Verosimillimum autem est, pendere hæc
phaenomena in plantis a foliorum singulari stru-
ctura, cum ea in compositis foliis magis, quam simpli-
cibus et iunioribus tenerioribusque plantis potius,
quam adultioribus obseruentur. Conferatur et hæc
de re Ill. LINNÆI dissertatio de somno planti-
rum *).

p. 315. 8) Diss. inaug. chymico medica *de sale sedative*
HOMBERGII, quam in academia Georgia Augu-
gusta d. XIII. octobris 1759. publice defendit
DOVICVS IOANNES TOBIAS WASSER. In-
ventor huius salis non est WILH. HOMBERGVS,
sed IO. IOACHIM BECCHERVS. Varias excogitarunt
eius præparationes HOMBERGVS, LEMERY, GEOFFROY,
BARON rel., quas hic Cl. Auctor communicat, suæque
tentaminæ, hoc sal attinentia, addit. Ad mediam
naturam inclinat hoc sal, decompositum vero est,
hoc est, ex pluribus partibus, quam acida et alcalina
constat, est certo respectu

*) v. amoenitat Vol. IV. p. 333. comm. nostr. decad.
prim. suppl. I. p. 105.

respectu volatile et particeps acidi vitriolici. Ter-
ram specificam salinam boracis efficere hoc sal
Noster asserit, Vfus non est narcoticus seu seda-
tivus: dedit Noster hoc in febribus contra delirium
et aestum sine omni fructu. Nihil est in hoc sale,
quod irriteret aut stimulet. Effectus temperans pen-
det a toto sale, imprimisque ab acido vitriolico.
Commodissimum autem vehiculum aqua est vel
viniculum calidum. Dosis huius salis Noster ad
drachmam constituit, cum sit nullius pene actiui-
tatis.

9) Animadversiones *super morbis incurabilibus* p. 241.
specimine inaugurali mens. iun. 1760. expositae a
IO. GVIL. IANSEN. Adfert hic Noster
animadversiones quasdam, vel nondum plane pro-
positas vel veritati ac experientiae repugnantes.
Incurabiles morbi distinguuntur a letalibus, licet
interdum confluant. Alii per se, alii per acci-
dens sunt insanabiles. Pertinent huc multi con-
geniti. Exempli gratia commemoremus scirrhus,
cunicatos tumores, polypos cordis et adnatorum va-
forum maiorum, cordis tubercula, ulcera, abscessus,
calculos, vermes, hepar steatomatosum, quod in se-
pulturarii cadauere vidit Auctor Cl. et hic describit;
vibra ex intestino recto in urinae vesicam, coale-
scentiam viscerum morbosam cet., quos omnes
ad incurabiles refert et interdum contra alios, qui
hunc vel illum morbum curarunt, experientia du-
ce disputat, atque dubitat.

XL

Dictionnaire botanique et pharmaceutique, contenant les principales propriétés des minéraux, des végétaux, et des animaux d'usage, avec les préparations de pharmacie, internes et externes, les plus usitées en médecine et en chirurgie. à Paris 1768. 8. pagg. 627.

i. e.

Dictionarium botanicum et pharmaceuticum continens praecipuas proprietates mineralium, vegetabilium et animalium, quibus videntur solent, cum praeparationibus pharmaceuticis, quae in medicina et chirurgica adhibentur.

Auctor anonymus hunc librum Dictionarium vocat, quod nomen ei hactenus, quod ordine alphabetico conscriptus sit, convenit. Non solum medicaminum tam externorum, quam internorum, sed etiam suppellectilibus pharmaceuticis, mensurarum et ponderum, definitionem exhibet. Chirurgis non alii usus est, quam ad compositionem et praeparationem emplastrorum et vulnerum discendam, quod autem propriis ad tabernaculas pharmacopoeorum pertinet. Scripsit Auctor, quod unusquisque hoc libro uti possit, ad eam sententiam quam lubentissime accedemus, si omnes virtutes effectusque simplicium et compositorum, ab Auctore laudata, veritati responderent. Dedit operam, ut hac de re permultos auctores in conspectum adhiberet, et illorum auctoritate niteretur. Variis in rebus Florae Francicae aemulus est, e. gr. utrum vegetabilia sint frigida et humida, an calida et sicca. In plurimis simplicibus

bus nomina Latina adiuncta sunt; sed optandum
est, ut in regno vegetabili nomina generica et
specifica LINNAEI indicasset, nec tanta in eius libro
multaque errata typographica inuenirentur. Ex
omnibus regnis varia tam simplicia, quam compo-
sita, quae in officinis nostris non prostant, diuul-
gat: qualia sunt v. c. e regno animali alauda, an-
ser; ex mineralibus, achates, argilla, gypsum
creta, ochra, tegula; e regno vegetabili alnus,
amaranthus, castanea, cnicus attractilis, conuoluu-
lus maior et minor, cornus, coronopus, diplacus,
erica, euonymus, iacobaea, lichen petraeus, lo-
tus odoratus, phalaris, scolymus, scorodonium,
staceo, telephium, tragopogon, trichomanes,
verucaria.

In margine notantur virtutes et cautelae. In
definitionibus simplicium praeparata pharmaceuti-
ca, ut et partes, quae in usum vocantur, indicat,
quorum multa incassum quaesiuimus e. g. oleum
absinth. coctum et destillatum, resinam agarici,
res. cardiac. essentiam succini, oleum anisi, cin-
nabarim et tincturam antimonii, oleum ben-
toes, trochiscos alhandal, cacao, ceteraque
nimis profecto credulus est; quod amuleta, e. g.
confirmant, araneam viuam in putamine nucis
collo suspensam contra febres, vermiculos in
diplase contra febrem quartanam, tuberculos
cardi sonchifolii in crumena praeseruare ab hae-
morrhoidibus; cet. In descriptione plurimorum
animalium quoque effectus excrementorum, ad
FABRINI modum laudat. Varia composita no-
stra officinis ignota cum ipsorum descriptione ha-
bet: e. g. cataplasmata anodyna et resolutiua, con-
tra postemata et tumores, contra mammas tume-
factas; ceratum album refrigerans, de tabaco, de
cuphorbio; chysteres adstringentes, emollientes.

contra colicam; collyrium CL. BRUNET et OR-
RAS; decoctum deterfium, emolliens stomachi-
le; aquam antinephriticam, gentianae compositionem,
limacis, nucum viridium, petasitidis compositionem,
contra calculum QVERCETANI, catarrhalium
contra gangraenam cet. quae ex pharmacopoeia
Bateana et Parisina aliisque similibus collegit.

Nonnullis sic dictis medicaminibus effectus et
tribuit ridiculos, e. gr. guttas tres sanguinis cati
ex vena sub cauda profluentis, in aqua florulae
liae sumtas, sanare epilepsiam, et sanguinem ex
aure cati erysipelatodem. Cati nigri combusti ca-
put certissimum esse remedium contra ophthal-
miam asserit. Mures et sorices laudat contra in-
continentiam urinae. De pediculis et cimicibus
refert, illos magni esse usus contra febrem que-
tanam; hos quoque inter aperitiua enumerat.
Octo pediculi contra icterum, viventes deglutendi
sunt. Aqua pluuialis ad hydromel vinosum circa
veris aequinoctium ex Auctoris mente colligenda
est. De nonnullis emplastris solum virtutes, sed
non compositiones enumerantur. Olea in tres clas-
ses diuiduntur sc. olea per coctionem parata, per
infusionem et per expressionem. Olea destillata
et empyreumatica vero omissa sunt.

Conseruationem, lotionem, mundationem,
siccationem, humectationem, macerationem, co-
ctionem medicamentorum aliaque bene scire de-
scribit. Baccae myrti ab Auctore myrtilli appel-
lantur, quarum albae et nigrae inueniuntur. Speri-
ma ceti depuratum non ad solem, sed ad aerem et
siccandum. In puluerisatione simplicium scire ne-
cessaria summo cum studio delineauit, e. g. ad
nonnulla gummata puluerisanda mortarium cum
oleo inungendum esse. Gummi Tragacanthae et
Arabicum desiderant mortarij nunc calidissimi. Gum-
mi

in masticis mortarium humefactum. Lapides
cristalli antequam aliquoties candefacti in aqua
distingui debent. Cornua, vngulae, nuces vo-
nicae, agaricus reiicienda esse, recte monet. Salia
corrosiva in mortario vitreo seu lapideo pulue-
randa, alia in molitrinis molenda sunt. Ad finem
duplex additus est index, quorum alter continet
medicamenta tam simplicia, quam composita; al-
ter autem nomina morborum indicat, in quibus
hoc vel illud medicamentum adhibendum est.

XII.

Vera patrem patriae annuente diuina clemen-
tia sanum et longaeuum praestandi metho-
dus ex praeceptis omnis aevi diaeteticis at-
que recentissimis artis salutaris principiis
deducta a BALTHASARE LVDOVICO
TRALLES med. Vratisl. academiar. caes.
nat. cur. adiuncto et elect. Boic. soc. Vra-
tislaviae sumptibus Ion. Ernesti Meyer, 1767.
4 pagg. 417. cum dedicatione.

STANISLAO AVGVSTO Regi Polonia-
rum Potentissimo, cuius valetudinis curam
a se deriuauit Cl. TRALLES, hic liber est
dicatus et scriptus. Cum vero maxime iherisit,
ut pater patriae euadat sanus et fiat longaeuus, p. 21.
quod grauibz hic confirmatur argumentis, hoc
scripto, valetudinem eius conseruandi normam in
se continente, aliquid conferre vult Noster, ideo-
que inprimis hic respicit ad Varsauiam. Ex p. 38.
tenus habitus corporis saepe sanus videtur et phy-
siognomia crebro fallit. Valentissimus hic rex for-
mae veneratione ingenique virtutibus effulget,
neruis

neruis vero teneris, sensilibus, mollibus, mobilibusque praeditus est.

P. 44. Commendatur regi sanitatis studium per suam ipsius experientiam et per observationem eorum rerum, quae aut prodesse soleant, aut obesse corpori. En exempla historica. Scripta huc praesentia egregia et varia, quorum plurima perfectio de sanitate tuenda a Nostro sunt hic communicata, legi quidem possent; attamen quae sparsim sunt hac de re dicta, hic Noster conuictim proponit et sua eruditione experientiaque auget.

P. 57. De aeris ad sanitatem vsu salutari et noxio. **CL. TRALLES** in secundo capite agit. Ac primò quidem contemplatur Noster situm Varsoviae numerum, dein in aeris naturam inquit et eius fluiditatem, grauitatem, elasticitatem, penetrationem et communicationem cum corpore eius fluida variam, cutim auresque hic e. gr. nominemus, qualitatesque aduentitias aeris, quae cernuntur in calore et frigore, siccitate et humiditate, temperaque, nec non in aeris motu cet. persequitur. Absolute bonus et laudabilis aer nullibi deprehenditur.

P. 81. Hic variarum impuritatum vt fumi, fimo- rum, sterquiliniorum, paludum cet. noxas commemorat. Item Vistulae inundationes noxias esse ostendit. Quapropter ad aerem regi salubriorem reddendum consilium de delendis quoque Var- viensis paludibus dat Cl. Auctor. Dein aerem regis considerat et suadet habitationis mutatio- nem et peregrinationem, imprimis Regi Var- doviu, amoenissimum praedium commendat. Hac occasione et de effluuiis gypsi et calca mont.

P. 149. Varsoviensis aer deprauatur a sepulchris. Rem sepeliendi in vrbibus et templis pessimum fo-

dicat

est et aliorum doctorum virorum exemplis, quorum hic pulchra, vti solet Cl. Auctor, occurrit collectio, confirmat. Pariter quorundam artificum corrumpentes officinas exulare iubet ex urbe, e. g. saponariorum, fullonum, coriariorum. Nec minus fodinae aerem deprauant: exhalant enim vapores, qui interdum et animalia enecant.

Aer frigidus hic a Nostro consideratur, et eff. p. 174. Effus frigidus in corporibus. Frigus vtrum primum, an positium quid sit, disputatur. Frigus homini viuo est praeternaturale quid, etiamsi bene hic id vincat. Et facit hic procul dubio multum corpori connata ac haereditaria dispositio et consuetudo. Mentionem hic facit Noster **BAR-
THOLINI**, qui de niuis vsu medico scripsit. Minime vero suadet Noster, vt fugiat prorsus quis frigus. Limites et notae, quousque sine noxa ferri possit frigus, cernuntur in fabrica neruorum. Quapropter Regi, vt caueat acre et summum frigus, neq. saltem nimis et diu se illi exponat, Cl. Auctor consulit ob neruosi sui systematis fabricam molliorem, teneriorem, mobiliorem, sensibiliorem. Frigus multos graues morbos, vt lethargum, vertigines, apoplexiam, pectoris incommoda, rheumatismos morbosque cutaneos ob impeditam perspirationem efficit.

Remediis contra frigus (inter quae et paululum p. 230. spirituosius, sed iusta cautione suadet, ob lethales stagnationes, quae inde, si nimium est, simul cum frigore possunt oriri) nominatis, digreditur Noster ad balnea frigida adeo laudata a nonnullis. Satis antiquus licet sit frigidorum balnearum vsus et ab Anglis potissimum nunc suadeatur; tamen anceps Nostro videtur roborans pro debilibus remedium, quod non facile, certioribus roborantibus et circulum incitant-

incitantibus, si necesse, instructus eligere. Comparat et hic febres intermittentes cum frigido balneo, quorum paroxysmi, si non nimis saepe incurrant, robustis non obesse, vel prodesse interdum possunt; aliquando tamen graues noxas inferre. Aqua frigida eo sensu roborans, quo elementa fibrarum magis coarctat, adunat et cohaesionem earum arctior reddit. Quod si vero in corpore debili haec elementa deficiunt aut sunt iusto pauciora, quid iuuabit frigus, nisi haec elementa deficientia supeditentur.. Hoc ipsi celebri WHITTAKER aquae frigidae amico fatendum esse asserit Noster: optima fibrae debilis remedia esse amara, utpote digestioni assumptorum alimentorum seruientia, cortice Peruvianum et ferrum, scilicet terrearum molularum defectum suppleant, et adunationem harum cum glutinosis in fibra iuuantia pharmaca. Quam inique ergo, sine vlla limitatione frigus habetur remedium roborans! Porro quia frigus, omnia corpora naturalia, quando regelascunt, mutat, fibrasque eorum dissoluit et destruit, per experientiam: etiam in corpore humano frigus post contractionem fibrarum relinquet earum solutionem et flacciditatem, eam, quae antea obtinebat, maiorem, ad paralyticam accedentem, id quod experientia toties testatur. Aliter autem se gerit alimentum et medicamentum vere roborans, quod non solum, dum assumitur, fibram stringit, sed et in eam penetrat, defectum elementorum supplet, et inductum robur conseruat et fouet. In differentiam inter virtutem roborantem externi frigoris et alimenti medicamenti roborantis assumti. Intelligitur igitur ex his aliisque, quae hic mittimus, balnea frigida magnam cautelam requirere, et est profecto HIPPOCRATIS assertum

am grano salis intelligendum : „Calido balneo corpus magis perfrigerari, post frigidum autem potius concalescere.“

Quemadmodum haecenus Noster de frigore p. 251. sic disputavit, sic nunc de humido agit ac primum quidem de aeris humidi noxis; dein incommoda aeris frigidi et humidi, nec non calidi et humidi eiusque noxas imo letales interdum effectus narrat, eiusque correctionem curat. Item pergit incommoda aurae frigidiusculae in corpus valens, et noxiam esse ostendit mutationem aeris frigidi cum calido.

Cautelis omnino, ratione frigoris et caloris p. 330. corpus humanum afficientium, additis, ad ventos Noster progreditur eorumque magnam utilitatem machinasque praeterea, quas ventilatores dicunt, persequitur. Nocent tamen et venti primo, ob motum impetuosum in corpus humanum, inque pulmones praecipue iniurii, nexu et pressu nimio illos inuadunt. Nocent dein venti propter nimium omnis corporis refrigerium; tertio effluviis ergo, quae uti salutifera, sic interdum detrimetosa quoque aer cum corpore communicat, obstant venti sanitati. Pariter hic quatuor anni tempora, eorundem varietas, aequinoctia et solstitia a Nostro requiruntur.

Traité des operations de Chirurgie par AMBRO-
SE BERTRANDI, Chirurgien de S. M. le Roi de
Sardaigne, Professeur en l'Université Royale
de Turin et associé de l'Académie Royale
de Chirurgie de Paris. Traduit de l'italien
par M. SOLIER DE LA ROMILLAY,
Docteur en Médecine de Rhécus et Méde-
cin de la Faculté de Paris. à Paris, chez
Didot, le jeune 1769. 8. 1. Alph. 15. pl.
tab. aen. 4.

i. a.

**Tractatus de morbis chirurgicis auctore AM-
BROSIO BERTRANDI, ex lingua Italica
in Gallicam translatus a Cl. SOLIER DE
LA ROMILLAYS.**

Cum ipse Liber, cuius versionem Gallicam nunc
indicamus, non ad nostras manus perpen-
rit, ne, eo plane in nostris commentariis omisso,
usus ex eius lectione hauriendi Lectores plane fru-
strentur, hac ipsa Gallica versione uti nobis licet.
Ea enim praestantior esse videtur Germanica, quae
Viennae prodiit *) licet in Gallica etiam, nonnullae
propria valde corrupta sint; quod et in archety-
po Italico factum esse videtur, cum versio quoque
Germanica plures eiusmodi errores contineat.

Praemissum est vero editioni Gallicae elogium
Cl. BERTRANDI, quod Auctorem habet Cl. LOVIS,
Secretarium perpetuum Academiae chirurgicae Pa-
risinae

*) A. BERTRANDI *Abhandlung von den chirurgischen
Operationen, aus dem Italiaenischen übersetzt. Mit
Kupfern, Wien bey R. Graeffen. 1. Alph. 8. Bogen
in Octavo.*

inae, cuius membrum Cl. BERTRANDI fuerat.
Natus erat ille Turini a. 1723. patre chirurgo et
in collegio, provinciarum dicto, educatus anatomiae
principiam operam dedit, eiusque studio ado-
lescens adhuc ita inclaruit, vt Celeberrimus disse-
ctor BIANCHI eo ipso in conficiendis praeparatis
anatomicis vteretur Cum vero Cl. BERTRAN-
di non liti inter eundem BIANCHIVM et MOR-
GAGNIVM ductae se immiscere vellet, hoc ita
egre tulit BIANCHIVS, vt Noster amicitiam eius
amitteret. Anno huius seculi quadragesimo nono
membrum Societatis Chirurgorum Taurinensis re-
ceptus, tandem a Rege Sardiniae in Galliam et
Angliam missus, per tres annos ibidem sumpti-
bus regis excoluit chirurgiam. Lutetiis Pa-
risiorum inter Socios (*Affociés*) huius Aca-
demiae receptus, Taurinum rediit ibidemque
primo Professor extraordinarius Chirurgiae et
Anatomiae factus est, deinde vero ordina-
rium chirurgiam docendi, tandemque chi-
urgi primarii Regis Sardiniae munus obtinuit.
In quibus, vt in praxi chirurgica, ita se gessit, vt
cum praemature fatis anno huius seculi sexagesimo
quinto hydrope periret, summum sui desiderium re-
liqueret. Praeter hanc operationum chirurgica-
rum descriptionem et varia scripta, quae actis Aca-
demiae Parisinae inserta sunt, etiam de hepate et
vulso egregias obseruationes publicauit. Hoc,
quod hic indicamus, opus in vsum praelectionum
academicarum scriptum, inter praestantiora huius
generis scripta omnino referendum est ita, vt lectio
eius omnibus certe chirurgis commendanda sit.

Primo harum obseruationum capite de variis p. 1.
fistularum generibus, quibus chirurgi in vulne p. 12.
ribus cutaneis vtuntur, secundo vero de abdomi-
Suppl. IV. T t nis

nis potissimum et intestinorum futura exponit. In dilatatione vulneris abdominis, ex quo intestina prolapsa sunt, omnia alia instrumenta magis composita reiicit, soloque scalpello utitur. Cutem tantum dissecat, a qua sola saepe obstaculum, reductionem intestinorum impediens, pendet, cum musculi peritoneumque, cute discissa, facile cedant, nec tam facile cute sola dissecta herniae ventrales oriuntur. Tertio deinde capite de herniotomia exponit.

- p. 24.** Crassitiem sacci peritonei ex crassitie integumentorum determinare possumus, cum peritoneum et integumenta simul in herniis antiquis neglectis crassiora fiant. In herniis, quae saepe quidem repositae fuerunt, sed saepius quoque iterum procciderunt, integumenta valde attenuata reperiuntur, hinc ea caute, si eiusmodi herniae scalpello ca-
p. 28. rentur, aperiri debent. Sacci adhaesiones a omentum, digito tantum, non cultro Cl. Auctor diuidit, et quae digito non fieri possunt, suppuratione sequente destrui posse sperat.
- p. 29.** Annulum abdominalem in herniotomia oblique versus lineam albam incidit, ne arteria epigastrica laedatur, cuius laesio internam haemorrhagiam eamque lethalem producit. Si annuli cruribus diuisis transuersalis musculi fibrae reductionem intestinorum impendant, ea quoque, inducto prius digito scalpelloque ei imposito, caute discindi debent, quod et de sacco herniae valet, si ille intestinum superius constringat. RAMTHORII methodus, qui intestino sphacelo correpto, partem sphacelatam rescindit et futuram facit, asperae arteriae terminalis frustulo, canali intestinorum prius immisso, quo canalem liberum seruet *), iam sine seculo decimi tertii a chirurgis illis Parisinis sub nomine

*) vid. HEISTERI et MOEBII diff. obseru. medic. miscellae continens. Helmstad. 1730. p. 34.

quatuor chirurgorum (les quatre chirurgiens) cognitio-
adhibita fuit, vt ex PETRO D'ARGELLATA patet.
FABRICIVS AB AQUAPENDENTE cannae fru-
sto vsus est. In hernia inguinali Cl. Auctor ap-
pendicem vermiformem et intestini coeci partem,
et in alia diuerticulum intestinorum *) vidit. Si P. 34
appendix talis in herniotomia aperiatur, ille ligatura
constringendus est, quod AMYAND (*Philos. Trans-*
act.) fecit, ne foeces in abdominis cauitatem efflu-
ant. Post intestinorum repositionem saccum her-
niae Cl. Auctor separare et rescindere iubet. Si vero id
ob adhaesionem firmiorem fieri nequeat, suppuratio-
ne illum destruendum esse autumat. In cruralis P. 43.
herniae operatione ligamentum FALLOPII oblique,
incisione versus exteriorem partem ducta diuidit,
ne arteria iliaca minor externa vulneretur. Radi-
calem vulgo dictam herniarum curationem, quo
denique modo illa fiat, plane Auctor Cl. reiecit.

Caput quartum de paracentesi abdominis agit. p. 48.
Instrumenti quod *Trois-quarts* dicitur inuentorem
SANCTORIVM esse ex *Commentario* eius in AVI- P. 54.
CENNAM (p. 435.) Cl. Auctor probare studet. P. 543.
Nouum eiusmodi instrumentum excogitauit Cl.
MAZZOTTI, quod ex cylindro pluribus forami-
nulis pertuso et in fine aperto constat, cui alius
in fine clausus, sed etiam pluribus foraminulis in-
fractus immittitur, qui longitudine priorem su-
perat et impedit, ne viscera a margine canulae lae-
dantur aut effluxum liquidi impedian. Hoc vero
sui quoque ope, canulae vulgaris instrumenti im-
missi fieri posse, quis non videt? Iniectionem li- P. 57.
quorum spirituosorum post aquarum educationem
grauissima symptomata Cl. Auctor producere vidit,
eamque ideo plane reiecit. Quinto capite sectio P. 64.

Tt 2

caesa-

*) vid. *Aduers. Med. Pract.* Vol. I. p. 363.

caesarea describitur. Haec in fetu extrauterino minus recte adhibetur. Semper haemorrhagia lethalis post operationem oritur, cum vasa tubae vel peritonaei, quibus placenta adhaesit, se non constringere valeant. Hoc quoque fetu tubario Cl. BREYERO, chirurgus olim exercitissimus, felici operatione auspiciis beati LVDWIGII exento, hic Lipsiae factum est. Hinc ea tantum, si fetus in utero contentus ob aperturae pelvis angustiam non procedere possit, fieri debet. In angustia, cicatricibus, callis et tumoribus vaginae, in quibus veteres eam instituebant, cum alia stantia supersint, recte a Nostro reiicitur.

P. 78. Sequenti capite Cl. Auctor catheteris applicationem et diuersa, quae in ea obseruanda sunt artificia, fusius describit. Si ea difficulter succedat, cereolorum vsus praemissus eam nonnunquam adiuuat. In ischuria venerea Cl. Auctor cathetera tunc demum in vesicam penetrauit, cum digito in orificium intestini recti immisso hoc intestinum ad latus traheret. Catheteres tenuiores in vrestha callis obrita et rugosa adhibeantur, crassiores vero de reliquo semper praeferendi sunt.

P. 88. PETITI catheterem, qui stilum intus continet globulo munitum iam P. FRANCO (*traité des hernies* p. 115) habet. Si in aegris ischuria laborantibus singultus et vomitus accedant, aegrius lethargici fiant, ut plurimum gangraena sicca vesicam occupat. Quodsi vero vrina nigra, filamentosa et foetida prodeat, tunc humidam vesicae gangraenam adesse, coniecere licet. Calculi diagnosi, quomodo exploratione per catheterem facta formari possit, fusius describitur.

P. 95. In septimo capite, ubi de punctura vesicae Cl. Aucto

Auctor agit, methodum Cl. FLVRANT *) reli-
quis omnibus praefert, quae vesica per intestinum
rectum aperitur. In punctura, quae in perinaeo fit,
Cl. MAZZOTTI acus superius descripta adhiberi
potest.

Diuersi apparatus seu methodi lithotomiam p. 106.
administrandi fusius hic delineantur. Cheselde-
niam reliquis omnibus praefert, et in vniuer-
sum Anglorum in calculi sectione artem plurimum
extollit. Plurima instrumentorum, quibus Galli
utuntur, nimis composita sunt, et magis in vsus im-
peratorum chirurgorum, quam in artificum exer-
citorum excogitata esse videntur. Frater IA-
COBVS DE BEAULIEV non inuentor lateralis
sectionis est, vt vulgo putant, cum iam ex ALE-
XANDRO DE LA CROCE et FRANCONI pa-
tet**), eos incisionem versus latus et ad vesicae p. 130.
corpus vsque produxisse. Prolapsum intestino- p. 132.
rum peritoneo adhuc obductorum ex vulnere sub
calculi sectione apud Cl. BROMFIELD Noster vi-
dit, quam obseruationem etiam ipse Cl. BROM-
FIELD nuper publicauit ***).

Quae de forcipis in vesicam sub calculi sectio- p. 140.
ne introductione Cl. Auctor habet, omnem pro-
fectu attentionem merentur. Si forceps immittitur
ductor canaliculatus versus intestinum rectum pre-
matur, quo via forcipi aperiatur. Ipsa forceps
clausa sit et tam profunde immittatur, vt iunctura
forcipis in vulnere externo haereat. Non pri-
us aperiatur, quam si iam calculum ea tangimus.
Calculus prehensus non statim extrahatur, sed for-
ceps paululum iterum aperiatur, quo calculus in
T t 3 infe.

*) vide POUTEAU *Mélanges de Chirurgie* p. 500.
comment. nostr. prim. decad. Suppl. I. p. 157.

**) *Traité des hernies* p. 130.

**) vid. comment. nostr. Vol. XX. p. 513.

inferiorem vesicae partem descendat, ubi iterum
prehendi debet. Si extractio non statim succedat
forceps ita inuertatur, ut vnum cochlear ossa pu-
bis, alterum intestinum rectum respiciat. Si pe-
riculum sit, ne calculus frangatur, digitum intra
cochlearia ad iuncturam Cl. Auctor immitte, quo
ulterius calculi compressio euitetur. Quae me-
thodus longe praestat ea, quam Cl. BROMFIELD
in libro supra commemorato commendat, qui
cochlea forcipi adnexa eundem obtinere vult finem.
Post calculi extractionem iniectiones emollientes in-
stituit in vesicam, quo ea dilatetur et calculi frag-
menta, quae inter rugas eius haerent, una cum
liquido hoc exeant. Oleum rosarum abdomini il-
linitum dolorem lenit et in tenesmo quoque, qui
post operationem nonnunquam accedit, utilissi-
mum est. Si calculus vesicae adhaereat; ille non
vi adhibita protrahatur, sed vulnus apertum seruetur
et frequenter liquor iniiciatur, quo suppura-
tione accedente ille solvatur. Si vesica callosa sit,
emollientes iniectiones per vulnus factae utilissi-
mae sunt. Abscessus, qui in scroti confiniis non-
nunquam in iis oriuntur, in quibus calculi curatio
per scalpellum facta est, cito aperiendi sunt.

P. 549. In figurarum explicatione methodos Cel. CAT
et LEBLANC Noster reiicit. Plerique chir-
urgi Galli incisionis externae initium iusto altius
faciunt, nec ea tantum versus ischii os accedunt,
quantum fieri debet. Ipse frater JACOBS magis
apparati magni speciem, quam Galli *le grand
appareil lateralisé* dicunt, quam lateralem institue-

P. 557. bat, quae magis RAVII inuentum est. SHAR-
PIUM intra minutum primum omnem lithoto-
miae operationem absoluisse, Cl. Auctor ipse vi-
dit. De FOUBERTI methodo fusius exponit, cui
minime quoque fauet. In calculoso, qui lithoto-
mo

mo Fratris COSME sectus erat, haemorrhagiam le-
thalem Noster observauit. Ductorem canaliculatum
secantem Cl. HAWKINS (*cutting gorgeret*) et Cl.
BROMFIELD ductorem canaliculatum duplicem P. 575
describit: monet tamen Cl. BROMFIELD, in
operationibus suis suum non adhibuisse instrumen-
tum. De eo idem valet, quod de pluribus simi-
libus Gallicis instrumentis dici potest; illud scilicet
ab iis Chirurgis adhibendum esse, qui operatio-
nem ipsi instituere nesciant. Si nimis profunde
vesicae immittitur, eius collum supra os pubis di-
scindi potest, unde urinae in peluim minorem ef-
fusus necessario oriretur. Pars quoque laminae
scindentis latissima arteriam pudendam internam
vulnerare potest. Similes ob causas Cl. BER-
RANDI quoque *lithotomum dilatatorium* Cl. LE
SAT reiiicit.

Quod ad calculi in feminis curationem attinet, p. 157.
monet Cl. Auctor DOUGLASSIUM vrethram pri-
mum turundae ex spongia ope dilataste, quod ali-
quoties feliciter succedere Auctor Cl. vidit. In
nonnullis yero spongiae applicatio tantos dolores
excitat, ut aegrae illam ferre non possint. Omnia
dilatatoria, quae vrethrae feminarum immittun-
tur, et duobus brachiis instructa sunt, nocent, cum
vrethram tantum duobus in lateribus distendant.
Hinc Cl. MAZZOTTI dilatatorium tribrachiatum P. 159.
excogitauit, quod tamen non omnibus incommo- P. 577.
dis caret. Sectionem deinde vrethrae Auctor Cl.
describit. Si calculus vrethrae in posteriore parte
adhaereat ea tota discindatur: si vero anterieus ei
affixus sit, pars tantum vrethrae scalpello diuidi de-
bet. Facile tamen fistula post operationem rema-
net, et in iis, quae pepererunt, fere semper vagina
quoque inciditur. Multum sanguinis ut plurimum P. 162,
sub

- sub hac operatione ex plexu venoso vrethrae et vaginae circumposito profluit. HIEDANVS primum vesicam per vaginam aperuit *), ab vrethrae sectione vehementer alienus, metuens, ne urinae profluvium inuoluntarium remaneat; quem MARRY, LISTEN et BVSSIERE primum secuti sunt. Sed omnino hoc vulnus etiam fistulosum fit et Auctor Cl. potius, si alia via non superesset, vrethram et vaginam simul, quam vaginam et corpus vesicae incidere suaderet. Instrumentum Cl. FLVRANT quod Cl. POVTEAY (*mélanges* p. 317) descripsit, a Nostro reiicitur, qui sectionem vrethrae lateralem, specillo et scalpelli ope tantum perficiendam, reliquis artificiis omnibus praefert. In fine huius capituli de electione methodi in calculi curatione agit, diuersas methodos inter se comparat et Cheseldianam reliquis omnibus praestantior esse iudicat. Magnus apparatus omnium pessimus est.
- P. 171.

P. 173. Nono capite modus calculum in vrethra haerentem extrahendi describitur. Si in collo vesicae est, per apparatus minorem, eximatur, si vero parti membranaceae infigitur, ea laterali methodo aperiatur. Calculo tandem in canali vrethrae ipso haerente, illa in latere incidatur, ita tamen vt ne per totam calculi longitudinem aperiatur; sed vulnus eam tantum amplitudinem habeat, vt crassior calculi pars prodire possit; quo facto totus calculus profilit. Vrethra incisa, cereolus cernuus applicari debet, per quam urina effluat, ne ea ex vulnere emanante, illud fistulosum fiat. Si calculus denique non longe ab orificio vrethrae in

*) Proposuit eam, nullum vero testimonium extat illam vesicae corpus incidisse. Conf. Cl. E. MARCUS *historiam lithotomiae mulierum* p. 14.

glande haereat, illud versus frenulum dilatetur. Omnia ferramenta ab ALBVCASI et SCVLTE-
ro proposita, quibus calculos, qui in vrethram
penetrarunt, diffringere tentarunt, noxia
sunt.

His de calculi curationibus propositis, Cl. BER- P. 184.
FRANDI ad hydrocelen accedit. Si aqua in tu-

nica vaginali funiculi tantum haereat, in cura pal-
liativa adhibenda scalpello paruum vulnus infliga-
tur, non vero acus triquetra immittatur. In hy-
drocele cystica setacei vsus Cl. Auctor multum
commendat, quo radicalis saepe curatio obtine-
tur. Si vero ea iam antiqua et insignis magnitu-
dinis sit, incisio tumoris necessaria est, ex qua ta-
men saepius grauissima symptomata oriuntur. Sua-
det Cl. Auctor, vt, quo curatio eo citius contingat,
pars tunicae vaginalis, in qua aqua contenta fuerat,
resecindatur. Iniectionem liquorum spirituorum P. 196.
in saccum post aquarum emissionem, qua Cl.
SHARP et MONRO suppurationem et destructio-
nem eius accelerari posse putarunt, Noster peri-
culi plenam esse iudicat.

In iuvene praeter hydrocelen etiam sarcoma P. 198.
tosis tumor scrotum occupabat, quem, aqua prius
emissa, Cl. Auctor feliciter extirpauit. Ante inci- P. 200.

sionem aut paracentesin sacci hydroceles plura vul-
nuscula scroto infligit et post eam remedia corro-
borantia externe applicat, quo fibras sacci robo-
ret. Aquis deinde iterum collectis, non expectat
vique dum tumor priorem iterum magnitudinem
obtineat, sed citius aquas emittit, vulnusculis in
scroto simili modo antea factis. Tandemque hy-
drocele iterum se manifestante, saccum per totam
suam longitudinem aperit, iamque suppurationem
et destructionem eius, fibris medicamentorum vsu
roboratis, facilius obtinet. Haud raro fit, vt

aquis hydroceles eductis et aquae pressione sublata post aliquot dies haemorrhagia oriatur satis gravis quam aquae aluminosae applicatione Noster reprimat. Testiculorum fungos, ut cerebri fungos, tractat.

p. 203. Separationem nervi in ligatura funiculi umbilicalis post castrationem impossibilem Noster iudicat, neque nervi constrictione, tam gravia producere symptomata potest, cum in aneurysmatis in brachio curatione plures maioresque nervi sine magna noxa ligentur. Si varicocele adsit, anulus abdominis non in testis extirpatione dilatandus est, quo varicosae venae per annulum abdomen ingredientes rescindantur. Grauiissima enim inde oriri potest inflammatio, saepeque varicosa venae spermaticae dilatatio ad renem usque protenditur. Plura adsunt exempla testiculo extirpato arteriam non ligatam, neque tamen inde lethalem ortam haemorrhagiam fuisse. Funiculus ad testem rescindendus est, cum post operationem saepius retrahatur.

p. 210. Causticorum in fistula ani usum plane reiecit Noster. Ligatura nimis longum temporis spatium exigit et gravem dolorem excitat. Etiam in insignibus eummodi fistulis Cl. MORAND non omnem callum excindebat, sed incisione in convexa parte fistulae facta et callo scarificato, eum digestivis postea destruebat. Methodum, qua omnis callus uno quasi scalpelli ictu remouetur, iam AETIVS habet. Instrumentum, quod Cl. BELLOCQUE ad haemorrhagiam post operationem fistulae ani sistendam proposuit, iam apud BLEGNY in tractatu de herniis ad prolapsum intestini recti commendatur.

p. 235. Decimo tertio capite operationes chirurgicae, quae in phimosis et paraphimosis adhibendae sunt, descri-

describuntur. Instrumentum fusius Noster verbis delineat, quo in phimosi aliquoties, ad incisionem praeputii commodius efficiendam, usus est, quod specillo fulcato et scalpello in eo latente consistat. Scalpello ad locum discindendum adacto specillum retrahi potest. Post praeputii in phimosi P. 580. incisionem vulneris labia semper callosa fiunt et a se inuicem distant, ut labium quasi leporinum referant. Hoc nonnulli chirurgi sutura vnire tentant: obseruauit tamen Auctor Cl. eam frustra fuisse institutam, sutura in erectione penis inuoluntaria iterum disrupta. Hinc labia propendentia rescindenda potius sunt, incisione prius longitudinali in dorso glandis facta. Si praeputium cum glande concreuerit, separatio tantum ita facienda est, ut officium vrethrae detegatur. Si vero adhaesio praeputii ad glandem non adeo firma sit, illud integrum separari potest. In phimosi venerea seu accidentali saepe cutis in glande superius rescindenda est, cum instrumentum nullum intra glandem et praeputium immitti possit. Nonnunquam sola cute externa incisa, constrictio iam glandis soluitur, et instrumenti sub praeputio immissio locum habet. Saepe totum praeputium, imprimis si plura in eo vlcera sint, rescindere praestat. Si in hac operatione membrana tendinosa corporis cavernosi laeditur, ea nunquam perfecte vnitur, sed semper sub erectione penis in hoc loco tumor varicosus oritur. Gangraena, quae in phimosi a sola glandis constrictione excitatur, raro ad corpora carnea penetrat, sed sponte glans et integumenta sphaecelo corrupta separantur, ut itaque in hoc casu raro penis amputationi locus sit. Si penis in amputatione eius ligatur, semper primum canula immittatur; hac enim cautela neglecta officium vrethrae ita constringitur, ut nonnunquam id

id post curationem reliquam absolutam, scalpello iterum dilatandum sit.

P. 257. Si post paracentesin thoracis, de qua Noster capite decimo quarto exponit, pulmones pleurae adhaerentesprehendantur, partes concretas dilacerare iubet Cl. VAN SWIETEN, vel secundum HIPPOCRATIS praeceptum vesicam tubo alligatam introducit, eamque deinde inflando separationem pulmonis tentat. At prius crudele est et noxium, alterum impossibile, cum, pulmonibus cum pleura connatis, ne vesicae quidem introductio locum habeat. Hinc paracentesis alio in loco potius instituatur. In vniuersum vero monet Cl. Auctor operationem hanc saepius institui debere, speratque, ea plures aegros hydrope pectoris laborantes adhuc conseruari posse, qui alias necessario periissent.

P. 265. Trepanationem ossium capitis, quidquid etiam alii moneant, tamen minus recte in futuris fieri, Noster asserit, inprimis vero eo in loco, vbi sinus laterales siti sunt, illa periculosa est. Contra in osse temporum sine vilo metu institui potest. Hypothesis, quam

P. 286 Cl. BERTRANDI olim de origine abscessuum in hepate laesionibus capitis superuenientium proposuit *), hic contra obiectiones Cl. POUTEAU **) et DAVID ***) defendit. Asserit Cl. Auctor, ex motu sanguinis ad superiora magis determinato et in vena caua inferiore impedito stagnationem et inflammationem in hepate oriri. Cl. POUTEAU
vero

*) Mém. de l'Acad. de Chirur. T. III. p. 484. comm. nostr. Vol. VIII. p. 218.

**) Mélanges de Chirurgie p. 123. comm. nostr. decad. I. suppl. p. 147.

***) Recherches sur la maniere d'agir de la saignée, p. 199. comm. nostr. Vol. XIV. p. 226.

pro et DAVID putant, imminutum sanguinis mo-
m in eiusmodi aegris in cerebro auctum, in ve-
na caua vero adscendente imminutum esse. Omnes
tamen in eo consentiunt, quod venaesectiōem in
de in eiusmodi abscessibus noxiam iudicent.

Ex ANELLII obseruatione patet puncta la p. 297.

lacrimalia a natiuitate deficere posse. Volunt qui-
dam nonnulli, vt tunc, noua puncta arte parentur,
tamen, si quoque apertura artificiali in du-
ctum lacrymales chirurgus sorte penetraret, tamen
vt puncta aperta manerent, cum ductus hoc in
oculo necessario iam multum constricti et coaliti es-
se debeant. Fusius Cl. Auctor modum describit,
quo specilla et siphonis canula in puncta et saccum
lacrymale immitti debet. In morbis sacci lacry-
malis canula per punctum lacrymale introducta
semper eam longitudinem habeat, vt in ipsum sac-
cum penetret. Turundarum in saccum per vul- p. 326.
nus externum immisso, coalitum ductuum lacry-
malium pressione sua producere potest, ex quo per-
petuum lacrymarum stillicidium necessario sequi-
tur. Humor, quo saccus lacrymalis in hydropse
eius repletur, ex tunicis eius exsudat. Cl. P O V-
RTAV *) incisionem sacci retro inferiorem palpe-
brae inter illam et bulbum instruit, hoc vero nul-
lum alium vsum Nostro praestare videtur, quam
vt cicatrix postea non conspici possit.

De cataracta pauca Noster habet, quae ei pro- p. 329.
pria sunt. Ad eleuationem palpebrae superioris
in operatione cataractae vncum illum obtusum,
qui litterae S figuram habet, speculis sic dictis
oculi praefert, creditque eius ope, dum palpebra
deuatur, etiam coniunctiuam attrahi et ita bulbum
oculi

*) Melanges de chirurg. p. 100. comm. nostr. prim.
decad. Suppl. I. p. 146.

- P. 334.** oculi figi. Cl. SHARP in oculo dextro cataractam dextra manu depreffit, aegro scilicet in terra ante operatorem collocato, capiteque eius versus chirurgum reclinato. Ex variis methodis cataractam extrahendi solam DAVIELII Noster describit. Ex vasa vulnerata nunquam symptomata molesta Noster oriri vidit. Egressum quoque portionis humoris vitrei post lentis extractionem, nullum periculum afferre saepius observavit. Accidit hoc vel vitio chirurgi, si bulbum digitis nimis comprimat aut instrumento quo lentem extrahit, humorem vitreum premat, vel ex praeternaturali humoris huius fluiditate, quae a resolutione eius
- P. 356.** morbosa pendet. Forficula cataractam, facto in superiore corneae parte exiguo vulnuscule, extrahere celebris ille lithotomus Frater St. COSMUS tentavit. Hoc tamen ei infelicititer successisse Auctor Cl. ei adstans vidit.
- P. 363.** Si polypus narium in posteriore parte cavatis earum situs ita velum palatinum deprimit, ut forceps non retro vuulam et in choanas introduci queat, velum palatinum sine ullo periculo discindi
- P. 365.** potest. Instrumentum describitur, quo chirurgus quidam Parisinus usus est in haemorrhagia narium
- P. 369.** post polypi extractionem sistenda. Polypum sinus maxillaris Noster vidit, qui ossa palati et orbitam destruxerat, oculum extra orbitam premebat et tandem cerebro quoque compresso lethalem apoplexiam excitabat. Amygdalas scirrhasas Noster non ligatura, sed ferro abstulit, nec unquam gravem inde haemorrhagiam oriri vidit. Fusius
- P. 372.** dum describit, quo ea institui debet. Tumorem tunicatum mobilem in lingua situm, in puella mentium ita extirpavit, ut basin primo duplici modo constringeret et deinde eam intra has duas
- P. 375.** gaturas forfice discinderet. In polypis vteri re-

incedis ligatura reliquis omnibus modis prae-
feratur. Si illi molliores sint et ligatura applicata di-
stentur, ferro reliqua portio sine omni hae-
sione periculo remoueri potest. Si in labio P. 390.
superiore labium gingiuis per frenula adhaereat, ea
operatione huius labii separanda sunt. Scalpel-
lo vitur Noster non forficibus.

Tracheotomiam in submersis inutilem esse iu- P. 412.
cat et plura alia remedia eos ad vitam reuocandi P. 426.
describit. Quomodo corpora peregrina in oeso-
phagum delapsa extrahenda sint, pluribus docet.
Nonnulli auctores iubent, vt cupro vel plumbo P. 421.
et glutitis acida ad dissolutionem horum metallo-
rum exhibeantur. Cum vero vitriolum cupri et
saccharum saturni, quae hac ratione parantur, et-
iam noxia sint, emeticorum potius et euacuantium
vrum Noster suadet. Oesophagotomiam a Cl. p. 426.
GATTANI propositam Cl. Auctor in canibus
saepius optimo cum successu instituit.

In aneurysmatis operatione in brachio aponeu- p. 431.
rosi-bicipitis, si aliter fieri non queat, transuersa
quoque sectione diuidi posse asserit. Nereum ex p. 439.
Cl. MOLINELLI consilio vna cum arteria ligat,
nec vllum malum symptoma inde oriri vidit. In
ligatura arteriae cautio habenda est, ne rami col-
laterales, a quibus post arteriae ligaturam nutritio
membrum pendet, dilacerentur, aut nervus pertun-
datur, ex qua re pessima oriuntur symptomata.
Nonnulli in aneurysmate arteriam brachialem in P. 446
interno latere humeri supra condylum internum
ligant et deinde tumorem aneurysmaticum inci-
sione, aperiunt, eiusque suppurationem expectant.
Sed minus tuta est haec methodus et facile mor-
bus reuertitur.

- p. 452. Vltimis denique capitibus de amputatione membrorum et exstirpatione tumorum Cl. Auctor exponit. Amputationem humeri ex articulo scapulae ad aliorum tandem observationes describit.
- p. 477. Fusius de protrusione ossis post amputationem tractanda et variis artificiis duplicique sectione, qua Cl. LOUIS *) eam praecauere tentauit, disputat, cuiusque consilii praestantiam laudat. Iubet tamen, vt integumenta et muscoli separatim incidantur, quae maior cutis portio seruetur. Si amputatio in summo femore fit, vnica sectione musculi diuidantur, quoniam alias vsque ad trochanterem caro distendenda esset. In brachio bicipitis contractio non magni momenti est, nec duplicem sectionem exigat.
- p. 490. Cl. Auctor vidit femoris amputationem, in qua sanguis, nulla facta arteriae ligatura, solius agarici applicatione perfecte sistebatur. Amputationi, in qua carnis segmentum relinquitur (à lambeau), minus fauet. Saepe post exstirpationem tumorum canaliculorum sub vulneris sanatione haemorrhagiae graues oriuntur. Has Cl. Auctor deriuat ex eo, quod arteriae a compressione tumoris callosae, et ita factae ideoque parum sanguinis sub exstirpatione largientes, nunc per suppurationem emollescentes fuerint.
- p. 519. Ligatura staphylomatis paruum quidem dolorem excitat, sed vidit Cl. Auctor ea facta suppurationem longiorem esse, quam si scalpellum adhibeatur, et maiorem corneae partem semper destrui, quae tamen membrana omni studio conservanda est. Variis aegris staphylomata eo cum successu Noster exstirpauit, vt visus in oculo affectus iterum perfecte restitueretur. Vnguem oculi sic fabricis Cl. DAVIELLI de cornea reseruaui.
- p. 524. In mammae amputatione cutis sana omni modo conseruanda.

*) Mém. de l'Acad. de Chir. T. II. p. 268.

servanda est. Si glandulae axillares iam veneno p. 525.
 carcinomato affectae sint, post extirpationem
 nunquam arthritis carcinomatosa vehementissi-
 ma oritur, quam Noster per analogiam explicat,
 inter lymphaticos humores est, qui potissi-
 me carcinomatosa cacochymia afficiuntur. Ve. p. 529.
 haemorrhoidales callosas ligatura extirpat, si
 basis earum angusta sit. Si vero latam basin ha-
 bent, scalpellum praefert.

In fine cicatricis inorganicam structuram Cl. p. 531.
 doctor probare tentat. Praeter instrumenta iam
 detecta in tabulis aeneis adhuc delineantur: scal-
 pellum, quo Angli, et aliud, quo Galli plerumque in
 photomia utuntur: duo scalpella ad eandem opera-
 tionem a Cl. LE CAT proposita: instrumentum Fratris
 COSME et ductor canaliculatus duplex Cl. BROM-
 WILD: dilatator Cl. MAZZOLTI tribrachialis ad cal-
 culum in femina educendum. Scalpellum Auctoris
 ad phimosis aliudque ad vulnera capitis dilatanda.

XIV.

Letres périodiques sur la méthode de s'en-
 richir promptement et de conserver la
 santé, par la culture des végétaux. Par
 Mr. PIERRE JOSEPH BUC'HOZ. D. en
 Méd. &c. A Paris, chez Durand neveu 1770.
 Tome quatrième, 409 pag. et Tome cin-
 quième, ib. eod. 413 pag.

i. e.

Disputatio de methodo, qua quisque per culturam
 vegetabilium et diues fieri et sanitatem con-
 servare possit, Auctore Cl. PETRO IOSEPHO
 BUC'HOZ Med. Doct. etc. Tom. IV. et V. *)

Tomus

*) Priora volumina v. supra, p. 470 sqq.
 Suppl. IV. Vu

Tomus quartus haec habet:

T. IV. **P.** 3. **P**rimo plantae seliguntur campestres, quae, dum formosae floreat, non minus ornamentum hortis induunt, ac exoticae. Enarrat illas quoad ordinem manualis **DUCHESNE** et sequentes sunt: *Trapa natans*, *Osmonda regalis*, *Orchidum* familiae, *Galanthus nivalis*, *Hydrocharis*, *Iris Germanica*, *Pseudacorus*, foetidissima et *Narcissus pseudonarcissus*.

P. 17. **V**sus gemmarum *Abietis* et *Pini*, quem **SAUVAGE** ex Russia in Galliam transtulit, ita inclaruit, ut ab hinc in vlceribus, praecipue pulmonum, et in aliis morbis scorbuticis praestantissimus haberetur. Neque minorem laudem in contractura scorbutica et in omnibus glandularum morbis promeretur, quod observationes **CL. LE CLERC** abunde comprobant. Accedit modus illas colligendi, conservandi et varia ratione exhibendi.

P. 33. **C**um nostris temporibus, Cupressi vapores ipsos inspirare non liceat, Noster machinam inuenit, cuius ope in habitatione phthysicorum aer balsamicus semper adsit. Machina haec huius fere est fabricae: receptaculum ferreum, foculo insidens, cui affigitur lampas mobilis cum tribus elychniis; pars superior receptaculi aperta est, supra illam aperturam aliud vasculum paruum ferreum tribus pedibus insidet, cuius in parte inferiore, nec non in parte superiore in suo operculo foraminulum crassitie acis inest.

Quo facto manipulus plantarum bechicarum et balsamicarum, cum pauxillo aquae madefactarum in receptaculum, in vasculum vero balsamus **Pervianus** vel de **Canada** inditur, et operculo accurate clauditur. Sic balsamus guttatim per foraminulum in receptaculum destillat, accenditur statim lampas, calor eius liquido calorem inducit, elenatur tunc levis fumus balsamicus, qui per omnem habitationis ambitum

ambitum expanditur. Hoc remedium die nocte-
que eo continuatur, vsque dum aeger conualescat.

Epistola quarta et decima octaua plantas enu-
merat, quae pabulo vaccarum inferuire, vel con- P. 49.
trari possint, quam quidem enarrationem quoad
ordinem Classium III. LINNAEI instituit, nomini-
bus, quod reprehendimus, ex antiquiore specierum
editione desumptis.

Exposita *Chrysosplenii oppositifolii* descriptione P. 65.
et partibus constitutiuis, ad vsum, quem habet,
progredditur. Residet enim in illo lenis saponacea
indoles, ad resoluendum viscidum haud inepta;
potui Theae substituta non carebit sua utilitate.

Propositis variis methodis, arbores serendi et P. 81.
sylvas struendi, animalia apponit, quae iuniores
arbores destruunt. Accedit modus, quo incendia in
sylvis auerti, et, si iam serpsierint, prohiberi possint.

CL. LEPLEVR D'APLIGNY, qui multum P. 97.
ad artem tinctoriam perfectiorem reddendam at-
tulit, colorem coeruleum *Isatidis* et aliarum planta-
rum colore modo dicto conspiciuarum ex salis et
phlogisti combinatione promanare putat. Radix vero
Rubiae tinctorum, non, nisi substantia salina sepa-
rata, colorem solidum largitur.

Delineata *Daphnidi* generis et quarundam illius P. 113.
specierum definitione, ad vsum corticis *Daphnidi*
gnidii, quem CL. QVERLOW primus communica-
vit, progreditur, quem quidem inter optima cau-
sica vegetabilia habet, et in omnibus morbis, ubi
resicatoria praestant, valde commendat. Praeter-
ea et aliarum *Daphnidi*, *Passerinae* specierum, nec
non *Strumpfiae maritimae* iniicit mentionem.

Sunt omnino permulta vegetabilia, quae ad te P. 129.
has conficiendas non minus bona fila largiantur, ac
cannabina, quod CL. Auctor observationibus CL.
ELOT et PICARDET demonstrare conatus est.

p. 145. Ob materiei affinitatem, epistolam vndecimam et decimam tertiam simul tradimus, in vtraque sermocinatur de plantis, quae papyrus dant: haec sunt palmae, liliaceae et gramineae. Chineses ex *Arundine Bambos* et variis aliis, Iaponenses vero ex *Moro papyrifera* materiam papyraceam extrahunt. Omnes hac in re obseruandas encheirides Noster pluribus enarrat verbis.

p. 161. Demonstravit Ill. LINNAEVS quaedam vegetabilia, vbi transmutatio locum habere videbatur, cui sententiae et olim Cl. ADANSON subscripsit, sed mutauit, cum tam varias mutationes in fragaria videret, quae sata, folia, vel vno tantummodo lobo, vel duobus instructa protulit. Hordei quaedam species, per decem generationes varie mutatae, tandem ad pristinum statum rediit *).

p. 177. Ex magna copia arborum et fruticum, quae Lotharingia alit, permultas esse, ex quarum cultura commercii magnam promittit vtilitatem. *Alma* in itinere per hanc prouinciam raram inuenit, quam, cum necessaria sit, cultoribus commendat. Vituperat porro peruersam incolarum, caedendi arbores methodum, atque illas radicibus euelli iubet.

p. 209. *Tagetes*, a veteribus pro veneno habita, AL-
NINGIO inter praestantiora anthelmintica relata est. Radix praecipue huic vsui impenditur, quae vel in substantia, adiecto pauxillo rhabarbati, et alius libera seruetur, vel in decocto adhiberi solet. Interea vsus illius valde circumspectus sit oportet, etenim fortiores doses vertiginem, dolores in oculis et superciliis, nec non spasmos in musculis oculorum producant, quae symptomata, licet saepe quodam volatili facile compesci queant, indolent tamen venenatam aperte produnt.

Altorum

*) vid. comm. nostr. Vol. XIX. p. 584.

Alterum obiectum huius epistolae est *Chenopodium Scoparia*, cui vim speritiuam obstructionibus hepatis resoluendis aptam Cl. MARQUET tribuit. Planta iunior inter acetaria, radix vero nutriendis Chinensibus habetur.

Modum, prout artificialia *Medicagine sativa* p. 225. fruendi, tanquam notissimum hic non ulterius indicamus.

Inscriptio huius epistolae, *de plantis Galliae*, p. 241. longe aliam tractationem, ac inuenimus, promittit: exponit enim in illa merita sua, quae in edendo dictionario plantarum Galliae praestitit, iis simul, qui variis observationibus Nostro adstiterunt, gratias agit et tandem optimos quosque, qui conquirendis Galliae plantis operam dederunt, enarrat. Vt vero ratio et labores, quos in modo dicto p. 257. libro peregit, eo melius pateant, sectionem de *Angelica* ex illo commemorat, ut ad ceteras simili modo exaratas, concludere queamus.

Varias vicerum et vulnorum species, quibus p. 289. corpora animalia exposita sunt, in vegetabilia cadere Cl. Auctor observationibus elegantissimis Cl. ROGERI probare annuit.

Algae et ex his fuci multum viscidum, magnam p. 305. salis marini, alkalini et sulphuris copiam inudluens, in se recondunt. Horum principiorum combinatione exsurgit materies, quae colores in telis solidiores et firmiores et agros fertiles reddere valet, et in arte vitriaria commode quoque usurpari solet. Sal lixiuiosum ex hoc genere a Cl. MISSA in scrophulis specificum habetur; in Islandia quaedam species loco sacchari, faginandis ouibus et acetariis impenditur.

Continuat in enumerandis plantis medicinalibus p. 321. quibus et illas associamus, quae ad suffimigia, p. 337. ad odores gratos vestibis conciliandos et ad venustatem

statem augendam in pharmacopoliis afferantur, quas Cl. Auctor vicesima secunda epistola commu-
 p. 401. nicat. Plurium officinalium descriptionem epistola huius tomi postrema dedit.

p. 353. Non raro in China annonae caritas saevit, quae interdum ita effrenata est, ut multa millia incolarum vitam cum morte mutare cogantur. Huic malo cura imperatorum Chinensium ita prospicit, ut, multis granariis apertis, mandata, diligentissime pro salute civium observanda exeant, quae omnia Noster pluribus enarrat verbis.

p. 363. Incolae Americani praeter ceteris exponuntur morbis venereis; sunt vero illis remedia, quibus, absque frictionibus mercurialibus, illos profigare possunt. Haec ab illis diligenter celata, Cl. KALM primus extorsit. *Lobeliae siphiliticae* decoctum interne et externe ad ulcera venerea purganda laudatur, quod et nostrum *Geum rivale* praestat. Morbo huius usu non desistente, paucillum radicis *Rennunculi abortivi* admiscetur. Omnibus vero radicem *Ceanothi americani* Cl. KALM praefert.

p. 385. Excipit hanc epistolam methodus, frumenta in campis editioribus colendi, ubi Noster varios peragendos labores indicat.

T. V. Ex tomo quinto haec indicamus.

p. 3. Colores, qui ex vegetalibus sumuntur, plerumque non diu durunt, quae incommoda Cl. HETLOT et LEPILEVR D'APLIGNY in quibusdam auertere studuerunt; quorum observationes hic enarrantur.

p. 17. Primus, qui de viribus medicatis *Dulcamaras* quiddam solidioris tradidit, Ill. LINNE fuit, qui illam in scorbuto valde laudat; hunc secutus est Cl.

p. 65. RAZOVY, cuius observata hic indicantur. Descriptionem illius botanicam, locos natales, culturam, partes

partes constituentes, et vsum in aliis morbis epistola 31 exposuit, adiectis ad calcem quibusdam de *Belladonna*.

Omnia, quae Cl. Auctor de *Rosa* protulit, non p. 33. ad medicinam, sed ad mythologiam et rem antiquariam pertinent, continuatur haec materies epistola 32, vbi simul sententiam Cl. D'ORBESSAN circa varias mutationes coloris in *Viola odorata* exponit.

Continuat in enumerandis plantis, quae Vac. p. 49. et *Cervus Tarandus* LINN. pro pabulo non appetant; ita, vt a decima quinta classe Linnaeana incipiendo ad ultimam vsque progrediatur.

In vsum eorum, qui plantas indigenas non p. 97. minus, atque exoticas in hortorum decus et ornamentum conquirunt, Noster amplum numerum earum, quae modeste florent, epistolis 33, et 50 p. 337. adduxit, vbi vero multae sunt, quas hanc soli mutationem non ferre posse putamus. Epistola 48. proponuntur arbores et frutices, quae in fruticeta, durante aestate, introduci queant.

Praestantiam *Clematidis Flamulae* L. in variis vlc. p. 113. ceribus, doloribus et cancro ipso Ill. STOECKIO debemus, cuius singulares observationes Cl. Auctor hac et quadragesima epistola nobiscum communicauit. p. 209.

Progreditur vterius in exponendis plantis p. 129. officinalibus exoticis, quorum iam magnum numerum exhibuit. Subiungimus epistolam 49, vbi p. 353. de eodem argumento vterius agitur.

Vinorum, prout pro diuersa soli ratione diuersa iudicantur, cognitionem plenioram Cl. LIEVTAUD dedit, quam hic repetere Nostro placuit. Epistola 44 adhuc quasdam alias vinorum naturarum p. 273. et medicamentorum species et formulas tradit.

- p. 161. Commendat culturam *Hedysari coronarii*, quod praestantissimum pabulum exhibere affirmat, cultura vero, quod dolendum est, non nisi in regionibus meridionalibus succedit. Praeterea *Hedysari* huius tanta vis est nutriendi, ut animalia, si laboribus non probe defatigentur, nimis incrassentur.
- p. 177. Aegyptii usque ad octauum circiter et nonum seculum papyrum ex *Cypero Papyro* L. conficiunt; praeparatione vero eius ex linteis detecta charta papyracea Aegyptiorum exoleuit. Praeparationis hodiernae modum Noster amplissime describit.
- p. 193. Epistolis 39, 41 et 42. plantas denotat, quae et 225. vel suis et capris pro pabulo inserviant, vel p. 257. noceant. Accedunt quadragesima tertia etiam illae, quae ouibus conducant, vel officiant. Has omnes, more suo, ordine classium LINNAEI exponit.
- p. 289. Insula *Dominica*, plantis exquisitis ditissima, multas arbores alit, quae ad artem tinctoriam, et ad alias artes apprime faciunt. Ad priores *Alpinias*, *Bocconias*, *Bignonias*, *Cornutias*, *Morindas*, *Crotonas*, *Cassias*; ad alteras *Rhizophoras*, *Melipghias*, Cl. DESPORTES *Maureposias*, *Ximanas*, *Conocarpas* et alias numerat.
- p. 305. Hic etiam indicat Cl. Auctor librum, cuius inscriptio haec est: *natura variis aspectibus considerata* (*nature considerée sous ses differens aspects*) a se confectum esse.
- p. 321. In China duas arbores crescere, quae venustate et fructus bonitate cultoribus valde sese commendunt, perhibet; priori incolae nomen *Chi-ise* seu *se-ise*, alteri vero *Li-tchi* dederunt; quae vero haec plantae sint, ex incongrua Cl. Auctoris descriptione neglegentique synonymorum botanicorum omni non cognoscimus.

Resutantur et Cl. LEMMERY et alii, qui campho- p. 385.
 ra arbore, illam proferente, stillare putabant;
 coniungit ipsam Chinensium praeparandi metho-
 dum et quomodo in Belgio depuratio (*Rafination*)
 indicatur, breuissime exponit. De viribus illius
 hic indicatis nihil adeo notatu dignum inuenimus.
 Ut felices successus fumigationum humidarum p. 401.
 sicarum eo melius patefcant, Noster epistolae
 praefatae quasdam obseruationes Cll. NIZET et
 SAISON hic inseruit.

XV.

Mineralogia magni principatus Transilvaniae,
 seu metalla, semimetalla, sulphura, salia,
 lapides, et aquae conscriptae a IOANNE
 FRIDWALSZKY, societatis Iesu sacerdote.
 Anno Sal. MDCCLXVII. Claudiopoli, Typis
 academicis societatis Iesu. 4. pagg. 206.
 praeter praefat. et indicem. tabb. aen. 4.

Non negandum est habere hunc librum non-
 nulla, quae ad minerarum Transilvaniae co-
 gnitionem faciant, bona; sed adeo ea fabulis et er-
 roribus intermixta sunt, vt taedium legenti oria-
 tur: igitur optandum fuisset omnino, vt non adeo
 misera et obscura dictione, sed definitionibus et de-
 scriptionibus fodinarum, minerarumque, quas nul-
 lae vel communes tantum dat, vsus fuisset Auctor
 melioribus. Pauca igitur tantum, quae utilitate
 non careant, Lectoribus indicemus.

Fertilem vuarum, frumentorum, omnisque ge- p. I.
 neris herbarum, tum etiam animalium et praesertim
 minerarum describens Transiluaniam, monet, oues
 illic ad noui anni initia vsque in montibus pasci
 musco

musco arborum, etsi nix herbas obtegat. Deinde dictis urbibus et oppidis plerisque Transilvaniae et mineris, quas montes generatim offerunt, narratis, affirmat, aurum in iis extus horizontem, et dicit, facilius obtineri, quam in terrae profundis, atque in lapidibus omnis generis immixtum inveniri: Quare etiam veteres in montium superficies hinc illinc foramina fasserint, ut mineris aurum tirentur: cuius quidem montis effigiem dat Aethi-

- p. 26. De metallis: Aurum, quod in vitibus et pinis vuarum concrecere dicitur, ad fabulas pertinere, ex Cl. BORNIO*) nouimus. Alteram autem speciem dicit, aurum apyron, s. obryzum, quod natium est; tertiam vero, quae ex fluuiis laetatur aurum liquidum non vidit, traditione tamen accipit. Tum de aurilotura. Antiquitate aurarum ex variis inscriptionibus demonstrata, legibusque quibus cultura fodinarum stabiliatur, relatis singulis oppidi, in cuius montibus aurum foditur, historiae de antiquitate, statutis et situ eiusdem dicit.
- p. 45. *rud Banyo*, a cultura aurifodinarum illustre oppidum, primo leges ceteris dabat, qua potestas nunc priuata est: in eius monte *Kirnik* curiae regis impensis agitur, isque depictus fides.
- p. 59. Sedes aurea, vulgo *Aranyos* dicta, ita a flumine aurum vehente, nominatur, quod ex stratis colligitur, et montium illuc deducatur. *Zalathnas* ditissima fodina, *Lauretana* dicta, et fodina, *Marise* dicta, olim diues, nunc pauper a Nostro depicta fides.
- p. 66. fodinam a Sigismundo dictam, sterilem nunc est. Cum montes *Facebai*, *Brasa*, *Rafna* venarum ditius parallelas habeant, vno cuniculo eos succedendos suadet. Viride aurum monti *Kajba* nasci refert. *Trsztyan* ab auro natius, laetatur
- p. 80.

*) vid. *desen Briefe*. comm. nostr. Vol. XX. p. 496

etque auri venarum ductu celebre oppi-
dus minerae Cremnizensibus sint similes.

Argentum passim auri mineris immixtum, et p. 87.

in Boiczensibus, Czerfetinis, monte Traika
mineras argenti rubras, et vitreas inueniri

Cupri mineras nihili aestimari in Transyl- p. 89.

minoribus impensis posse ab aliis mineris se-

si terra bituminosa turfacea, vel lithanthra-

cupri mineris commisceantur, atque sic vstula-

bus non esse opus; Ferrum in Prouincia *Vai-*

Flagad et in *Fordenf* hic foditur. Stannum p. 104.

et Plumbum cum aureis mineris saepissime

inueniuntur. Dicit deinde domus, in quibus mone- p. 111.

tudantur.

Quae deinde de reliquis metallis, semimetallis

et diuersis, sulphuribus, salibus, lapidibus aquis

disputat, ea nihil noui fere, si excipias locorum

nomina, atque de his historiam, continent. Mo- p. 160.

tantum, omnia metalla atque sulphura in

Transilvania reperiri: Auctorem describere atque

eam siltere salis fodinam, *Collofienfis* nomine

ignitam, quae Tordae colitur; (haec figurae co-

nicornicatae est, vt introitus sit angustus, basis

latus fiat amplior, in qua sal nunc purus foditur:)

quas acidulas foterias atque thermas in Transyl-

uania passim esse.

XVI.

De historia naturali veterum libellus primus,

Auctore IOANNE BECKMANNO. Petro-

poli et Göttingae, Impensis Dieterichianis,

1766. 8. plagg. 16.

[Libello hoc eleganti atque perutili, origine atque

progressu zoologiae apud veteres expositis,

et Auctor indicat rationem, qua veteres in con-

scribenda

scribenda historia naturali vñ sint, tum fabularum et collectiones rerum naturalium, postea collectionem animalia ab illis descripta cognoscunt, denique vñum historiae naturalis in philo- ostendit. Omninoque id egit, vt demonstraret veterum hac in disciplina scripta digna esse, quae operam dent viri docti.

p. 19. Primam originem zoologiae derivat a re pecuaria, qua in agricultura, atque in op- rustico utebantur veteres, operamque ei dedit quicunque, vel summi imperatores. Vnde vero prima tandem cepisse augmenta: iisque, quae terrae cuique indigena erant animalia, cognita. Peregrina autem innotuisse luxuria hominum, gentes, praesertim Romani, non solum animalia ex remotis regionibus arcefferent et exstruere viuaria varii generis, sed ii etiam, qui rerum naturae latebras scrutabantur, in naturam et mores animalium inquirerent: sic aetatem piscium, et ditumque, et aluearia translucida, aliaque de- esse. Quibus accedebat noui cupido, qui per- nis animalibus in spectaculis oblectarentur: ex causa leones, elephantos, crocodilum, hippo- potamum, pantheros, tigrides, rhinocarota, melopardalidem, aliaque animalia Romam ven- et diligentius considerata esse, ex testimoniis Aucto- rum ostendit Noster. Bellis, mercatura et ali- quodam animalia interdum innotuerunt; tum in- perstitio, quae in auguriis et haruspiciis versaba- tur, profuit zoologiae, cum augures haruspices- que animalia contemplari oportuisse historia de- ceat; pictorum postea operae, et denique philoso- phorum studio maxima zoologia, et omnis omnia historia naturalis debet incrementa. Quae quidem cuncta Cl. Auctor exemplis demonstrat clarissimis.

in conscribenda historia naturali veteres hac p. 89.
 vfos fuisse putat Cl. Auctor, vt quidem
 systematis fundamenta iecissent; ipso tamen
 ideo non fuissent vfi, ne immaturo eius-
 eriperent posteritati inde orituram utilita-
 vel difficiliorem redderent. Neque opus
 tunc fuisse, cum animalia pauca cognita,
 plerumque a diuersis Auctoribus eadem
 animali data, atque linguarum Graecae et La-
 tantum vsus esset. Hoc ordine vero scripsisse
 HISTOTELEM, PLINIVM, aliosque, vt, con-
 titis in sententiis verbisque ratione habita,
 inter se contexerent, et, quae viderentur di-
 ssima, arte quadam inter se deuincirent. Hic
 recte eos reprehendit Auctor, qui hodie
 systema negligunt, systematumque vsum do-
 Descriptiones vero veterum eiusmodi esse
 vt si, quae sparsim de animalibus dicta sint
 colligas, satis bonas atque perfectas inue-
 Specialioribus definitionibus PLINIVS ani-
 ea, quae cuique animali erant maxime
 pria, et de vitae ratione notatu digna, tribuit.
 vsum rerum naturalium indicasse diligen-
 et Cl. Auctor, non tamen eum solum, atque
 tudine aliorum notorum animalium in ignotis
 sciendis vfos fuisse: quem quidem errorem,
 linguae viuenti non imperare liceret, non
 euitare.

Fabularum, quae in historia naturali veterum p. 118.
 occurrunt, nonnullas a veteribus tantum relatas,
 ne veras habitas esse, et interdum perperam iis
 recentioribus tribui; alias autem veras esse, et
 perperam a recentioribus fabulas aestimari, vt de
 Minocerote bicorni, de occultis quorundam ani-
 malium facultatibus. Ortas vero esse eas, quas
 quidem in iis offendas, peregrinatorum et merca-
 torum

torum narrationibus, vel fictionibus potius animaliumque, qui quasdam animalium partes videlicet totumque animal effinxerint, quod de *Elephantis* valeret; vel ex comparatione novorum animalium cum notis, et inde, quod hybrida omnia possent denique, quod, cum et delectare poetas et *Philosophos* derent, et cum animalibus tribuerent sapientiam in eorum machinatione, sollertia, vitaeque ratione conspiciendam, omnia augerent mirifice.

- p. 170. Musea habuisse ostendit Auctor veteres in templis, praesertim Herculis et Dianae. Deinde *Hybrida* corporis humani asseruatu digna visa in cuniculorum s. sepulcris asseruabantur, et quaedam *Res* inter imperatorum cimelia. Res, quae *Hybrida* nequirent, vel melle, vel cera, vel *Salicibus* conservabantur.

- p. 185. Quod si quis difficultates, quae in definitionibus veterum animalibus deprehenduntur, supereminet, is animalia eorum facile agnoscat. Difficultates vero has Cl. Auctor exponit, nempe, quod *Hybrida* rebus naturalibus ex similitudine nomina tribuunt, eaque a recentioribus *RONDELLETTIO*, qui quae ad animalia pertinere falso creditum est, quaedam nomina sunt dubia, neque speciei, sed generi tribuenda, quod de *Platycerotis*, qui sunt *Circus palmatis*, valeret, eadem animalia *Hybrida* nominibus insigniuntur, ut *Alex*, et *Achus*, nomina antiqua sunt extincta. Iuvat igitur haec *Hybrida* diligenter animo ponderare, atque simul locorum in quibus animalia fuisse dicuntur, habere rationem, considerata quoque migratione animalium, quae ex his luculenter demonstratur: deinde descriptiones considerare atque picturas contemplari, quae quidem in nummis inveniendae parum *Hybrida* futurae sint, maiori autem eae, quae in loco, quo *Herculanum* fuit, sunt erutae, esse poterunt.

Quae de usu lectionis veterum in historia natu- p. 224.
huiusque studii in philologia egregia habet
Auctor a nobis praetermittenda sunt, Lectori-
bus ipsa commendanda. Neque quenquam
probit speramus, totum libellum exemplis o-
mnibus et natura ipsa illustratum legisse. Ad-
dunt ubique Cl. Auctor quasdam emendationes et
novas et recentiorum, tum praesertim BOCHAR-
DENSO, in versione PLINII Germanica,
diligenter absque offensione indicavit.

XVII.

JOHANN PETER EBERHARDS, der Arz-
gelehrtheit, Weltweisheit und Mathematik or-
dentlichen Professors, der Röm. Kaiserl. Akad.
der Naturforscher, der Churf. Mainz. Akademie,
und der Jenaischen deutschen Gesellschaft Mit-
glieds, Versuch eines neuen Entwurfs der Thier-
geschichte. Nebst einem Anhang von einigen
jetzen und noch wenig beschriebenen Thieren.
Mit 2 Kupfertafeln. Halle, in der Rengerischen
Buchhandlung, 1768. 8. 21 Bög.

i. e.

Tentamen novi systematis Zoologici, cum ap-
pendice variorum quorundam animalium.
Auctore IOANNE PETRO EBERHARD.

Uideri Auctor Cl. constatur omnia animalia ex
diversitate organorum sensuum et motus.
Alia dicit esse instructa organis sensoriiis, quae
sensibus sint similia, alia vel diversis, vel paucio-
ribus. Atque ea iterum differre motoriis organis.
Sequentes hinc assumit classes, quadrupedia, aues,
piscis,

pisces, serpentes, insecta, vermes, crustacea et zoophyta. In quarum subdiuisione id egit, ut in prima quadrupedum classi KLEINII systema, quadrupedum diuersitate desumptum, maxime sequens aues secundum BRISSONVM, serpentes et pisces ad LINNAEI leges ordinaret; insecta distribueret iterum ex mente LINNAEI, respiceretque SCHAEFFERI mutationes; vermium alios quibus destitutos, alios iisdem praeditos diceret, quod quidem nobis cum *intestinis* et *molluscis* LINNAEI esse videtur dictum;) crustacea ex crustaceae diuersitate, subdiuisiones ex cardinis varia ratione admodum Cl. MEVSCHENII, atque denique zoophyta, uti Cl. PALLAS*), partiretur. Quod quidem dispositionem tabula, libro annexa, non intuitu declarat.

Si igitur de hac methodo dicendum, quod est: videtur nobis veterum parum mutata dispositio, combinatis recentiorum systematibus: in qua tamen vera natura animalium non satis penetrata esse videtur, quae certe pluribus simul perspecta, quam Auctor Cl. facit, fundamentis diuidenda constituitur.

Praef.

Amphibiorum classem ineptam dicit, cum nemo id in animali cognoscere possit: adeoque *reptilia* LINN. ad quadrupedia refert: non quidem iure, ut videtur. Cetacea ad mammalia referuntur, Auctori non placet. Atque sic alia plura contra LINNAEVM monet, non quidem magni momenti.

In specialiori tractatione Cl. Auctor apte et eleganter plerumque philosophatur: etsi non omnes eius sententiae veritati conuenientes videantur. Cui tamen hae nec plane nouae sint, neque earum diuisionum

*) vid. EIVSDEM. elench. zoophyt. comm. nostr. Vol. XV. p. 153.

lectionem institutum nostrum permittat: sufficiat in-
scasse, Auctorem quidem non cuncta animalia vel
nominare, vel describere; sed quaedam vel propter
sua, vel alia de causa digniora notatu, recensere,
quos de iis, ex ordine suae methodi quarundam
artium differentia dicta, referre vel vitae genus,
vimores, vel magnitudinem: quae omnia, si sem-
per in vnius animalis descriptione coniuncta repe-
rentur, nos contentos redderent. Incongruum
tamen id videtur, nomine triuali, interdum ignoto,
animal appellari, sine vlla Auctoris alius citatione.

In appendice descriptiones inueniuntur *Cauiae*
apensis, et *Apri aethiopici* ex Cl. PALLAS *Miscella-*
ris *) *Manis*, *Alungu* dicti, et a nobis alio loco
memorati **), tum cornuum geminorum *Rhinoce-*
rotis, atque, *Dentalis penis*, quod Priapum dicit,
cuique *Microcosmi*, a PONTOPPIDANO de-
scripti. In tabulis *Cauia*, *Aper*, et cornua deli-
cata sistuntur.

XVIII.

Mémoires sur la nature, les effets, propriétés,
& avantages du feu de charbon de terre ap-
prêté, pour être employé commodément,
économiquement, & sans inconvénient, au
chauffage, & à tous les usages domestiques.
Avec figures en taille-douce. Par Mr. MO-
RAND le Médecin, Assesseur honoraire du
Collège des Médecins de Liège, &c. A Paris,
chez Delalain, Libraire. MDCCLXX. 12. maj.
pagg. 228. praef. pagg. 39. tab. aeri incis. 4.

i. o.

*) vid. comm. nostr. Vol. XV. p. 238.

**) vid. ib. Vol. hoc p. 483.

i. e.

Tractatus de natura, effectibus, proprietatibus
et commodis ignis ex carbone fossili pre-
parato cet. Auctore Cl. MORAND, Medico

Cl. I. FRANC. CLEM. MORAND peculiaris
operam disquirendis carbonibus fossilibus
pendisse, varia eius scripta testatum faciunt.
Triste omnino est, quod in praefatione mon-
ferioris sortis incolas Galliae ob lignorum pen-
uriam tempore hiberno miserrime vivere, adeo
pagorum agri Alnitensis, Pictaviae et partis Nor-
manniae inferioris incolae eam excrementis ani-
malium, aestate curiose collectis et siccatis, supplere
cogantur. Quare summus tunc temporis
administer, Ill. Dux DE LA VRILLIERE, in
epistola 1769 ad secretarium societatis regiae
scientiarum data hoc institutum, Parisiensibus
profuturum, maxime probavit. Iam igitur, quan-
tum praecipua de nociuis carbonum fossilium
qualitatibus horum animos occupatos tenerent, in
allaborat Cl. Auctor, ut praecipua haec vicia
ciuibz suis eripiat.

p. I.

Primo igitur agit de praecellentia carbonum
fossilium ad pabulum ignis et ad usus oeconomiae.
Tenendum nimirum est, sub auspiciis Cl. Auctoris

*) L'art d'exploiter les mines de charbon de terre
Paris 1768. fol. c. f. Diff. Ergo lithantracia
Hullae pabulum igni praebent sanitati innocuum.
R. Iac. Franc. de Villiers, Paris. 1771. 4. Mémoire
sur le feu de houille ou charbon de terre, Paris
fine anno (1771) fol. qui liber continuationem
operis sistit; et, quantum nos ex recensione
aliorum iudicare possumus, praesentem etiam con-
plectitur.

confici ex carbonibus istis glomeres seu placentas (*gobtes*), quarum hic vsum declarat. Obtinetur ex ignis aequalis, numquam in flammam expandentem se et crepitantem erumpens, et caloris diuturnioris, quam a ligno; fumus ortus nonnisi per paucum tempus durat, et dissipatis particulis aquo-
 sa evanescit, neque linteis vestibusque vllum da-
 quam infert; odor debilissimus est et vix perci-
 piendus, et in cineribus, qui tamen ob partem re-
 linofam, quam attraxerunt, igni alendo idonei ma-
 nent, prorsus nullus; in coquendis cibis calorem ae-
 qualem praebent, multoque maiorem, quam lignum,
 neque illis peregrinum saporem communicant,
 quicquid in contrarium profert Cl. VALMONT
 DE BOMARE; tandem multum temporis lucran-
 tur, qui iis vtuntur, quum ignis ab iis sustentatus
 nulla inspectione et cura indigeat.

2. De phaenomenis igni carbonum fossilium p. 19.
 propriis. Varii hic auctores ob errores in descri-
 ptione carbonum fossilium commissos, indeque de-
 ducta falsa coniectaria de suspecto eorum vfu in re,
 economica reprehenduntur, simulque monetur,
 tantamen, anno 1714 Lutetiis factum, quum ni-
 mis inopia ligni vrgeret, non videri fuisse in carbone
 fossili, sed potius in turfa; malignitas vaporum
 inde enatorum, et odor sulphureus paucio tem-
 pore vsum eiusdem suspenderunt.

3. De natura ignis carbonum fossilium in relatio- p. 37.
 ne ad sanitatem. Respondet hic Cl. Auctor ad obie-
 ctiones varias, quibus vsum horum carbonum su-
 spectus reddi poterat. Vapor omnium carbonum,
 neque horum, ac ligni cuiusvis, nocet in conclavi-
 bus occlusis: et tamen Nostro periculosior videtur
 odor candelarum sebacearum, quam ipsorum car-
 bonum fossilium. Metum autem istum plane va-
 num esse, docet sana conditio operariorum, qui

iisdem ad liquanda metalla cet. vtuntur. Fallum est praeiudicium, consumptionem Anglorum huius causae adscribi oportere, ob pectus inde male affectum: primo enim multae aliae regiones vtentes eidem morbo obnoxiae forent; secundo morbus iste multum abest, vt endemius dici possit; tertio obstat, silentium auctorum Anglorum aeque ac aliorum, aut eorum testimonium in contrarium (solo CHEYNEO excepto, cuius tamen sententia magnam vtique limitationem admittit); quarto morbus iste potius ex obstructis visceribus infimi ventris, quam lae pulmonum proficiscitur; quinto discrimen omnino statuendum est inter exhalationes mere sulphureas, et cum vnguinoso principio iunctas seu bituminosas. Atqui nec sulphureus halitus solos sanitatem offendere, docent phthisici a GALENO ad vulcanos, Angli Neapolinenses, recuperandae sanitatis gratia, et Falunenses in atmosphaera vitriolicosulphurea commode viuentes. Neque etiam in nosocomijs variis Galliae, in quibus iidem carbonēs introducti sunt, sanitati vllam noxam inferri patet. Leodium, ob vapores istos suspectum, vere hac suspitione liberum dici oportere medici huius vrbs iure quidem suo assensu. Huius olim ditionis episcopus IOHANNES THEODORETUS, ex stirpe Bavarica oriundus, simili praeiudicio detentus, aerem hunc cane potius et angue fugiebat, in qua opinione eum confirmabat effatum archiatri ipsius, Cl. STEEBLERI: licet autem aerem mutaret, tamen tussis pertinax per plures annos eum infestans, non cedebat: quae tamen causa mortis non existit, quoniam satis inopinato a peruerse tractato herpete exstinguebatur.

P. 99.

4. De vapore, odore et fumo carbonum folium. Odorem hunc, quamquam forsiorem, inprimis si eidem adsueti non sumus, tamen non ingratus, sed potius

polius cum FR. HOFFMANNO nernis amicū
pronuntiat Noster: neque nimis copiosum fumum,
quem emittunt carbones fossiles, qui adhibentur
ad opera manuarīa, expectari debere a praepara-
tione, qua ipse utitur, monet. Praeterea reliquiae
illarum placentarum (*pelotes*), quae iam pabulo
ignis inseruierunt, si rursus in eundem finem impen-
duntur, ab omni odore prorsus immunes sunt.

§. De cinere, de fauilla atque fumo eorum, in p. 124
aerem eleuatis. Negari quidem non potest, in iis
locis, ubi multus est usus eorum, auferri partes
quasdam et in aere dissipari; Sed plus iusto progre-
diuntur, qui iisdem lintea, metalla cet. corrumpi
et inquinari asserunt. Contrarium euincunt mun-
dities apud Leodienses (qua in vrbe ipse aliquamdiu
vixit Noster), Anglos, Batauos conspicua, quam-
quam faex populi vbique munditiei negligentior
deprehenditur. Crassiores vero nebulam, quae
Leodium obtegit, nonnisi multitudini incolarum
adscribi oportere, ipsius Lutetiae exemplum docet,
quae itidem peregre aduenientibus densa caligine
obtectā videtur. Falsum est, fumum horum car-
bonum faciem incolarum deturpare. Reliquum
huius tractatus constituit censura admodum acris
libri, qui Lausanae 1770 in tribus voluminibus
formae 12 prodiit, et cui titulus: *Londres*; et no-
tissimarum epistolarum POELLNITII Baronis,
ubi obrectationes in Anglos ac Leodienses con-
iectas refelluntur.

6. Epistola Cl. DELL-WAIDE, medici Leo p. 167.
diensis, ad Auctorem directā, quae euincit, usum
horum carbonum sanitati nullo modo infensum
esse. Morbi pectoris epidemici Leodii non regnant;
et si quidam iusto grauiores deprehendantur, infi-
mam classem hominum tangunt, qui aeri aliis exha-
lationibus inquinato, expositi sunt, v. c. qui puteos

depurant cet. Nebula urbem obtegens magnam quoque partem Mosae, per ipsam transfluens, describi debet. In transitu discimus etiam, horum carbonum usum iam a quinque et dimidio saeculis Leodii inualuisse et hodiernum obtinere.

p. 184. 7. Extractum ex aduersariis academiae regiae scientiarum.

p. 188. 8. Decretum saluberrimae facultatis Parisiensis, cuius etiam versio Gallica subiuncta est.

p. 193. 9. Declaratio collegii medicorum Leodienfium,

p. 201. itidem subiuncta versione Gallica.

10. Sententia medicorum Valentensium, itidem subiuncta versione Gallica. Hi quidem aperti sententur, peripneumoniam, asthma siccum et phthisin non adeo esse endemios morbos in agro Valentino, ab anno 1740, ex quo lithanthracum usus in facie fieri coepit; quam salubritatem cum carbonibus, tum parciore potus spirituosius usu tribuunt.

11. Relatio Cl. RAST, filii, de salubri usu carbonum fossilium in nosocomio maiori, quod Lugduni est confirmata testimonio eorum, quorum inspectioni illud commissum est.

p. 214. 12. Consultum societatis medicae Londinensis, rursus subiuncta versione Gallica; annotamus ex annotatione, tabellis publicis, mortuorum numerum et morbos definientibus, vix ullam fidem adhibendam esse, quoniam sub vno eodemque nomine morbi diuersissimi generis adscripti sint.

p. 220. 13. Testimonium praefectorum nosocomii in

p. 223. sano S. Stephani in prouincia Forensi. Sub finem explicatio tabularum aeri incisarum subiungitur, quae vero, quum nil nisi mechanicum iis utendi modum concernat, nos non amplius morabitur.

XIX.

Observations on the asthma and on the hooping cough. Appendix containing remarks of *asa foetida*. By JOHN MILLAR. London MDCCLXIX. 8. mai. pagg. 176.

i. e.

MILLAR annotationes super asthma et tussim conuulsuam, cum appendice de *asa foetida*.

Est scilicet hoc opusculum a Cl. MILLAR in duas partes distributum, et a perito medico in Germanicam linguam translatum *). Prima pars septem constat capitibus, in quibus tempestas, qua durante hoc asthma saeuivit, nec non alii morbi, dein asthma eiusque symptomata describuntur, quae signa fiunt; item considerantur signa prognostica et methodus medendi huic asthma, exemplisque huius morbi enarratis, sectiones eiusmodi cadauerum adiciuntur. Pars secunda causis huius asthmatis expositis, sententias Auctorum de hac re, prophylaxin, diuturnitatem et annotationes super scriptis, huius mali diuturnitatem concernentibus, in quinque capitibus complectitur. Porro sequuntur observationes de tussi conuulsua, quod Germanice *das Hühnerweh*, Gallis *coqueluche* nuncupatur**), quo laborantes ad instar gallinarum, coryza vexantur, eiusque descriptio et medela: dein in secundo et tertio capite causae huius tussis eiusque historia declarantur et tandem de

X x 4

varie-

*) IO. MILLAR'S *Bemerkungen über die Engbrüstigkeit und das Hühnerweh. Nebst einem Anhang von der stinkenden Asa. Aus dem Englischen übersetzt.* Leipzig, 1769. 8.

**) v. harum terminationum originem in Germanica huius libri versione a translate praemissam.

varietate methodi medendi huic morbo differunt, diuersaeque inter se comparantur. Appendix continet naturalem et chemicam aëre foetidas historias.

Pars I. Magnopere pendebat hoc asthma a temporis vicissitudine, potissimum humiditate temporis vernali et autumnali. Mittit Cl. Auctor reliquas distinctiones asthmatis, praeter chronicum et acutum asthma. Acutum asthma diuidit ex vehementia symptomatum et ex magnitudine periculi in sanabile et insanabile; nos hic potissimum signa pathognomonica huius asthmatis vrgemus cum Cl. Auctore. Sunt vt plurimum delassatio corporis et animi deiectione, pulsus irregularis, celer morbi remissio et periodicus reuersio symptomatum cum valde anxiosa respiratione.

Morbus hic infantibus et in primis iis, qui multum ante erant ablactati, valde euadebat periculosus. Atrocitas et diurnitas symptomatum et intermissionis breuitas malam praedicebant prognosin. Vrina copiosa, turbida, cum sedimento, tussis et vomitus sponte apparens, effluxus mori naribus, diarrhoea cum tensione abdominis inuoluta et perspiratio lenis inter bona signa sunt referenda.

Cura est antispasmodica et cernitur in morbo moderando, in reuersione illius arcenda inque relaxatis fibris iusto modo tendendis. Moschus itaque praemissa modica venae sectione, vt anodynum et sudoriferum bene agebat, perspirationem suscitabat spiritus MINDERERI cum oxymelle simplicis s. scillitico. Reuersionem mali auertebant vesicatoria inter scapulas, fomentationes emollientes ad abdomen et vnguenta anodyna partim ad illud, partim circa collum; roborandi scopum attingebant magnesia, rhabarbarum, species aromaticae et

asthmatis; o
primis vi
nec i
salem sangu
dum du
m adum l
moschi
vender
fessu et
Praemiss
pia, ad cad
Con
est; pulm
Ven
tum
palmones
inuidum
e trachea
maci gela
in appare
non et spi
datur Cl
insanabile

Inter
medico f
suffocatio
Infantes
lunares
debi
stondis

Qu
qu
P
V

astutis; observata ipsius diæta ea, quæ nec primis viis acido et flatulentis generandis servata, nec in secundis viis cruditatibus, quæ circulationi sanguinis per pulmones turbare possent, occurrere dabant. Dein vero mutavit Cl. Auctor modum hanc medendi, et omiſſa venæsectione, moschi utebatur asa foetida *) cum spiritus *TRUDERI* in mixtura et clysmate cum multa assu et roborabat cortice Peruviano.

Premiſſis quibusdam eiusmodi aegrorum exemplis, ad cadauera eiusmodi exploranda Cl. Auctor acciſit. Corpus unius oedematofum molle et laxum erat; pulmones et omnia viscera sana conspiciebantur. Ventriculus et intestina aere insigniter extensa tuebant. Contra vero in altero cadauere, pulmones non integri inueniebantur, sed tumentes lividum colorem vergebant, vasa eorum pleurae et tracheae obstructa erant et vasa tracheae albo muci gelatinoso muco impleta. Lividae hæc partem apparebant, ut inflammatae, quæ in gangraenam et sphacelum abeunt. Atque hac differentia auctor Cl. Auctoris diviſio asthmatis in sanabile et insanabile.

Inter Auctores, qui de asthmate infantum spas. P. II. medico scripserunt, reperimus Cl. *HOMER* *), qui suffocationem stridulam hunc morbum appellavit. Infantes huic morbo potissimum sunt obnoxii ob firmitatem solidorum ob alimentorum rationem et ob debilitatem primarum viarum. In his itaque ætatis cernitur præphylaxis huius morbi. Atque

X x 5 hic

*) Quæ et a b. *HIRSCHL* tam in eodem morbo, quam in aliis laudatur v. comm. nostr. Vol. XX.

p. 127.

*) v. comm. nostr. Vol. XV. p. 334.

hic potissimum monemus de balneis frigidi-
 immersionibus in mare, quae, vti omnia re-
 rant, sic et praecipue asthma hoc insigniter
 et quoque arcent. Id quod et CARLVS
 RELIANVS de asthma memorat; „Vnde
 que maritima et plurima mare tenus commo-
 atque consuetudo frigidi lauacri, quam pisciarii
 appellant. Chronion lib. III. de asthma
 Basil. 1529. „ Quod asam foetidam et Lasci-
 tium*) dictam, quam Cl. Auctor in utroque
 morbo insigniter vtilem praedicat, de huius
 dii antiquitate, origine, mangonisatione et vtili-
 quam et alibi tradidimus**) in appendice
 disserit. Breuitatem in hoc vtili libello recomen-
 eo facilius nobis permittunt Lectores, quo
 res sumus, illum ab iis iam dudum esse lectum

XX.

**Traité methodique de la goutte, & du rhuma-
 tisme, où l'on enseigne d'après l'expérience
 les vrais moyens de se délivrer & se pré-
 ver de ces maladies. Par Mr. PONSARD,
 Docteur en Médecine, &c. A Paris, chez
 Desventes de-la-Doué, Libraire. MDCCLXXV.
 12. mai. pagg. 541. praefat. pagg. 24.**

i. o.

**Tractatus methodicus de arthritide et rheu-
 matismo, in quo duce experientia
 vera indicantur ab his morbis se liberandi
 et praecauendi.**

Ex iis scriptoribus, qui de arthritide, &c.
 nullus Cl. Auctori satisfacit praeter

*) v. comm. nostr. decad. prim. Suppl. IV. p. 715.
 **) v. comm. nostr. Vol. XX. p. 527.

et DESAVLT*): horum igitur infirmitatibus, et institutione quondam atque con-
 Cl. ANTONII PETITI vsus, praesen-
 tium conscripsit, eum in finem, vt ostende-
 rum hunc morbum omnino funditus tolli et
 curari posse. Quare ex sedecim, quibus componi-
 tur, priora definitioni arthritidis, eiusdem
 nomen diuersitati, speciebus diuersis, origini
 causis, symptomatibus, diagnosi, prognosi, cu-
 rationi pro variis morbi periodis aut gradibus di-
 stant, et vltimum demum de rheumatismi va-
 riis speciebus exponit. Iam ex singulis potiora
 excerptamus.

Arthritidis morbis haereditariis perperam an- p. 30.
 curari. Noster ex indole fermenti, vt vocat, ar-
 thritidis demonstrare annititur, quae, quum sit cras-
 sa, terrestis, non possit communicari principio
 subtilissimo, halituoso, seminis, praeter quod semen
 non ad generationem ineptum fiat; male compa-
 ratio in casu cum fermento arthritico virus vene-
 rum, vt pote acre, subtile, causticum; exempla ar-
 thritidis hereditariae suspecta esse, quum nulla pa-
 teratio, cur adultioribus demum annis sese ma-
 nifestet; potius igitur, si infantes arthriticorum
 eodem morbo corripiantur, id ab eadem viuendi
 ratione assumpta deriuari oportere.

Fermentum hoc est materia acris et mucilagi- p. 42.
 nosa, terreae indolis, pituitae albae veterum omni-
 nis similis, quae quamdiu in circulo vniuersali hu-
 manum versatur, satis retinet subtilitatis et fluidita-
 tis ad subeundos minimos canales, stagnans autem,
 diffi-

*) Dissertations de médecine, T. II. contenant une
 dissertation sur la goutte, & la méthode de la guerir
 radicalement, par PIERRE DESAVLT, à Paris
 1735. 12. mai.

- p. 46. dissipata parte fluidissima, condensatur, quod fit in articulationibus, quoniam ibi textura partium strictior est, quam in reliquo corpore, maiorque affinitas fermenti huius cum synovia articulationum quam cum reliquis corporis fluidis. Haec materia gignitur in corpore nostro, cum putredine cutanea minus recte procedit, struaturque ipsius a naturali recedente: partem quendam sibi ad se suscipiunt, qui vero ipsi calculis facile operantur, unde cognatio arthritidis cum calculo.
- p. 69. Ex his igitur patet, veram causam morbi existere in toto habitu corporis; speciatim vero in obstructis maiorem partem valis excretoriae, quam quidem causam, iudice Auctore nostro, melius explicuit, quam supra dictus Cl. de Saussure.
- p. 111. Ex iisdem principiis clarum est, aetatem praecedentem magis disponere ad morbum hunc, quam praecedentem, sexum masculinum magis, quam femininum, nisi peculiares causae accesserint; Angliam, Prussia, et praecipue Amstelredamum, huic morbo fauent ob frequentiam et grauitatem causae perspirationis impeditae (in quibus explicatur error Auctoris nostri, asserentis eam non nisi vncies et vigesies specificae grauiorem esse aere); rarissimus idem est in Hispania et Italia, frequentissimus contra in plerisque Galliae provinciis, ob vsum cereuisiae et potuum fermentatum ex fructibus horaeis, quibus multum insunt particularum mucosarum, quum e contra in Burgundia, Campania et Prouincia vinum parum tartaro et mucosum impraegnatum a morbo potius praeferuet. Alia vero ratio est vinorum terrae pingui et argillosae innascentium, Bohemicorum, Hungaricorum, Austriacorum ceterorum.
- p. 126. TITII sententia est, acidum vini combinari cum terra quadam calcarea, principio constitutio fermenti

arthritici, cumque ea formare solem in hu-
 moribus nostris satis solubilem. Apertius autem
 sunt spirituosius concentratiores potus, aequae ac
 aqua cet. Inter reliquas causas, quas hic pro-
 pter narrare non possumus, est etiam peruersa
 ratio morborum praegressorum, ubi me p. 154.
 Noster, Cl. PETITUM a nimis longo usu
 Peruvianum vidisse scorbutum oriri.

Inter effectus arthritidis retropulsae etiam ple- p. 187.
 casus hemicraniarum inueteratarum referri
 possunt quippe quae ab humore arthritico in mem-
 bris cerebri haerente proficiscuntur, neque aliam
 causam, nisi ob ignoratam earum veram origi-
 nem, adeo pertinaciter saeuire animaduertuntur.

In ventriculo praeter inflammationem nonnum- p. 201.
 quam materia arthritica deponitur, lapideam duri-
 tiam acquires, praesertim in senibus; morbum
 acutum et crudelem: vix non semper exitialem,
 sed saepe; Si eadem intestinum duodenum occu- p. 202.
 pat, choleram; sin ieiunum; morbum, qui vulgo

colicere vocatur: sin colon et partem ilei, passio-
 nem iliacam; sin colon solum, accedentibus non-
 nullis passionis iliacae symptomatibus, voluulium;
 sin intestinum rectum solum, dysenteriam; sin
 in multis intestina partesque vicinas, inflammationem
 totius constituit Noster tradit: quamquam
 negare non possumus, diuersas has morborum
 denominationes nobis obscuritate quadam labo-
 rare visas esse. Porro huc spectant vitia hepa-
 tis et lienis, inter alia durities et quasi petrificatio
 viscerum, et concretiones tephaceae pisi p. 205.
 magnitudine, quas Auctores in liene viderunt: vt
 et mutationes viscerum infimi ventris praeter-
 naturae.

Simili etiam modo diagnosis morbi nostri
fius non tangimus; quo aliqua de prognosi
pamus. Quamquam rebellis adeo morbus
risque iure quidem suo reformidatur, et
semper inter insanabiles numeratur: sed
men dicendus est, quum morbis seipso

p. 218. superuenit, v. c. quartanae inueteratae, haemorrhoidibus nimis, colicae nephriticae, calculi
minas ab affectibus vaporosis, melancholicis,
lepticiis, et omnis generis hystericiis libant.

p. 222. his autem ipsis momentis patet, crisin hanc
rem, qua natura morbos adeo pertinaces
eorumque fomitem expellere ex corpore
sustinendam et iuuandam esse, ideoque
qui primarius finis est Auctoris nostri, eo
rari oportere, vt arthritidis ipsa radicitus
In transitu exempla duo morborum periculorum
a scabie repressa ortorum enarrat, qui, hac re
feliciter profligati fuerunt.

p. 228. Si post iteratos arthritidis accessus aegri
gesimum annum attingit, et nonnunquam
citius, ille habitualis fit, paroxysmis crebrius
tibus, inprimis autumnali tempore. Sunt
praeterea rheumatismi arthritici habituales
rumque vagi, vix vnicum per totum annum
liberum relinquentes, qualem in femina cachectica
a transposito lacte, vita sedentaria et moesta
obseruauit et plenarie sustulit Noster.

p. 230. Iam ergo insignis momenti quaestio
num arthritidis perfectam sanationem admittat?
quam Noster adfirmando respondet, aequo
sus hunc morbum specificum remedium
posse ac debere asserens, ac mercurium contra
nereos, corticem Peruvianum contra quartana
ipecacuanham et simarubam contra dysenteriam.
Vt autem horum remediorum vsus tunc de
suaden-

adendum est, quum corpus satis praeparatum
sic etiam cum Auctoris nostri specifico
paratum esse. Caeterum eodem arthritidem
recontem, quam habitualement certissime sana-
tri spondet: quamquam hanc citius, illam tar-
dum solummodo exceptis tuberculis et concretio-
bus ad articulos, quas mora temporis nimis con-
tinerit, quasque iam circulo humorum non
subiectas iudicari oporteat.

Primo igitur de curatione in paroxysmo ipso
sumus. Is cum inflammationem referat, anti-
phlogistica medendi methodo omnino opus est.
Venam secare conueniat, multum in vtramque P. 244.
disputatum fuit: nocet omnino, si arthritidis
levis est, accessus leuior, vel morbus habitualis,
nullam plethoram excitet: e contrario san-
guinem mittere opus est, quum articuli intense do-
lent, febris, tensio, calor insignes adsunt, quum
thorax vrget, imo, quod Cl. PETITVS saepe,
stantibus scilicet aliis, fausto cum successu fecit,
haemorrhoidum fluxus aut instat, aut iam
est. Mensuram sanguinis mittendi circumstan-
tiales particulares determinare debent. Si morbus
tantum pedem occupauerit, in altero pede;
si vtrumque in brachio vena secanda: quamquam
PETITVS nullum omnino inter venaesectio-
nem in brachio vel pede discrimen inuenire po-
tuit. Si post venaesectionem dolores nondum re-
solvantur, hirudines membro affecto aequae, ac sano
applicentur.

Emeticum vel ante paroxysmum, vel sub pri- P. 252.
mo eiusdem initium datum, mirum auxilium ad-
fert, quum ventriculus cruditatibus oppletus est;
in robustis, robustis: nam postquam euacuatio-
nem materiae superabundantis praestitit, virtute
cathartica materiam morbosam aptius in loco debito
figit

figit et discussioni eiusdem subsequatur. *Summopere* autem ne illud subieci-
habeamus, quibus ventriculus debilior est; *dos*, nec in tempore exhibendi, quod, *nonnisi* in principio morbi fieri debet, oportet. Praestat reliquis remediis *ad dimidiae drachmae dosin*, quae quidem *huc bipartitis vicibus* exhiberi potest.

p. 256. Eadem fere ratio est purgantium, quae *quam in ipso vigore morbi adhiheri debent*, antea, ubi opus fuerit, et quum idem deciderit, *que natura diarrhoeam leniorem excitat*. Vnde tunc nullis, nisi laxantibus et emollientibus venit, adiunctis pro conditione rei clysmatibus epithematibus emollientibus: sic prorsus morbo, praecipue in corporibus phlegmaticis, sinosa, amara, rhabarbarina optime conducuntur, quibus vero abstinendum in hypochondriacis, stericis scorbuticis, vel quibus quouis modo *ad pensio ad resolutionem humorum*.

p. 261. Reliqua auxilia, tempore paroxysmi adhibenda sunt externe topica relaxantia, demulcentia, *multum balnea vaporis*; haec in principio morbi *lissima sunt*; postea cum emollientibus resolu-
iunguntur, quorum praestantissimum praeparatum cataplasma ex aequalibus partibus micae perae, ligninis et mellis; sub finem morbi solis resolu-

p. 264. bus insisti oportet. Interne sola demulcentia et diluentia exhibeantur, quae sensim magis diaphoretica redduntur; sub finem autem diaphoretica paullo valentioribus opus est, uti infusis ligustici, vel, quod optimum iudicat Noster, infuso gaultherii seu absinthii minoris alpini. Nutrimetum, quale requiritur in morbis acutis: sic etiam *dieta comparata esse debet*; clysmatibus libera servanda, et diuersis, ubi opus fuerit, potibus nitrosis iuuanda.

Si ob nimium dolorem, a venae sectione et hi-
 salinum applicatione tamen non mitescens, ano-
 dyno opus est, vesperi Noster duo vel tria grana p. 271.
 camphorae vel in forma pilulari cum paucillo con-
 cretae rosarum, vel cum duabus aut tribus vnciis
 lactucae porrigit, quod medicamentum ob
 res neruinas conuenientissimum est opioque mul-
 tum praestat: adiunctis tamen topicis emollienti-
 bus et leniter anodynis.

Ad iuuandam crisin per diuresin reliquis prae p. 275.
 infusum pareirae brauae cum sapone, ad dia-
 uresin autem externus ac internus aquarum bitu-
 minosarum vsus, et praecipue supra dictum infu-
 sum genepi aut solum, aut cum lacte coniunctum.

In arthritide retropulsa venae sectionem neces- p. 283.
 sariam iudicat Noster, cum ad praecauendam in-
 flammationem partium, quas petiit, tum ad deri-
 uationem materiae ipsius morbificae ad loca, quae
 cederunt, praestandam. Sin vero caput adgressa
 sit, hirudines praefert Cl. PETITVS, vna tempo-
 ribus et loco, qui primum affectus fuerat, appli-
 cendus. In affectibus pectoris primo ex brachio,
 postea, si opus fuerit, ex pede sanguis mittendus
 est. Si viscera infimi ventris insultantur, praeter
 venae sectionem insignis vsus est hirudinum ad in-
 testinum rectum admotorum. Nocet autem in his
 casibus omnibus venae sectio, si aegri nimis pro-
 vecti sunt aetate, et nimiam virium iacturam passi:
 tunc potius cardiacis, stomachicis et diaphoreticis
 inter se iunctis vti oportet, vel si periculum nul-
 lum in mora est, frictionibus ficcis a loco affecto
 usque ad pedes extendendis, et postea sina-
 pismis vel phoenigmis, vel, quod melius est, vesica-
 toris loco determinato morbi imponendis. Cl.
 PETITVS suadet sinapismum in pede prius affecto,
 et vesicatorium in altero. Emeticum, quod in
 Suppl. IV. Yy arthri-

arthritide retropulsa commendant quidam, locum non habet in affectibus capitis aut pectoris, neque in ventriculo affecto, nisi intemperantia processerit.

p. 292. In casu arthritidis pectus occupantis, ubi ager viscidum tenax, glutinosum excreabat, cum tunc rhi suffocatiui metu, denegato ab ipso auxilio per emeticum et epispastica expectando, fuligo cum lacte calido infusa intra septiduum aegrum restituit. Purgantia in his casibus locum habent, quum prius externis topicis abdomen satis emollitum fuerit, quum vero infimum ventrem cepit arthritis, plura nocent, nisi prius symptomata maxime virginitas disparuerint.

Postquam materia morbosa in pristinas sedes reducta fuit, transpiratio sustentanda est, cuius ope, quod superest in corpore, eliminetur. Pra-

p. 296. ter interna medicamenta multum hic confertur, neum vaporis in lecto bene clauso, accensa inter eius femora lampade cum spiritu vini.

Haec de curatione arthritidis durante pariter.

p. 299. fmo. Sub eius finem cogitandum est de curatione radicali, quae ad tria momenta redit: nempe ad praeparationem, ad extirpationem fomitis ipsius arthritici, et ad praecauendum morbi reditus. Inde rursus theoria morbi nostri repetitur, monstraturque, totum praeparationis negotium in eo consistere, ut ad certum usque gradum tactus cutis emolliatur, pori eiusdem aperiantur, materia perspirabilis in iis impacta haerens resoluitur, ipsaque ideo perspiratio promoueatur ac restituitur.

p. 308. cui quidem Noster sanationem vulnorum et perforarum prolixè, uti suus est mos, adscribit. Tamen

p. 315. spiratio autem promouetur, cum inferendo in corpus fluidum materiei perspirabili analogum, tum idem fluidum versus superficiem corporis detrahendo

ando, uti postea copiose ostenditur. Ut autem
ad curationem morbi nostri propius accedamus,
Noster praemissa pro re nata venaesectione (quae p. 328.
tamen exulet in exhaustis viribus, et quum scorbu-
m iunctus est arthritidi) primas vias leni rhabar-
barino purgat, postea crebris balneis vsuque de-
coctionum vel seri lactis copioso insistit, donec cor-
pus sufficienter succis repletum fuerit. Ante bal-
neum vero embrocationes, et post egressum ex bal-
neo frictiones siccas in lecto, adiuncto infuso dia-
phoretico, adhibet.

His praemissis ad curationem ipsam progredi- p. 347.
tur, et enarrat, se verum specificum aduersus hunc
morbum inuenisse, cuius tamen compositionem
necit, id tantum monens, basin eius multa prae-
parata ex regno minerali constituere, inter alia sa-
ponem mineralisatum, vulgari ob ipsum hanc in-
delem longe praestantiorum; alio quoque modo
Noster saponem ex sale acido vegetabili et oleo
essentialem aromatico componit, cui itidem minerale
quoddam addit. Porro pilulas has specificas in-
gredi tradit aethiopem martialem, iquientum Cl. p. 350.
LEMMERY filii *). Remedii ita comparati usum
insequi vidit febriculam leuem cum grato calore p. 362.
cuius, quam versus noctem salubris perspiratio, in-
terdum per totum somnum continuans, excipit,
miram leuitatem totius corporis producat. Vtui
eiusdem iungit lac, cuius efficaciam in morbis chro p. 364.
nicis iam dudum summi nominis medici et cogno-
uerunt, et commendarunt. In genere illud solum
habet omnium alimentorum esse potest: si vero ae-
gius laetius olim vixerint, neque solam dietam

Y y 2 lacteam

*) cuius correctionem a CL. MAJAVLT propositam
vid. in comm. nostr. Vol. VII. p. 490.

p. 380. lacteam ferre possunt, pauca alia alimenta ex pane albo bene fermentato, ovis recentibus, leguminibus, volatilibus et veruecina carne allata permittenda sunt. Sin acidum primarum viarum lactis usum interdicit, illud rhabarbarinis expurgandum est, et danda sunt per interualla amara et abascentia: sin vero putrescat, cum aquis mineralibus vel infusis plantarum medicatarum coniungi debet. Reliquas cautiones in usu lactis, mensuram, quae utendum est sub principium curationis, quaeque versus finem sensim imminui debet, varias eius species cet. iam praeterimus. Quum contraindicationia quaedam usum lactis plane non admittunt, v. a.

p. 394. obstructa viscera infirmi ventris, huic substituantur iuscula viribus medicatis praedita, v. c. viperae, testudinum, cancerorum, cum herbis conuenientibus cocta. De reliquis alimentis solidis iam superius vidimus. Inter potulenta exulent cereuisia,

p. 398. potus fermentati ex pyris et malis parati, vinum autem bibatur optimae notae cum vna vel duabus tertiis aquae remixtum; concentratiora autem potus genera plane absint.

Si his remediis morbus plane superatus est, (quod autem nonnisi successu temporis fieri posse putandum est), ad tollendam debilitatem solidorum egregius usus est corticis Peruuiani, balneorum frigidorum, frictionum cum pannis asperioribus et fumigationum. Si aquis Baredginensibus uti non

p. 406. possunt aegri, conficiantur balnea ex vinaceis et fermentationis in motum ductis, quorum praestantiam plurimi iam auctores extulerunt.

p. 418. Nodositates in articulis relictae, licet, ut superius dictum est, nimis inueteratae omnem medelam aspuant, tamen saepius cedunt thermis ad Montem aureum in Aluernia, Vesuntinis, Luxouiensibus Borboniensibus, harumque aequae ac thermarum

ad faciem S. Amandi in Flandria limo, cataplasmatibus
limo adhibito. Huc etiam spectant thermae Bag-
nienenses et Baredgienses. His autem si quis uti
non possit, ex consilio Cl. PETITI adhibeat em- p. 421.
bucationes calidas ex aqua cum succo plantarum
aromaticarum vel vino aromatico remixta, quibus
pars hepatis sulphuris cum duabus salis marini
addita fuerit. Eadem aqua mineralis artificialis
cum lithanthracum pulvere commixta sub forma
cataplasmatibus loco limi thermarum superius nomi-
natarum cum fructu adhibetur: sed quamprimum
dolor surgit in articulo ita infarcto, desistendum
est, ne inflammatio cieatur.

Postquam ergo remedia ex fonte pharmaceu-
tico et chirurgico cum ad curandam, tum ad prae-
cavendam arthritidem satis prolixè exposuit Noster,
pergit ad regimen vitae iis praescribendum, qui a
morbo hoc convaluerunt, ex quibus regulis pauca
quaedam adhuc excerptamus. Gymnasticae usum, p. 431.

et potissimum equitationis praestantiam Gallia in
persona regis, nuperrime demum mortui, cum ad-
miratione vidit, qui hoc remedio suasu Ill. SENACI
rursus optime valuit. Si tempestas minus commode
mercitia in libero aere non admittat, sphaeriste-
ium (*Billard*) vel tornus optime exercitiorum ge- p. 434.

nera suppeditant: femina adeo illustrioris ortus,
ad vitam solitariam coacta, sanitatem amissam nullo p. 436
alio remedio restituit, quam textura tibialium.

Tandem etiam ex SYDENHAMIO concubitus
cum personis sanis et in flora aetatis constitutis p. 448.

commendatur: oportet vero iuveneculam, quae
sui eiusmodi nubat, esse robustioris corporis du- p. 451.

narique educatione usam, in qua certe nullum in-
commodum metuendum erit, quod alias in femel-
lis delicatiores cadere posset ex eiusmodi com-
mercio.

- p. 463. Accedimus ad tractationem de rheumatismo, qui proprie nil nisi prior gradus arthritidis dicitur. Copiosus est Auctor Noster in enumerando eiusdem diuersis speciebus, sede, distinctione a morbis affinis, causis, prognosi, ac denique curationis modis: quae vero omnia vel satis ex natura ipsa morbi patent, vel ad principia in superioribus.
- p. 501. stabilita facile reduci se patiuntur. Quae de vitando sanguine et de emetico administrando sub initium paroxysmi arthritici dixerat; eadem ad initium rheumatismi arthritici, febrilis seu calidi applicat: sic etiam monita de vitando purgantium et narcoticorum usu, quibus, urgente necessitate, camphorae substitui iubet, hic repetit.
- p. 508. Curatio radicalis, extra paroxysmum suscipienda, eadem eo tendit, ut acrimonia humorum corrigatur et per diaphoresin ac diuresin expellatur. Quare hic omnia interna demulcentia, diluentia (serum lactis potissimum, iuxta exemplum BOERHAAVI), leniter diaphoretica; externe thermarum ac balnearum, praecipue Baredginensium, usus iterum in censum veniunt. In casu pertinacioris rheumatismi videndum, num forte vitium sublit venereum vel scorbuticum: tunc enim specificis aduersus haec cacochymias opus est. Pertinacissimos rheumatismos suo specifico victos Noster tradit. Si qui doloribus rheumaticis periodicis subiectus fuerit, hique ipsi statim tempore non redierint, omnia sunt incommoda, quae tunc corpus afficiunt, huic causae tribuendae sunt; ipsa adeo pleuritis notia.
- p. 528. In arthritide ischiadica optimum est venam popliteam secare, et postea hirudines ano et praecipue loco dolenti, postquam eidem rubefactione aut eucurbitulae siccae imposita fuerunt, applicare. Reliquis diaphoreticis in hoc morbo praestat saturatum decoctum ligni iuniperi. Summus est aduer-

recidivas horum rheumaticorum affe- p. 532.
vius est fonticulorum, variis corporis locis
pro diuersa sede rheumatismi applicandorum.

Lumbaginem, saepius cum colica nephritica p. 535.
conuenientem, ab eadem distinguimus eo, quod
libere et non mutata effluit, quae in colica
nephritica nonnisi difficulter et cum ardore excer-
tur, et in principio sanguinis ad instar rubet;
hæc, quod in colica hac testiculus retrahitur, stu-
per in summo femore, vomitus vel saltem nausea
sunt, quae omnia in lumbagine absunt, cuius
etiam dolor in regione lumbari percipitur,
et antrosum et deorsum sese extendit.

Cauteria, in malo ischiadico adeo insignis effi-
cacia, in hoc morbo cedunt veficatoriis et sinapi-
bus pedibus impositis. Varia topica hic recenset
Noster, quae auxilium egregium praestitisse con-
sent: sulphur autem expectationem eius fefel-
lic fatetur.

XXI.

Bibliothèque choisie de Médecine, tirée des
Ouvrages Périodiques, tant François qu'
Etrangers. Avec plusieurs Pièces rares, &
des Remarques utiles et curieuses. Par Mr.
PLANQUE, Doct. en Med. Tome VI. A Paris,
chez la Veuve D'Houry, Imprimeur-libraire
de Monseigneur le Duc d'Orleans. MDCCLXI.
4. pagg. 681. tabb. æn. 22. Tome VII.
MDCCLXII. pagg. 648. tabb. æn. 25. Tome
VIII. MDCCLXIII. pagg. 700. tabb. æn. 23.

i. e.

Bibliotheca selecta medica, ex operibus perio-
dicis gallicis et exterorum collecta, atque
multis

multis scriptis rarioribus et adnotationibus
utilibus aucta. Auctore Cl. PLANCO, D. M.
T. VI. VII. VIII.

Plane similes prioribus hos tomos deprehendimus: idem ideo etiam, quod de illis olim olimus iudicium*), nunc repetimus. Vbiq; festinatio in corradendis materiis ex fontibus, quos in prioribus tomis indicauimus, quibus rariore alii accesserunt, et tanta scriptorum recentiorum vel ignorantia, quod paene non credimus, negligencia, vt, nisi diariorum gallicorum anni notiores, v. c. mercurius ab anno 1761 allegamus, hunc laborem ante complures iam annos absolutum et nunc demum, vt fieri solet interdum, ex scriniorum latebris in lucem protractum fuisse crederes.

- T. VI.**
p. 84. Experimenta de ouo incubato prolixè satis recensentur, plane sileri de iis, quae HALLERVS in eodem instituit? in tractatione de mercurio, ad eum p. 141. tum fere paginas accedente, ne verbum quidem de interno sublimati vsu dici? in adductis variorum sententiis de motu musculari nullam plane
p. 133. Cl. LECAT, in oculi descriptione Cl. ZINZ, et sic in aliis aliorum, mentionem fieri? E contrario, vt pateat, quo iudicio in compilando
T. VIII. Cl. PLANQUE, quis sub articulo *Nourriture* quæret disquisitionem opinionis superstitiosae, si tantum homines conuiuio intersint, intra anni spatium
p. 191. vnum ex iis moriturum; item dissertationem de origine consuetudinis, in sanitatem alterius bibendi
p. 274 vel sub articulo *Odorat*, disquisitionem originis ris sternutantibus congratulandi? Verum pauca ipsa horum trium tomorum contenta nunc edicemus.

*) comm. horum decad. I. Suppl. IV. p. 579. seqq.

transisse; descriptio anatomica hepatis, subiun- T.VI
 collibus ex BIANCHI hist. hep. desumptis;
 culis vesiculae felleae, intestinorum. *Idiosyn-*
crasy: *Imagination*; ubi etiam de imaginatione ma-
 fetum mutante, agitur. *Imperforation*, ni-
 occlusio a natiuitate oesophagi, oris, penis,
 vulvae. *Impregnation*, prolixus articulus, ubi
 systemate ouorum femineorum et animalculo-
 seminalium, de grauiditate spuria, de origine
 mellorum, de circulo sanguinis in fetu, de abor-
 tibus, de fetu matre mortua saluo, de fetu
 diutius retento vel insolitis viis excluso cet-
 eris. *Impuissance*, et vtrum eunuchis coniugium
 condendum sit? *Incube*: *Influence*, nimirum sice-
 in corpus humanum: *Intestins*; pauca de eo-
 anatomica structura, de vulneribus iis illatis
 aliis morbosis illorum mutationibus, *Lait*; eius
 analysis chemica, insolitae viae, vsus in medendo
 nutriendo; de eruptione purpurae lacteae puer-
 perarum; de modo suctionis infantum. *Langue*;
 mechanismus linguae pici viridis; de fraenulo iusto
 maiore, eiusque in recens natis operatione; de
 defectu aut aliis vitiis linguae. *Lauement*, ubi et-
 iam de nutritione per clysmata exponitur. *Mal-*
de Cade, supplementum articuli *Epilepsie*; adiungun-
 tur obseruationes de visco. *Mal de tête*, supple-
 mentum articuli *Cephalalgie* — *Maladie*; generalia
 quaedam de cognoscendis et curandis morbis, or-
 dinandisque eorum classibus, et exempla quorum-
 dam difficiliorum et complicatorum: *Mammelles*:
Mais: *Matiere fécale*; agitur hic de excremento-
 rum analysi ab HOMBERGEO instituta, producto-
 que inde phosphoro; de concretionibus lapideis
 in variis corporis locis repertis, item de aquis lapi-
 descentibus, et de vegetabilibus petrefactis; de di-
 versis fluxus alui generibus, aliisque intestinorum

morbis; de ipecacuanha cet. *Matris*, ubi simul de partu praeternaturali, secundinis, funiculo umbilicali, tunica allantoide, morbis chirurgicis uteri et vaginae eius differitur.

T.VII.

Médecine; quo pretio medicina habet, eius historia eius; insufficientia hypotheseum in tabula de medica scientia HIPPOCRATIS. *Médecins*, observationes de singularibus quorundam morborum effectibus; de cognitione medicamentorum de topicorum usu in morbis internis atque externis; de virtute simplicium. *Mélancolie*: *Mercurii*; variae eius praeparationes et correctiones; minerae eiusdem in ducatu Foreinville prope Almadam in Hispania, additis iconibus, experimenta cum mercurio a BOERHAAVE, et cum plumbo a CL. GROSSE instituta; de usu struis mercurii; de modo sublimatum corrosivum parandi; de usu mercurii medico. *Migrain*: *Maladies des femmes*, ubi simul de fluore albo quaedam expressa sunt: *Mole*: *Monstre*, prolixus admodum articulus, plus quam tertiam partem totius huius tomi occupans: recensentur simul observationes de singularibus mutationibus partium internarum quae nonnumquam ex sectione patuerunt, et exempla fetuum monstrosorum brutorum; quae item iure observatio CL. ANEL ex diario triulivensi de tribus infantibus una natis, sibi intuam similis, hic locum inuenerit, nos quidem non negligimus. *Muscle*, ubi praeter alia etiam commentarii CIL. SENAC de diaphragmate et de enervatione musculorum abdominalium leguntur.

T.VIII.

Nephretique; praeter renum anatomicam morbi eorum tanguntur *Nerf*; eorum distributio addita

Alia icona ex VIEVSSENIO; de fluido ner-
 uo et scintillis ex corporibus animalibus prodeun-
 tibus; de caussis et sedibus dolorum; de morbis
 phrenitis nervosi. *Nourriture*, ubi inter alia etiam
 de machinae Papinianae, effectus rubiae tinctorum
 in tingendis ossibus, historia chocolatae, me-
 thodus frumentum conservandi et terra fertiliora
 facienda augendi, morbi ejusdem, et iusculum deli-
 ciatum (*Soupe Dauphinoise*) occurrunt. *Obésité*:
Dentalgie, ubi simul de structura dentium, dis-
 sentitur. *Odorat*, ubi subiuncta est dissertatio Cl.
 RAYON de bonis et malis effectibus nicotianae,
 quam Cl. ANDRY in vernaculam linguam versam
 in triaultensi inseruit. *Oeil*, amplius iterum
 titulus, fere quartam totius tomi partem com-
 plet: de morbis viarum lacrymalium; com-
 mentarius Cl. WINSLOW de mechanismo muscu-
 lorum obliquorum oculi; de caussis strabismi; ob-
 servationes anatomicae potissimum Cll. PETIT
 SENECI, DEMOURS, et MERY; de cataractae in-
 titus et curatione; an oculis insit vis fasciandi;
 et praesagium ex oculis petendis. *Oesophage*, ubi
 simul de deglutatione naturali et impedita agitur:
Oculus, ubi etiam excrescentiae corneae hinc inde
 erumpentes pertractantur: *Opération césarienne*:
Ophthalmie, ubi etiam hemeralopia, visus duplex,
 etque nonnulli oculorum morbi occurrunt: *Os*,
 rursus prolixus articulus; primo de ossificationibus
 praeternaturalibus et emollitionibus ossium exponi-
 tur; postea commentarii quidam anatomicophysio-
 logici de structura et motu ossium leguntur, qui-
 bus tamen interposita est tractatio Cl. HUNTERI
 de structura et morbis cartilaginum; de medulla
 ossium: de virtute rubiae tinctorum in tingendis
 ossibus; de luxationibus; de ossibus crepitantibus;
 de fracturis.

Journal de médecine chirurgie, pharmacie etc.
Par Mr. A. Roux. Annes 1770. Tom. XXXII
à Paris chez Vincent. 8. pagg. 576.

i. e.

Diarium ad artem salutarem, chirurgiam et
pharmaciam pertinens. Auctore Cl. A. ROUX
Vol. XXXIII.

Ex trigesimo tertio volumine haec
notamus

P. 17. **C**L. CHEVALIER effectus aquarum Burboni-
sium, cognomine *les bains en Champagne*, in
morbis hystericis et chronicis hic tradit. Aqua
eius est clara, limpida et subsalsa, continetque
neutrum reliquis multo dulcius et leuius. Ex illa
vna aquae grana sexaginta et tria eiusmodi sunt
praetereaue terram absorbentem selenitem et ali-
talem partem elicit Noster. Vis eius est diuina,
leniter irritans, euacuans, roborans et digestionem
iuuans. Atque ita contra Cl. LAUGIER^{*)}, qui
eadem de re scripsit, dicit et observationibus con-
firmat exemplisque illustrat.

P. 40. Cl. DESCOMET sese acriter defendit contra
Cl. DEMOURS^{**)} ob membranam in oculo in
vetroque inuentam. Cl. DESCOMET noua mem-
brana humoris aquei plane est diuersa a Cl. DE-
MOURS cartilaginea corneae.

P. 78. Obseruauit Cl. BOSSY tertiam phalangam pol-
licis penitus discissam et reunitam ita, ut longitudo
figura tam pollicis, quam unguis cum plena aqua
integra

^{*)} Journ. de medec. 1759. p. 50.

^{**)} ib. 1769.

integra articulatione prorsus naturalis esset, nilque
hebetudo sensus in eo remansisset.

Pergit hic Cl. CHEVALIER in tradendis ob- p. 122.

tionibus de aquis Burbonensibus *) easque
reperit in paralyticis et vehementissimis con-
vulsis morbis, doloribus lumbaribus et ischiadi-
ca, istero, febribus quartanis cum obstructione
hepatis, colica saturnina, podagra, febre lenta cet.

Cl. HAION varias nervosas affectiones ex morfu p. 146.

serpentis interne spiritu salis ammoniaci volatili et
interne scarificatione atque cataplasmate e radice
atrophae manihot (maignoc) vsus est Noster non fru-
stra, sed intra mensem et dimidium aegrum sanitati
plene restituit. Huic radici tribuitur virtus anti-
spasmodica.

p. 168,

Respondit Cl. MARTIN ad Cl. TILLOLOY **)
que acriter contra eum dixit, qui nullum os a peri-
orio denudatum sine exfoliatione iterum tegi posse
sperat. Multa eiusmodi exempla propterea a
Cl. MARTIN commemorantur in hac epistola,
quae sine exfoliatione tuto et cito sunt ab eo curata.

Cl. HERAUD VALLANDRE de vulnere peri- p. 170:

naei cum exulceratione vesicae haec habet. Viri
abdomen tigno magno valde percutiebatur sine
laesione externa quidem, subsequente tamen cum
vehementissimo dolore atque tumore perinaei, vi-
numque prostratione, haemorrhagia ani atque vre-
thrae et ecchymosi plena scroti. Abscessu in perinaeo
de sexto aperto, laesio vesicae apparuit, quae simul
cum vrethrae exulceratione, licet difficulter, cu-
rata est.

Erysipelas phlegmonoides gangraenosum in p. 180.

extremo pede, licet ossa calcanei et scaphoides, inci-
sione

*) v. supra, p. 716.

**) Journ. d. médec. du mois de Février dernier.

sione facta, per suppurationem sunt separata, praetereaque ligamenta sunt laesa, plane a Cl. LEA TAVD esse sanatum miramur.

p. 228. De tumore cancroso in intestino recto vi-
raginta quatuor annorum, qui ex variis di-
erroribus colicis doloribus afficiebatur omnia
in initio morbi respuit auxilia, praeter pulsatillam
AILLAUD, qui, doloribus et vomitu tantum
mortem conciliauit.

p. 230. Cadauere aperto, vasa vacua, aqua viridis fusa,
da, intestina expansa et inflammata cum ventriculo
contracto, omentum maxima ex parte destructum,
hepar permagnum, scirrhum, steatomatosum, de-
rosum et callosum reperiebatur. Cetera non bene
nutrita erant. Intestinum vero rectum ab eius initio
tumore carcinomatico, sinuoso, icheroso sanis re-
pleto obstructum et in quatuor partes diuisum erat,
versus finem intestinum erat sanum.

p. 234. Cl. PRESSAVIN respondet ad obiectiones,
quas Cl. POMME contra theoriam de morbo
porosis per litteras ad Cl. TISSOT fecit *). At-
net potissimum emollientium remediorum effica-
ciam in morbis nervosis.

p. 255. Responsio Cl. BRUN contra Cl. CHEVALIER
respectu aquarum Burbonensium, quarum effectum
supra descripsit **).

p. 263. Observatio de extractione cataractarum in oculo
a natiuitate a Cl. MARCHAN. Dextri oculi ca-
taracta erat caseosa et alba, sinistri calculosa et for-
ma irregularis conspiciebatur. Illa facile opor-
tuit extrahi, haec cum capsula cohaerebat et per punctum
eximebatur. Praeterea notauit hunc iuniorum
coccum

*) v. Journ. encyclopedique du mois de Juin. 1770.
p. 129. it. v. comm. nostr. Vol. XIX. p. 652.

**) v. supra p. 716.

tamen habuisse ideas de colore fusco, ru-
do albo. Idem Auctor in femina quinquaginta p. 268.
oculorum extractionem cataractae in utroque oculo
inchoavit, quae per suppressionem sine bono
effectu erant tractatae.

CL. DU BOVEIX plenam uteri inuersionem p. 270.
describit. Uterus propendens erat lividus, in-
flatus, frigidus et gangraenosus. Ligatura et am-
putatio non permittebantur. Nec antiseptica in-
terna et externa cum scarificatione tentatam repo-
sitionem iuvabant. sed aegra vehementissimis in-
tra ventris doloribus cum vomitu mortua est.

CL. LE PELLETIER hic peculiarem morbum p. 347.
casu verminoso notat. Femina cachectica quin-
quaginta sex annorum febre cum vehementissimo
dextri lateris dolore repente afficiebatur. Con-
stans quoque erat de cephalalgia et somni de-
ficientia. Emetico cathartico remedio sumto, decem
vermes reiecit sine leuamine morbi. Dein oleo
amygdalarum dulcium cum succo citri iterum duo-
decim exierunt cum pauculo leuamine. Continuatis
utroque remediis anthelminticis, triginta vermes prae-
terea sunt expulsi et aegra sanitati plenae intra octo
dierum spatium est restituta.

CL. DEMOURS hic respondit ad epistolam Cl. p. 427.
DESCEMET *) et concedit diuersitatem membra-
rum ab utroque in oculo detectarum.

CL. DE LAMARE notauit mortem subitam ex p. 508.
plane dissoluto et in ichorem mutato cerebello in vi-
ro robusto et sano quadraginta et sex annorum, qui
dolore furdo sub futura coronaria, vertigine et vo-
mitu moriebatur. Cadauere secto, cerebellum deficie-
bat et loco eius lymphatico purulentus ichor ad-
erat.

Idem

*) v. supra p. 716.

- p. 510. Idem anum praecclusum neonati sex mensibus
 p. 511. incisione aperuit, nec non vaginam vteri post partum minus prudenter absolutum, clausam reclusit. Lochia semper per abscessum in abdomine exhibant. Id quod incommodum cessabat, cessabant menstruis. Erat enim femina iam quadragesimo
 p. 512. quinque annorum. Alia femina ob vaginam tam quasi diuisam, post partum difficilem ex utero peluis, coitum ferre non potuit. Remoto hoc peperit feliciter haec femina.
 p. 521. Cl. DAQVIN obseruauit ascaridem exire per aurem et Cl. COSTE commendat aquam Luciae
 p. 524. (*l'eau de luce*) contra morsum viperarum. Superius Cl. BAION *) spiritum salis ammoniaci interne commendauit et Cl. DARLVC pariter hanc aquam Luciae **) in rabie laudauit. Ea, quae ad praeparationem huius liquoris et usum tam internum, quam externum attinent, tanto securius mittimus, quanto diligentius supra iam ***) et ex hoc ipso loco a nobis est excerptum.

*) v. supra p. 717.

**) v. comm. nostr. Vol. XL p. 658.

***) vid. comm. nostr. Vol. VII. p. 480, 482, 483, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

XXIIL

Del Salaffo I. Storia II. Effetti III. Ufo IV. Indica-
 zioni V. Contro-Indicazioni VI. Tem-
 po da farlo VII. Scelta del Vaso da salaffare
 VIII. Quantità del Sangue da cauarsi IX.
 Numero de' Salaffi X. Riflessioni generali
 sopra la Medicina e sopra i Medici. In Roma
 MDCCCLXX. Nella Stamperia di Arcangelo Ca-
 fuletti a S. Eustachio. 8. max. pagg. 58.

i. e.

De missione sanguinis cet.

Dissertatiuncula haec, ex Gallico notissimo illo
 libro, *Encyclopédie*, desumta et in linguam Ita-
 licam versa, admodum nobis placuit, tum, quod
 notitiam satis exactam scriptorum medicorum testa-
 tur, tum, quod auctorem prodit verae rationalis-
 que medicinae principiis instructum et naturae ob-
 servatorem: quamquam dubitamus, vtrum ciuium
 suorum assensum plane sit assequuturus. Post con-
 cinnam remedii huius historiam ab HIPPOCRA-
 TIS vsque ad BOERHAAVII tempora, enarrat ef-
 fectus ab eadem conspiciendos, prout vel absque,
 vel cum ligatura vas sanguiferum inciditur: inde
 docet, quantum damni enascatur ex hoc remedio
 tamquam prophylactico, vel tamquam primo ad-
 versus varias aegritudines, insciis medicis, in usum
 ducto: postmodum definit, vbi vtendum sit, et vbi
 abstinendum ab eodem; postulatur nempe in ple-
 thora seu vniuersali, seu partiali, et in densitate
 inflammatoria sanguinis; prohibetur autem in de-
 bilitate virium et resolutione humorum: quae qui-
 dem omnia specialius et curatius exponit. Tempus
 sanguinis mittendi non vltra quartum vel quintum
 morbi diem extendendum est, ne coctio tunc inci-
 piens

piens turbetur. In selectu loci ad differentiam plethorae attendi iubet: generalis nullum discrimen loci admittit, partialis vero aequae ac inflammationis locum vel affectum, vel eidem proximum requirit. Nîmis larga sanguinis missio nocet, vixque refectari potest iactura cruoris rubicundi hoc modo inducta: quare si magna eius imminutione opus est, praestet, repetitis vicibus illum detrahare. Satis sanguinis vna vice detractum esse, docet debilius redditum flumen sanguinis ex vena incisa manantis, quod plerumque accedit, vncias octo vel decem emissas. In plethora quam maxime insigni 60 vncias sufficere praestantissimi medici putant; in inflammationibus multo minor portio, ad maximum 30 vnciarum, vix non semper sufficit.

Reflexiones generales de medicina et medicis, a traductore Italo subiunctae, noui nihil continent, sed de incertitudine scientiae medicae, et quantum saepe praestet medicis carere, quam praeposito illorum auxilio vti, e. s. p. agunt: res vti non prorsus alienae a veritate, sic centies in opprobrium medicinae prolatae, et centies iterum a viris ingenii in iustos debitosque limites relatae.

XXIV.

Historia literario-chirurgica lithotomiae mulierum. Specimen in auspiciis noui muneris a d. 28. Martii 1770 in vniuersitate Lipsensi h. l. q. c. solemni oratione adeundi propositum ab ERNESTO PLATNERO. Lipsiae ex offic. Breitkopf. 3. pl.

Eleganti hoc doctoque libello Cl. Auctor praecipuas vicissitudines enarrat, quae calculi in feminis curationi contigerunt. Praemissa sunt exempla calculorum sponte a mulieribus excretorum, quod

ob vrethrae breuitatem in mulieribus frequentius
est, quam in viris. Deinde ad eam calculi curatio-
nem Noster progreditur, quae sola vrethrae dila-
tatione fit, quam nonnulli solo flatu, alii turunda
longaque perficere tentarunt. Cum vero haec
saepe successu careret, alii dilatatoria varia ad-
hibuerunt. Nonnulli conductoribus duobus im-
missis vrethram dilatabant, sed minus recte. Me-
nus enim est, ne apice eorum in vesicam iusto altius
penetrante ea perfodjatur. Forcipes duobus vel
tribus etiam, vt MAZOTTI forceps, brachiis in-
structi, vrethram non in omni ambitu aequaliter
dilatant. Cl. vero Auctor ex omnibus modis,
quibus vrethrae dilatationem aggressi sunt, eum,
quem Cl. LEDRAN proposuit, reliquis omnibus
praefert. Adhibet autem ille primum minora te-
lata et vrethra sensim dilatata successiue maiora
admittit.

Solam vrethrae dilatationem ad calculi cura-
tionem in feminis sufficere et sectionem alienam
esse multi putant, inter quos Cl. LA FAYE est,
qui in notis ad DIONISII operationes, hanc
curationem non vituperauit quidem, sed omisit. In
maiori tamen calculo omnino incisione opus est.
Inter eas vero calculi curationes, quae per scalpel-
lum fiunt, prima ea est, quae a CELSO nomen
habet, per apparatus scilicet minorem, quo
HECKEREN in feminis, et FRATER IACO-
BUS in puellis iunioribus quoque vsus est, in-
fanto tamen cum successu, cum ea inepta et peri-
culosa sit. Apparatus altus a FRANCONI et
ROSSETO adhibitus quidem fuit, non stabilita ta-
men auctoritate eius, qui a BONNETO demum,
SOLINGEN, IO. DOUGLASS et MORANDO
introducitur. Methodum deinde FRATRIS p. 9.
COSME Cl. Auctor describit, quo apparatus al-

tum instituit. Tubo hic vel vagina angusta vitru-
plana, argentea, quae latitudinem vnus digiti
longitudinem digiti minimi aequat, et inferius ap-
nulo ornatur. In ea scalpellum latet, vt in cylio-
tomo Cl. LA FAYE. Neglecta vesicae iniectione
et incisione externa facta, hoc ferramentum Cl. Au-
ctor in vesicam per vrethram dimittit, eamque
eleuat, ac scalpello ex vagina pulso paruum vulnus
infligit, exterius alio scalpello ampliandum. Venit
tamen Cl. Auctor, vt in hac methodo, praeter
vesicae eleuationem aliquid boni sit, cum contusio
et dilaceratio vesicae magnam noxam aegrotanti
ferre possit, neque vesica in omnibus fundi parti-
bus impune vulneretur. *Apparatum magnum* Cl.
PLATNERVS omne illud curationis genus dicit
quo vel incisa vrethra, vel vesica calculus protrahi-
tur. *Lateralem* vocat, si a latere colli vesicae pla-
gatur; et *vaginalem* tandem, si vagina in incisio-
nis societatem trahitur. Priori methodo IO. DE
ROMANIS, GOVRMELIN, PAREVS cet. in femi-
nis vsi sunt. Vaginalem sectionem HILDANVS ad-
hibuit, non tamen vnquam proposuit, post eum vero
MERY, LISTER, BASSIERE, nuperque eam
LEVRETUS probauit. Lateralem tandem FRAN-
CONIS (tr. des *hernies* p. 130.) et MARIANVS
adhibuerunt. Vulnere vaginae sine vitae discrimine
sunt, sed vrinae stillicidium facile fistulas gignit.
RAVIVS in puellarum curatione se continuit, sed
methodus eius recondita mansit, neque ita disci-
pulis producta est, vt, quod eius fuerit artificium
et quas partes secuerit, dignosci possit. Hinc
Galli et CHESELDENVS Anglus de alio latera-
lis sectionis genere cogitare coeperunt, quo collum
magis discinditur. Describit hic Cl. Auctor metho-
dos varias Cl. LE CAT, LOVIS, LE DRAN, LE
BLANC cet. Cl. Auctor et lites inter hos inuen-
tores ortas describit. Cl. LOVIS methodum, qua
vesica

p. 17.

scica simul vulneratur, reliquis omnibus praefert,
scalpelli acies in vrethrae finibus contineretur.
LE CAT in feminis quoque ductore suo ca-
lculato cystotomo, et FRATER COSMVS litho-
mo recondito vsi sunt. Methodo Cl. FLVRANT
Cl. POVTEAV propositae Cl. Auctor non fa-
cit; sed Cl. LOVIS methodum praefert. Lami-
norum angustia efficit, vt non sine impetu collo-
ca infligatur. Monet quoque Cl. PLATNER,
FRATREM COSMVM nouam quandam, sed igno-
ram adhuc methodum habere, quā vltra triginta
annos calculo liberauerit.

XXV.

DAMI LONICERI *vollständiges Kräuterbuch*
etc. *) mit einer nöthigen Zugabe von D. BAL-
THASAR EHRHARDT. *Ulm, verlegt Al-*
brecht Friedrich Bartholomaei 1770. fol. mit
Kupfern. 750. Seiten ohne Register. Die Zu-
gabe 136. Seiten.

i. e.

DAMI LONICERI herbarium cum necessa-
rio additamento editum, a BALTHASARO
EHRHARDT M. D.

Editor, qui perspexerat multum vtilitatis
LONICERI librum praestare posse, curauit pri-
mum, vt hic liber, qui iam olim, PETRO UFFEN-
BACHIO curante, prodierat, iterum verbotenus
relo subiiceretur; deinde adiecit commentarium,
quo ea, quae iam in eodem scripta erant, melius
explicaret atque interdum quaedam adderet; deni-
que ornavit librum catalogo nouo plantarum atque
Zz 3 aliarum

*) Pleniorum titulum inuenies in comm. hor. Vol.
XVIII. p. 561.

aliarum rerum, quae LONICERI tempore aut non inuentae, aut certe non adeo notae fuerant, v. nostris temporibus. In appendice, quae seorsim haberi potest *), primo in commentario LONICERI libro addito multas vtilis adnotationes adspersit de usu medico, oeconomico atque de plantatione nonnullarum arborum atque herbarum.

Deinceps in altera parte appendicis Cl. Editor mentionem fecit nouarum quarundam vegetabilium officinalium, praeparationum atque medicamentorum, quae non in LONICERI herbario notata reperiuntur. In horum numero multa sunt, quae innotuerunt, vt superfluum esset, ea hic recensere. Sufficiat itaque modo nonnulla indicasse. Com

- p. 108. memorat fructus *anacardii occidentalis* LINN. *At*
jou dicti, vires medicas atque oeconomicas; deinde
- p. 110. laudat vim medicam fructus *Canange, regis amari*
RUMPHII in febribus, quo Mollucani tanquam
medicina vniuersali, inprimis contra venena an
malium vtuntur. Postea refert vsum radices *S*
- p. 115. *iac* in ictero atque radices *Casminaris*, quam diu
tici loco adhiberi posse affirmat. Inter ligna etiam
- p. 117. indicat lignum *carabauinum* medicamentum ad co
roborandum ventriculum; atque lignum *colubr*
num, arboris, quae apud LINNAEVM *Strychn*
colubrina appellatur; quod in Europaeis venenata
- p. 120. habere vires affirmat. Item corticem *Maffoy, J*
- p. 125. *babae* atque alios indicit. Ex herbis *Apalachi*
tanquam remedium in morbis podagricis atque
calculosis ad roborandum ventriculum vtile lauda
- p. 126. tur; porro herba *Serquis* theae loco adhibetur eique
balsamicum odorem tribuit. Enumerat denique
- p. 136. inter gummata et olea gummi *Galdiae* atque oleum
Hupo, quod ab Americae incolis externe vmbilic
illitum, vermes vehementer expellere dicitur.

*) vid. ibid.

XXVI.

Diff. inaug. de exstirpatione tumorum in mamma. Auctore CHRISTIANO ERHARDO KAPP. Lipsiae, ex offic. Langenh. 1768. 4. pl. 7.

Continet haec dissertatio historiam variarum methodorum, quibus tumores in mamma et integrae mammae ferro a corpore reliquo rescindendae et separandae sunt, nec non amplam descriptionem eorum, quae in ipsa operatione a Chirurgo obseruari debent. Exponit vero Auctor Cl. primum de scirrhi et canceri mammarum curatione in vniuersum, eaque occasione varias historias enarrat virorum, in quibus tumores in mammis quoque orti sunt. Cicutam non plane inutilem in scirrhis mammarum esse pluribus observationibus confirmat. Sic ex eius usu scirrhum in pus bonum mutatum B. REICHELIVS vidit, pluresque scirrhos resolutos viderunt B. LUDWIGIVS, HEYNIUS, HEBENSTREITIVS, p. 8. Alique huius urbis medici et chirurgi. Deinde exstirpationem scirrhi et canceri omnino institui posse et debere probat, et contraindiciantia examinat, quae hanc operationem dissuadeant. Inter illa ab eo grauiditas refertur, cum tamen in grauida quoque hanc operationem felici euentu Cl. REICHELIVS institutam vidit *). Cauterii applicatione Noster minus fauet. Nimis prolixum foret, si historiam variarum methodorum hic traditam in epitome exhibere vellemus, qua proposita Auctor methodum exstirpationis mammae nunc usitatam fusius describit. Addit deinde ea, quae in exstirpatione scirrhi minoris in mamma obseruanda sunt, et denique curam vulneris et corporis aegri post operationem explicat.

Zz 4

XXVII.

*) vid. Aduers. med. pract. Vol. III. Lips. 1773. 8. c. f. p. 276.

JOACHIM FRIEDRICH HENKELS *Abhandlung der chirurgischen Operationen. Berlin. 1770.*
 8. P. I. pag. 95. tab. aen. 2. P. II. ib. eod. pag.
 394. tab. aen. 2. P. III. ib. ap. 1771. pag.
 146. tab. aen. 5. P. IV. 1772. pag. 139.
 P. V. 1773. p. 239. tab. aen. 1. P. VI.
 1774. p. 254.

i. e.

IOACH. FR. HENKELII descriptio operationum chirurgicarum. P. I—VI.

Non plenariam descriptionem omnium operationum Cl. Auctor exhibet, sed annotationum tantum summam communicat, quae auditoribus suis de iis exponens, tradidit. Hinc eae cum libris ab eo citatis semper comparandae sunt: alias enim vix intelligi possent, multo minus fructus ex iis ad lectores redundaret.

Prima parte de operationibus chirurgicis in vniuersum et de cataracta in specie exponit, pluraque noua instrumenta ab alijs ad extractionem excogitata, sed nimis breuiter et obscure describit. Altera parte de fistula lacrymali et trepanatione agit. Plurima, quae ad haec pertinent, ex SWITENIO desumpta sunt. Tertia de lithotomica, fistula ani, phimosi, paraphimosi et cancro atque sphacelo penis exponit. Saepius commentarium tantum in ea tradit, quae HEISTERVS habet. Quarta parte herniarum species et curationes exponuntur. Quinta parte suturarum genera traduntur, praemissis variis ad priores commentarios supplementis. Additae sunt adnotationes de aneurysmate. Sexto denique fasciculo Auctor Cl. de amputatione membrorum, de polypi narium curatione,

tionē, de bronchotomia et extirpatione cancri in
mamma diffierit, qui vltimus commentarius etiam
ex SWIETENIO desumptus est.

XXVIII.

IOACHIM FRIEDRICH HENKELS Med. et
Chir. Doct. et Pract. Berol. cet. *Neue medi-
cinsche und chirurgische Anmerkungen. Berlin
und Stralsund bey G. A. Lange. Erste Samm-
lung. pl. 10. tab. aen. 1. Zweyte Sammlung.
ib. 1772. tab. aen. 4.*

i. e.

IOACH. FR. HENKEL nouae obseruationes
medicae et chirurgicae Fasc. I. et II.

Cl. Auctor, qui per plures annos Berolini artem
chirurgicam exercet et docet, atque nunc no-
socomio Berolinensi praeest, obseruationum chirur-
gicarum olim editarum nouam, nouo hoc titulo con-
tinuationem edere constituit.

In fasciculo primo primum de spina bifida agit Vol. I.
et exemplo ostendit, compresso tumore ad inferio- p. 1.
rem spinae partem nato, hydrocephalum internum
cum hoc morbo vulgo coniunctum oriri vel au-
geri. In puero recens nato coalitum anterioris
partis vrethrae vidit, cuius apertura in medio cir-
citer pene erat. In alio meatum auditorium a na-
tuitate ita coalitum obseruauit, vt incisio locum
non haberet. In alio imperforatio ani aderat, seu
potius strictura intestini recti, quam specillo et ce-
reolo immisso feliciter sanauit. Sequitur historia
metastasis lacteae in puerperis ad peluim et extre-
mitates inferiores. Fetus sex mensium ob breui- p. 12.
tatem funiculi vmbilicalis praecoci partu editum p. 18.

- Cl. Auctor vidit. Duo in pectore aneurysmata obseruauit. In femina, in qua Cl. Auctor paracetesin bis instituerat, intestina tenuia, mesenterium, pancreas et omentum in vnam massam putridam ita coalita obseruauit, vt a se inuicem distingui vix possent. Reliqua viscera nulla corruptionis signa ostendebant. De setaceo in saccum lacrymalemm immittendo copiosius disputat et obseruationes Cl. LOVIS suis obseruationibus auctas communicat. Fetus monstrosus Cl. Auctor ipse ex vtero parturientis alio mortuo iam antea edito protulit, qui acephalus erat et in quo placenta, integumenta et funiculus vmbilicalis penitus deerant, vt itaque sola resorptione liquoris amnii ille nutriripotuerit. Similem casum Cl. SUE et LEVRET olim obseruarunt. Cl. WOLFF in annotationibus huic obseruationi additis amnion cum corpore fetus capitalitum esse asserit, et modum formationis huius monstri explicat. In alio fetu monstroso microcephalo cerebrum plane deerat. Fragmenta maxillae inferioris carie exesa post separationem spontaneam a natura factam iterum restituta fuerunt. Varias obseruationes, quae ad artem obstetriciam pertinent, omittimus. Nonnullae ex aliis Auctoribus desumptae quoque occurrunt.
- p. 31.
- p. 60.

Vol. II. In fasciculo secundo imprimis notandae sunt,

p. 13. quae ad fistularum lacrymalium curationem pertinent.

p. 14. Fetus monstrosus minorem, velamentis fetus perfecti adnatum, Cl. Auctor vidit. In gemellis duplex placenta aderat, quarum vni aliae duae minores affixae erant. Sectione caesarea in pelui angusta viuum fetum extraxit. Mater post aliquot dies mortua, fetus vero viuus seruatus est. Incisionem in linea alba instituit, cum vteri vasa minora in eius superficie quam in latere, atque intestina non adeo propinqua sint. In vlcere ad patellam

lam nato ligamenta osseam acquisiuerant substantiam. In fetu a matre lue venerea affecta edito omnia ossa emollita erant. In leuiore vulnere brachii spasmi in spina dorsi et spasmus cynicus superueniebant; quae tamen symptomata emollientibus externe adhibitis et opiatīs interne datīs euanescebant. Solutionis Plenckianae in lue venerea vsum parum extollit Cl. Auctor. Vsum situs inflexi in fracturis femoris Cl. LVERS suis obseruationibus confirmat. Variis obseruationibus catalogus auctorum additus est, qui similes tradiderunt.

XXIX.

Thesaurus dissertationum, programmatum aliorumque opusculorum selectissimorum ad omnem medicinae ambitum pertinentium collegit, edidit et necessarios indices adiunxit EDVARDVS SANDIFORT. Volumen primum cum tabulis aeneis. Roterodami apud Henricum Beman. 1768. Prostat etiam Lipsiae apud Arksteé et Merkus, Londini apud Th. Davies, Becket et A. P. de Hondt, Parisiis apud C. Sailant, Geneuae apud fratres de Tournes. 4. pag. 572. praeter dedicationem, praefationem et tabulam contentorum. Vol. II. 1769. p. 574.

Non possumus non, cum spatii angustia teneamur, ultimo loco hic breuiter Cl. SANDIFORT thesauri, qui et Lugduni haberi potest, mentionem facere. Cum enim admodum nota sit Cl. Auctoris assiduitas, studium, et doctrina, atque eiusmodi instituti necessitas et utilitas: vtrunque facile supersedere possumus ulteriori commendatione atque laude et solummodo acquiescere in contentorum tabula adumbranda, ex qua praestantia huius operis sufficienter elucebit:

1) G. C. REICHEL *disp. de epiphyfium ab offium diaphyfi diductione* *) *Lipf. 1759. 4. c. f.* 2) R. H. DAHL *disp. de humeri amputatione ex articulo, Praefide R. A. VOGEL. Gotting. 1760. 4. c. f.* Cui inest nouum instrumentum, quo arteria brachialis ad exitum suum ex thorace, prope humeri articulum, inter clauiculae os et primam costam comprimi potest, cum eius descriptione et delineatione. 3) I. T. ADOLPH *progr. quo capsam Petitianam pluribus cruris complicate casibus aptandam proponit. Helmflad. 1760. 4^{aa}.* 4) TISSOT *epistola ad I. G. ZIMMERMANN de morbo nigro, scirrhis viscerum, cephalaea, inoculatione* ***). 5) I. G. HASENÖHRL *historia medica morbi epidemici, cet* ****). 6) IO. ULRICI TOGGENBURGER *diff. casum stuporis, scabiei inoculatione curati, exhibens. Argent. 1760. 4.* 7) C. CRAMER *diff. de paralyfi et setaceorum aduersus eam eximio usu. Gotting. 1760. 4.* 8) A. E. BVCHNERI *diff. sistens spicilegia ad phosphori urinarii usum internum medicum pertinentia. Resp. M. A. Barchewitz. Hal. 1760. 4.* 9) I. T. MAVTT *diff. de cortice Peruviano. L. B. 1760. 4.* Corticis vis anthelmintica nouo exemplo hic quoque comprobatur. 10) I. G. STOCKAR DE NEVFORN *de succino in genere et speciatim de succino fossili Wisholzenfi. L. B. 1760. 4. †).* 11) P. S. PALLAS *diff. de infestis viuientibus intra uiuentia ††).* 12) I. F. HVBERTI *progr. sistens observationes aliquot anatomicas †††).* 13) G. A. FRIED *diff. de fetu intestinis plane nudis extra abdomen propendentibus nato. Argentor. 1760. 4.* Observationes hic collectae in tres diuisae sunt classes, quarum prima continet observationes fetuum, intestinis nudis, per apertum abdomen propendentibus natorum; se-

cunda

*) v. comm. nostr. Vol. VIII. p. 436.   **) v. ib. Vol. X. p. 123.   ***) v. ib. Vol. X. p. 265.   ****) v. ib. Vol. IX. p. 471.   †) v. ib. Vol. X. p. 40.   ††) v. comm. nostr. I. decad. Suppl. IV. p. 695.   †††) v. ib. Vol. IX. p. 593.

cunda exhibet observationes fetuum, aperto abdomine visceribusque abdominalibus solo peritonæo testis, in lucem emissorum; tertia enumerat observationes fetuum, cum hernia natorum. Finem faciunt corollaria ex arte obstetricia. 14) IO. FRID. LOBSTEIN *diff. de nervo spinali cet. **). 15) SAM. AVRIVILLIUS *diff. de naribus internis*. Resp. Sam. Ziervogel **). 16) DOMINIC. COTVNNII *diff. de aquaeductibus auris humanae internae****). 17) PETR. PAUL. DESBANS *spec. de hydropse peritonæi succato memorabili casu confirmato editum*. a R. A. VOGEL. Gotting. 1761. 4. 18) I. GVMMER *diff. de causa mortis submerforum eorumque resuscitatione experimentis et observationibus indagata*. Groningae, 1761. 4. Variis huius rei opinionibus et scriptis praemissis et respirationis mechanismo, quantum hic opus erat, explicato, experimenta Cl. Auctoris colligit tam causae mortis submerforum detegendae, quam auxilii adhibendi remediorumque determinandorum ergo instituta. Tum id suffocationis, qua mediante aquae ingressu in pulmones fit, euoluit cum refutatione aliarum opinionum additis praeterea auxiliis, quibus merfi vitae possunt restitui. 19) C. F. HVNDETMARK *diff. de urina cretacea* Resp. I. S. Pilling †). 20) I. R. SPIELMANN *de hydrargyri praeparatorum internorum in sanguinem effectibus ††*).

Volumen secundum complectitur sequentia Vol. II.

1) CL. TISSOT *ad ALB. HALLERVM ep. de variolis apoplexia, hydropse †††*). 2) F. A. F. CVËNOTE *diff. sistens casum subluxationis vertebrae cum fractura complicatae post factam repositionem et varia dira symptomata duodecima demum septimana funestae*. Argentorat. 1761. 4. 3) IO. NIC. WEISII *historia partus impe-*

*) v. comm. nostr. IX. p. 634. **) v. ib. Vol. X. p. 532.

***) ib. Vol. XX. p. 538. †) ib. Vol. X. p. 359.

††) v. ib. p. 424. †††) v. ib. Vol. XII. p. 23.

impediti ex membrana tendinosa os uteri internum ar-
stante Resp. A. G. Tretzelio. Altdorf. 1761. 4. In
 cadauere vesica sex urinae libras continebat et in
 sinistro matricis latere inferiore ruptura uteri tan-
 tae amplitudinis erat, ut pugnum manus facile ad-
 mitteret. Os uteri tenacissima membrana arctaba-
 tur. Raro hoc partus impedimento curate descri-
 pto, auxilia recenset Cl. Auctor, quae quantocumque
 adhiberi possint. 4) F. WENDT *diff. sistens observa-*
tiones de pleuritide et peripneumonia. Gotting. 1761.
 Perscrutatus est ipse Auctor cadauera hoc morbo
 peremtorum et colligit lectu dignissimas res de se-
 de, exitu atque effectibus huius morbi, tum ex hi-
 storiis, tum ex sectionibus. 5) RUDOLPH. AVG.
 VOGEL *diff. de gemino coli vulnere non letali Auct.*
Io. Herrm. Vogel. Gotting. 1762. 4. Vulnus in-
 flictum erat magno cultro vni abdominis lateri et
 per alterum exierat. Foeces et omenti portio ex
 vno vulnere prodire. Licet nunc intestini vulnus
 non sit confutum, post plures tamen menses aeger
 plene est sanatus et foeces iterum solita via excer-
 nebantur. Ex hac centumque aliis observationibus
 similibus concludit: 1) nulla intestinorum vulnera,
 etiamsi periculosissima absolute letalia dici posse;
 2) causam mortis occasionalibus rebus semper esse
 adscribendam; 3) ne in difficillimis quidem casibus
 de sanatione esse desperandum; 4) non suadendam
 esse duorum intestini extremorum per cicatricem
 coalitionem, verum praestare extremum superius
 externae ventris plagae agglutinare; 5) discissa in-
 testina sutura non esse coniungenda, sed filo circum-
 iecto leuiter ad plagam externam firmanda. 6) C. W.
 CVRTII *de monstro humano cum iasante gemello. L. B.*
1762. 4. C. f. 7) G. C. REICHEL *disp. de ossum ortu*
atque structura Resp. I. F. Knolle. Lips. 1762. 4. 8)
 I. G. IANKE *de foraminibus calvariae eorumque usu Resp.*

- J. C. Hoermann ib. 4.*). 9) IDEM *de ratione venas corporis humani angustiores inprimis cutaneas ostendendi*. ib. **). 10) IO. IAC. HVBERTI *progr. sistens animaduersiones nonnullas anatomicas*. 11) H. A. WRISSBERG *progr. de respiratione prima neruo phrenico et calore animali*. Gotting. 1763. 4. Non aere, sed musculorum actione pectus diducitur ampliaturque. Nerui phrenici tensio a descendente diaphragmatis musculo et pressio eiusdem nerui a pleno pulmone pro explicando alterno et inspirationis et expirationis munere nil valet. Calorem animale a cerebro deriuat Cl. Auctor. 12) A. BONN *de continuationibus membranarum* ***). 13) S. AVRIVILLII *diff. de spiritu vini mercuriali* Resp. Isac Olao Grifberg Vpsal. 1760. 4. Continet originem et vsum mixturae Swietenianae circaque ea cautelas. 14) EIVSD. *diff. exhibens hydrocephalum internum annorum 45* Resp. Car. D. Ekmark. ib. 1763. 4. 15) L. A. GAVDELII *diff. de hydrocephalo* Gott. 1763. 4. 16) S. AVRIVILLII *diff. de angina infantum in patria recentioribus annis observata* Resp. H. C. D. Wilke. Vpsal. 1764. 4. 17) GEO. BAKER *de catarrho et dysenteria Londinensi* ****). 18) I. T. KLINKOSCH *de diuisione herniarum* †). 19) D. COTVNNIVS *de ischiade nervosa* ††). 20) MICH. GIRARDI *de vna vrina eiusque et aquae calcis vi lithontriptita nouae animaduersiones experimenta et observationes*. Pataui. 1764. 4. 21) G. T. SIGWART *cystotomia lateralis Moreauiana* †††). 22) IO. M. BUTT *de spontanea sanguinis separatione*. Edinb. 1760. 8. 23) THOMAS YOUNG *diff. de lacte*. ib. 1761. 8. 24) ROBERT. RAMSAY *diff. de bile*. ib. 1757. 8.

Contenta

*) v. comm. nostr. Vol. XI. p. 101. **) v. ib. p. 106.
) v. ib. Vol. XIII. p. 113. *) v. ib. Vol. XIV.
 p. 141. †) v. ib. Vol. XIII. p. 428. ††) v. ib. Vol.
 XVIII. p. 125. †††) v. ib. Vol. XIV. p. 150.

Contenta in hac parte.

I.	<i>Mineralogische Belustigungen 5ter und 6ter Theil</i>	p. 579
II.	A practical treatise on wounds cet. ir. cases and practical remaks in Surgery By GOOCH. Vol. I. et II	598
III.	AKENSIDE de dysenteria	608
IV.	An essay on the bite of a mad dog. By LAYARD	614
V.	RICHTER obseruationes de cataracta	620
VI.	ARAND obseruationes medico chirurgicae	621
VII.	Traité des lésions de la tête par contre coup cet. par DUPRE DE LISLE	626
VIII.	Les chefs d'oeuvres de Mr. SAVVAGES	631
IX.	PALLAS von Knochenkrankheiten	635
X.	VOGEL opuscula medica selecta	640
XI.	Dictionnaire botanique & pharmaceutique	648
XII.	TRALLES vera patrem patriae sanum cet. praestandi method.	651
XIII.	Traité des operations de chirurgie par Mr. BERTRANDI	656
XIV.	Lettres periodiques sur la methode des'enrichir cet. par Mr. BUC'HOZ Tom. IV. et V	673
XV.	FRIDWALSKY mineralogia Transilvaniae	681
XVI.	BECKMANN de historia naturali veterum	683
XVII.	EBERHARDS Versuch eines neuen Entwurfs der Thiergeschichte	687
XVIII.	Mémoires sur la nature cet. du feu de charbon de terre appréte. par Mr. MORAND	689
XIX.	Observations on the asthma by MILLAR	695
XX.	Traité methodique de la goutte cet. par Mr. PONSART	698
XXI.	Bibliothèque choisie de médecine. Par Mr. PLANQUE Tom. VI. VII. et VIII	711
XXII.	Journal de médecine, chirurgie & pharmacie cet. Par Mr. ROUX Tom. XXXIII	716
XXIII.	Del Salasso	721
XXIV.	PLATNER historia literario - chirurgica lithotomiae mulierum	722
XXV.	LONICERI vollständiges Kräuterbuch	725
XXVI.	KAPP diss. inaug. de exstirpatione tumorum in mamma	727
XXVII.	HENKELS Abhandlung der chirurgischen Operationen Ister — Vter Theil	728
XXVIII.	EIVSDEM neue medicinische und chirurgische Anmerkungen. Erste und zweyte Sammlung	729
XXIX.	SANDIFORT thesaurus dissertationum Vol. I. et II	731

I N D E X.

- A. 189
 Abdominis tumor singularis 189
 p. 42 sq. tumor singula-
 ris hydropicus 40. vulnera
 quatenus lethalia 324. vul-
 nerum dilatationis modus
 658
*Abhandlungen der Churfürstlich
 Bayerischen Academie der
 Wissenschaften. 1-6ter Band*
 280
 Abietis et pini vsus 674
 Abortus causae 106 sq. pro-
 phylaxis et cura 107.
 Abscessus frigidi, eorum de-
 finitio et curatio 188.
 Acidorum differentia et effe-
 ctus in corpus humanum
 241 sq. Vfus in variis mor-
 bis 242. in febribus inflam-
 matoris et putridis 243. in
 variolis ib. in febre lenta
 et hectica 244. in asthma
 ib. in tussis senili ib. in diar-
 rhoea et dysenteria ib. in
 morbis chronicis et hae-
 morrhagiis 245
 Acidularis diaeta 9 sq.
 Asinellae vsus in calculo 165
 Asoni extracti vsus in per-
 tinaci febre intermittente
 268 sq. in arthritide no-
 dula 269
 Aëta Heluetica Vol. VI. 195
 Aëus triquetra, eius inuentio
 659. emendatio ib.
 Adamantinae fodinae in regno
 Golconda 363
 Adolph, Io. Traugott, Diss.
 inaug. de funiculo umbili-
 cali vel intra vterum disse-
 Suppl. IV.
- cando 189
 Aegypti insalubritas 406 sq.
 pestis causa et remedium
 416 sq.
 Aeris in sanitatem vsus salu-
 taris et noxius 652 sq. ca-
 lorem determinandi modus
 249 sq. constitutiones in-
 salubres a defectu vento-
 rum 250 sq.
 Aetatum diaeta varia 390
 Africae regionum salubritas
 et morbi 406 sq. plantae
 rariores 7 sq.
 Agarici vsus stypticus dubius
 607
 Agrostographiae fundamenta
 393
 Akenfide, Marc. de dysente-
 ria commentarius 608
 Alabastrum variae species 356
 Alethophilorum quorundam
 Viennensium elucidatio ne-
 cessaria epistolae de cicuta
 Haenii ad Tralles 51
 Alimentorum genera et diffe-
 rentiae 461
 Alni culturae vsus 162. fo-
 liorum vsus in paralyti ib.
 Altströmeria, plantae genus
 14. eius radice vsus 15
 Alui obstructionis pertinacis
 curatio 223
 Aluminis vsus et noxa in mor-
 bis 468 sq. cum nuce mo-
 schata iuncti vsus in febre
 intermittente 428. fodina-
 rum prope Tolsam inuentio.
 345
 Amatotus, tubulorum mari-
 norum genus 566
 Aaa Aman-

Amaurosis casus singularis 31
Americae septentrionalis regionum salubritas 406.
 morbi ibi grassantes ib. insularum salubritas et morbi 413 sq.
Ammoniacum sal, de eius solutione ignis ope experimenta chemica 496 sq. eius effectus et vsus in febris quartanis 212 sq. eius spiritus 717. 723.
Amnii liquoris vsus in nutritione fetus 98 sq.
Amputatio membrorum variorum, de ea monita 672. eius vsus et abusus 41. de ligatura membri truncati ea peracta 594 sq. mammae vid. *Mamma*.
Amuleta quaedam ridicula 649
Amygdalarum vsus analepticus et noxa 468
Amyris, frutex, eius character botanicus 389
Anacardii occidentalis vis medica et oeconomica 726
Ananas fructus noxa 463
Anasarca, eius causa 185. ei medendi modus 222. scroti eiusque curatio 230
Anatomico-practicae observationes 41. 43 sq. 137 sq. 196 sq. 207. 214. 218. 223 sq. 544. 597. 602 sq.
Aneurysma, eius ortus 43. distinctio, causae et curatio 186 sq. operatio, de ea observationes et monita 671
 cordis, quid sit? 137. in pectore 730
Angina, in ea emetica salutaria 645

Angliae morbus epidemicus vid. Epidemicus.
Animalcula infusoria, de iis observationes 167 sqq. eorum genesis et vita 169 sq. de eorum vitalitate dubia 562. minima, de iis copitata 900
Animalium classes generum tres 563 sq. 687. eorum infarciendi et in maseis conservandi modus 330. partes variae discissae ex renascantur? 563. huius rei analogia cum arborum ramis ib. iratorum morbus effectus 614. rabidorum causae et morsus effectus 614 sqq. venenatorum Franciae recensio 633 sqq. animalis calor a cerebro 735
Annonae caritas ut causa morborum epidemicorum 70. eam auerendi consilia 71
Antalium, tubulorum marinarum genus 567
Antropomorpha 7
Antimonii vitrum vid. *Vitrum*.
Anus infantis praecclusus, eius curatio 623. 720. 729. an fistula, de eius curatione monita 666. fistula ad reginam vteri protendens eiusque curatio 605
Apalachine vis medica 726
Apes, de earum rebus dubia 377. iis et mellificio inferuientes plantae 673 sq.
Aphthae adultorum, in quibus media 607. infantum, eorum natura et curatio 118
 Apo-

Opocyni syriaci cultura et vsus 165
Apoplexia demortuorum se-
siones et obff. 137 sq.
Asa, eam depurandi ratio
408 sq. frigida, eius vsus
in febre intermittente ma-
igna spasmodica 227. *ma-*
nina, eius sapor ingratus
unde? 572. *diuersitas et*
ganitas specifica varia 573
eam potui aptam reddendi
modus 429 sqq. *de ea ex-*
perimenta et obseruationes
573. tepidae vsus in ele-
phantiasi et morbis cuta-
neis 50. *vulnerariae for-*
mula 165. *minerales, Heil-*
brunn in Bauaria sitae 290.
earum partes constituentes
391. vires et vsus 292. *Sul-*
zeranae in Bauaria, earum
analysis et vsus 292 sq. *lu-*
ciae 770
Brand, Franc. obseruationes
medico-chirurgicae 621
Annae nigra, venenata 634
Asterum cultura ad vias pu-
blicas 541
Ardura, morbi genus 26
Arena, eius genesis 310. *flu-*
viatilis, de ea experimenta
et ratiocinia 295
Arenifodinae Lipsiensis strato-
rum et petrificatorum descr.
586 sq.
Argenti et auri separationis
modus 369. 682.
Argillae origo 310. *species ea-*
rumque characteres et vsus
308 sqq. coloratae, de iis
experimenta chemica 343
Aspidiae plantae noua species
338

Armenistari, vrticae marinae
genus 504
Armstrong's, Georg. Essay on
the diseases most fatal to
Infants 110
Arnicae vsus insignis medicus
479 sq.
Arsenici in stanno praesentia
et difficilis separatio 364
sqq. vsus externus lethalis
326
Arteriarum via irritabilis de-
fensa 78. *de ea experi-*
menta in canibus facta 82.
arteriae temporalis sectio-
nis vsus in variis morbis
596. brachialem compri-
mendi nouum instrumen-
tum 732
Arthritis cicuta sanata 55. *in*
ea remedium specificum
492 sqq. 707. in ea reme-
dia 703. *arthritici morbi*
singularis complicati casus
130 sqq. arthritis carcino-
matica 673. *non haeredita-*
ria 699. *eius fermentum*
ib. retropulsae effectus 701.
ischiadica 710
Articulorum tumor, uisitas
dictus, eius natura, causa
et curatio 183 sq. *hydrops,*
eius differentia, causa et
curatio 186
Artificum morbi 390
Asae foetidae vsus in asthma
et tussi ferina 697 sqq.
Ascarides, ad eas expellendas
remedium 607. *in haren-*
gis obseruatae 333
Ascites, eius in fetu distinctio
et cura 105 sq.
Asclepiadis syriacae sericum
295 sq.
Aliae

Asiae regionum salubritas et insalubritas 410 sqq.
Asplenii Ceterach vires medicæ 472
Asthma, in eo remedia 166.
 174. 695. humidum, in eo remedium 148. chronicum et acutum 696
Astroites, polypitarum genus 561. Plinii quid fuerit? ib.
 astroitarum origo et formatio 549
Atheromatis species, causæ et cura 180
Auditus grauitas, in ea remedium 148
Aurum genera noua 252. species nouæ et mutatae 253.
 anatome, signa et vsus 391 sq. excoriationis et in museis conseruationis modus 328
Aurantiorum foliorum vsus in apoplexia 473
Auri ab argento separationis siccae modus 369. grana secum ferentes fluminis 354.
Aurifodinae 682
Aurifera minera Nagysagensis, de ea experimenta 257 sq.

B.

Bæck, Abrah. Tal om Farso- ter som mässe håria ibland Rikets Allmoge 69
Baldinger, E. G. Von den Kranckheiten einer Armee 169
Balneorum vsus in grauidis 104. in diductione articu- lorum 40. vsus et abusus in hydrophobia 617. in morbis venereis 512. 521.

frigidorum vis roborans de ea monita 653 sq. in- thritide 708
Balsami copaiusæ vsus insignis 468. digestini formula 394
Baredginenses thermæ 708 710.
Balantes, spuma lupi 255. veterum et recentiorum historia, origo et formatio 554 sqq.
Balsia Allion, nouum plantæ genus 500
Batauiæ insalubritas, morbi, eorumque curatio 411
Bauaricæ electoralis acad. scient. commentarii Vol. I. — VI 210
Beckerus, Io. Ioach. Salis- datui inuentor 646
Beckmann, Io. de historia naturali veterum libellus 683
Belgica flora 6
Belleti syrupus mercurialis vid. Syrupus.
Benvenuto di san Raffaele Conte, Ragionamento inno- no all' obbligo d' allattare i propri figliuoli 108
Bernensis tractus mineralogici et hydrographici tentamen 369

Bertandi, Ambroise, Traité des opérations de Chirurgie 656. elogium seu vitæ descriptio 657
Betulae culturae vsus 677
alni Linn. culturae vsus 166.
foliorum vsus in patula 11.
Bilis, quid sit? 263. de eius natura experimenta chemica et obseruationes 259 sq. eius partes constituentes 264.

destillatione obtinendae
 260. vsus 263 sq.
 Herminis mineralis origo 335
 Herpetium reptilium ge-
 nus 439
 Herpeticus definitio et character 309
 Herpeticus vsus in aphthis 607
 Herpeticas observationes 333
 sq.
 Herpetes fundatores 19. me-
 thodistae et reformatores
 ib. sq.
 Herpeticus termini explicati 13.
 348
 Herpeticum lexicon 648
 Herpetis lois distinctio et species
 256. remedia praeservativa
 ib. curationis methodus 257.
 Herpetis, avium genus 253
 Herpetes, polypitarum genus,
 550. 557 sq. tubulorum
 marinorum genus 569
 Herpetocetes definitio, distin-
 ctio, causa et curatio 187
 sq. aquosae casus singularis
 602
 Herchoz, Pierre Joseph. Let-
 tres sur la methode s'enri-
 chir promptement, et de
 conserver sa santé par la
 culture des vegetaux exo-
 tiques. Tom. I. 160. Tom.
 II. III. 470. Tom. IV. et V.
 673
 Herpes, eius character et species
 436. de eius veneno expe-
 rimenta 441
 Herpes, tubulorum marino-
 rum genus 577
 Herbonensium aquarum effe-
 ctus 716. 717.
 Herrows, I. new practical Es-
 say on Cancers 239
 Hermer, Chph. Gottlieb, Un-

verricht vor neu angehende
 Aerzte und Wund Aerzte, wie
 sie sich vor, in und nach den
 legalen Besichtigungen zoder
 Körper zu verhalten etc.
 323

C.

Cacheo, vrbis insalubritas 409
 Caesarea sectio in fetu extra-
 uterino periculosa 660. quo
 in casu fieri debeat ib. fe-
 lix 730
 Calamites, polypitarum genus
 560
 Calcanei et scaphoides ossa in
 erysipellate per suppuratio-
 nem sunt separata 717
 Calcinatione corporum vario-
 rum pondus cur augeatur?
 588 lqq. 641 sq. de hac
 re experimenta 641 sq.
 Calcis viuae actio in sal am-
 moniacum 496 sq. actio
 in sulphur et hepar sulphu-
 ris, de ea experimenta
 458 lqq.
 Calculi, de eorum genesi ex-
 perimentum 456. biliarii
 ex abscessu rupto egressi
 603. in mammae cancrofa
 596 602. renum et vesi-
 cae urinae, de iis obser-
 vationes 544. eorum cura-
 tio 571 sq. vesicae adhae-
 rentis extractio, de ea mo-
 nita 662. in vethra hae-
 rentes, iis succurrendi mo-
 dus 603. 664 sq. in femi-
 nis curatio 663. 723. se-
 ctio vid. *Lisbotomia*.
 Calcittae a. 1757. grassati
 morbi 412
 Caloris

Caloris aeris quantitates pro-
portionales mensurandi mo-
du 249 sq.
Campulotus, tubulorum mari-
norum genus 567
Canange fructus in febris
776
Canariarum insularum salubri-
tas 410
Cancer, morbus, eius natura
et cura 180. **mammarm,**
eius species et curatio 240.
727. in granida ib. in
eo remedia ib. linguae,
equorum et veruecum mor-
bis epidemicus 545. **in**
intestino recto 718
Cannabis praeparatio emen-
data 475
Cantharidum species et hillo-
ria naturalis 9
Canum rabiei caussae 615.
rabidorum morsus effectus
ib. sq.
Capillamentorum scitiorum
noxa 137
Capilli in tumore abdominis
reperi 43
Capitis vulnus singulare fu-
nestum 197. **laesiones per**
resonantiam ossium, earum
species 626 sq. **theoria,**
caussae et symptomata 627
sq. prognosis 628. **thera-**
pia 629 sq. **infantum re-**
cens natorum tumores vid.
Tumores.
Carabauinum lignum ventri-
culum roborans 726
Carbo fossilis 690. **illorum**
vapor odor et fumus 692
Carcinomatis natura et cura
180

Caricoides, polypitarum ga-
nus 550. 558.
Cariei pathologia et therapia
639
Caryophylloides, polypitarum
genus 560
Caryophyllorum marinorum
origo et formatio 549
Casminaris vis diuretica 726
Cassiae pulpa vsus in variis
morbis 468
Castrationis methodus 729
vsus et modus in sarcocelo
237 sq. de ea monita 666
Cataractae per extractionem
operationes, de iis obser-
vata et monita 620. 669 sq.
718. operationes minus soli-
ces 200. **earum praedepo-**
sitione praestantia ib.
Cathereris applicatio, de ea
monita 660
Cauallini, Giuseppe, collezio-
ne istorica di casi chirurgi-
ci. Tom. I. 37
Ceanotus Americanus 678
Cedri libani cultura et vsus
varius 473
Ceraistes, serpentum genus,
eius species 439
Cercosis, tumorum species
59. 183. eius differentia,
caussa et curatio 183
Cerebri commotionis theoria
et caussae 627. **signa** 629.
laesi symptomata et signa
628. cerebellum resolutum
719
Cereuisiae, Gosae dictae, vis
et noxa 464
Charta scriptoria vid. Papyrus.
Chemicarum obseruationes 542
Chenopodii Scopariae vis apo-
ritiva. 677
China,

Chama, in eam itineris dia-
 ctam 402. eius salubritas
 410
Chirurgicae observatt. et an-
 notaciones 592 sqq. 597
 sqq. 621. operationes 656
 sqq. chirurgicorum casuum
 collectio 37 sqq.
Chocolatae potus utilitas 395
 potus nimii noxae calus
 137
Choleræ Europaeos in India
 orientali afficientis natura
 et curatio 422 sq.
Chrysolipnii vsus 675
Ciborum varietatis vsus 394
Chorei radices vsus in scirrho
 hepatis 149
Cicutæ indoles venenata 478
 vsus dubius et noxa 49 sq.
 de eius vsu controuersia 49.
 51. vsus in scirrho dubius
 42. vsus in variis morbis
 defensus 51 sq. 54 sq. lar-
 gior dosis et actionis modus
 53. vsus in cancro mam-
 mæ exulcerato 52 sq. in
 vomica pulmonis 54. in
 arthritide 55. in polypo
 cordis 54. in strumis 55.
 lacte vaccino solutæ vsus
 in cancro 240. extracti
 vsus in glandulis induratis
 267 sq. in testiculo indu-
 rato 268. aquaticæ efus
 lethalis 325
Cimicifugæ foetidae icon 401
Cistocle, quid? 187. eius
 curatio 236. de ea casus
 604 sq.
Claudicationis mechanismus
 et species 321 sq.
Clematidis flammulae vsus in vl-
 ceribus 679

Clysterum antiuenericorum
 vsus reiectus 528. nutrien-
 tium vsus 597
Coccygis os in infante ano
 excretum 605
Coecitas canis a percussione
 electrica 36
Coeruleum Berolinense, de
 eo observata chemica 257.
 regale parandi modus 498
Coffeae planta 11. potus
 effectus, vsus et abusus 10
 sq. potus eiusque succe-
 daneorum effectus 464. po-
 tus vsus, de eo monitum
 137
Colica nephritica, in ea reme-
 dia 480. sicca in regioni-
 bus calidioribus Europaeos
 afficiens, eius curatio 423.
 spasmodica cum febricula
 lenta 202
Colubrinum lignum 726
Colli tumores varii 602
Conceptionis signorum descri-
 ptio poetica 152. spuriae
 ac debilis notio et causæ
 99 sq.
Concha in mineram antimo-
 nii mutata 356. eius na-
 tura 357
Conchylia minutissima prope
 Caletum ad littus maris re-
 periunda 541
Confortatiua medendi metho-
 dus vniuersalis 305 sq.
Congestionum sanguinis caus-
 sæ et symptomata 79 sqq.
Consensus corporis humani,
 in quo consistat 93
Contrastitura cranii vid. *Cra-
 nium*.
Convulsiones in puerpera ve-
 naesectione sopitæ 624 sq.
 par-

tum praegressae et infec-
tae letales 201. 203. ea-
rum in infantibus causae

111

Corallia, de iis scriptorum
censura 545. marina et
fossilia, eorum differentia
ib. de eorum natura opi-
niones variae 546. eorum
natura et origo animalis
400. de ea hypotheses re-
futatae 546 sq. origo et
formationis modus 548.
quod sint polyporum opus
ib. a polypis structa negan-
tur 377. in Gallia repe-
riunda 564

Corallinites, polypitarum ge-
nus 550. 560.

Coralloides, polypitarum ge-
nus 550. 561.

Cordis irritabilitas, de ea ex-
perimenta 378 sq. motus
naturalis a nervis 378. et
fluido nerueo 380. inflatio
singularis 138

Corporum vires, principia et
elementa 304. calcinato-
rum quorundam ponderis
aucti causae 588 sqq. 641
sq. naturalium in museis
corruptionis varietas et
causae 327. ea conseruan-
di methodi ib. sq.

Cotulae foetidae vsus in
rheumatismo 477

Cranii fracturae et fissurae,
de iis observationes 595.
597 sq. laesionum per re-
laxationem species 626 sq.
theoria, causae et sympto-
mata 627 sq. prognosis
628. therapia 629 sq.

Cremoris tartari vsus in morbo
epidemico. bilioso 129 sq.

Crepitus lupi vid. *Lycopodium*

Cretae genesis dubia 310

Crypta singularis in infans. An-
tiparos 360

Crytalli montanae vsus in dy-
senteria epidemica 212

Culinaris hortus 308

**Cupressi sempervirentis cul-
tura et vsus varius** 471

Cuprum, cur adeo difficile
ex mineris eliciatur? 593.
cupreorum valorum culinae
interuenientium noxa 462

D.

Daphnidis gnidii vis castitatis
673

David, Diff. sur le mecha-
nisme et les usages de la re-
spiration 139

Delisle de Romé. vid. *Romé*.

Dentalium, tubulorum mari-
norum genus 567

Dentitionis difficilioris cura
112. secundae ratio 314

Dentium eruptio, de ea cogi-
tata 313. vsus 314. in
adultis conseruandorum ra-
tio ib. morbi ib. artifi-
cium vsus et applicatio 315.
transpositio ib.

Diaeta acidularis 9 sq.

Diaetetica morborum 465

Diarrhoeae habitnalis curatio
426. infantum curatio 112
militem differentia et cura-
tio 177

**Dictionnaire botanique et
pharmaceutique** 648

Digitum, morbi genus 26
Dinotus,

Diætes, tubulorum marino-
rum genus 569
Dissection sur l'origine de
la maladie venerienne 156.
520
Dulcamarae vsus in scorbuto
678
Dupre - de Lisle *Traité* des
lésions de la tête par con-
tre-coup et des consequen-
ces pratiques 626
Dysenteria vt plurimum sine
febre 608. eius natura et
diagnosis ib. sqq. affinitas
cum rheumatismo 609 sq.
causae 612 sq. curatio
610 sqq. in ea remedia
475. castrensis curatio 177.
epidemicæ biliosæ curatio
211 sq. in climate calidiori
Europæos afficientis natura
et curatio 422 sq.
Dyspnoeæ habitualis casus et
curatio 624

E.

En de luce, liquoris vsus in
hydrophobia 336
Eberhard, Io. Petr. *Versuch*
eines neuen Entwurfs der
Thiergeschichte 687
Electricitatis historia 27 sqq.
experimentorum et inuen-
torum periodi et epochæ
variae 29 sqq. de ea ex-
perimenta propositiones 33
sqq. 495 sq. experimen-
tum singulare in cane 36.
vsus in inflammatione oculi
223
Elementa, de eorum natura
dubia 377. corporum, quæ
sunt 304

Emetica vid. *Vomitoria*.
Emphysema fracturæ compli-
catae accedens 606
Empyocèle, tumoris species
59
Enteropiploceles curatæ ca-
sus 621 sq. incarceratæ
sponte sanatæ casus 43 sq.
Enteromphali casus singularis
44
Entomologiae fundamenta
392
Epidemici morbi in Anglia a.
1763 et 1766 grassati sym-
ptomata, causæ et curatio
404 sq. in Heluetia gras-
sati obsl. 200 sq. Middel-
burgi grassati natura et cu-
ratio 405. in Sardinia na-
tura et curatio 405 sq. in
Suecia causæ 69 sq. cura
et consilia 71. epidemica
febris vid. *Febris*.
Epilepsia, eius descriptio poe-
tica 152. sedes 218. di-
stinctio et curatio 172. cum
febre intermittente compli-
cata 217. variolis super-
ueniens 218. periodica,
eius curatio 228. in ea
remedium ridiculum 650
Epulis, quid? 182. eius causa
et curatio ib.
Equorum vertebrarum dorsi
anchylosis eiusque curatio
544. cancer linguae, mor-
bus epidemicus 545
Eriophori polystachii lanæ
vsus oeconomicus 293 sq.
Erysipelas, de eo observatio-
nes 38 sq. eius cura 39 sq.
gangraenosum in pede 717
Erythema, tumor inflamma-
torius 56

Escharites, polypitarum ge-
nus 550. 560.
an Essay on the diseases most
fatal to Infants 110
Eugeleni, Seuerini, de scor-
buto liber 74
Euphorbiae generis differen-
tiae 485
Euphrasiae vsus in oculorum
morbis 432
Europae morbi epidemici va-
rii, eorum natura, causae
et curatio 404 sqq.
Europaeorum in climatibus
calidis insalubritatis causae
416 sq. insalubria negotia
417. morbi 403 sqq. eo-
rum remedia prophylactica
417 sqq. curationis modus
421 sqq. aegrorum ex ca-
lidioribus regionibus red-
euntium cautelae et reme-
dia 425
Exostoses ossium capitis, de
iis observationes 600
Exposition des effets d'un
nouveau remede denomme
sirop mercuriel 532

F.

Farinae fossilis natura 311
Farr's, Sam. Essay of the me-
dical virtues of acids 241
Fasciarum vsus et abusus in
infantibus recens natis 117
sq.
Febris definitio, stadia et sym-
ptomata 30. epidemica ma-
ligna biliosa intermittens,
eius symptomata 205 sqq.
causae 208 sq. curationis
modus 209 sqq. recidua-
rum ratio et cura 212 sq.

ea demortuorum seditiones
 207 sqq. hydropicae signa
 et curatio 222. intermit-
 tentis in Anglia communis
 natura et curatio 426 sqq.
 intermittens maligna
 smodicae signa 205 sq. cu-
 ratio 227 sq. intermit-
 tens maligna complicata, de ea
 observationes 217 sq. mi-
 litum castrensis natura et
 diuersitas 173. 177. mil-
 itum simplex plethorica 173.
 octanae intermittens ob-
 servatio 198. soporosa ma-
 lignae intermittens sym-
 ptomata 215 sq. ei me-
 dendi methodus 217. Upsa-
 lienfis natura et cura 72.
 febrium in climate calidio-
 ri Europaeos afficientium
 symptomata et curatio 421
 sq. biliosarum remittentium
 epidemiarum symptomata,
 causae et curatio 404 sq.
 periodicarum species 92.
 in Suecia epidemiarum
 causae natura et curatio
 71 sq. putridarum species
 et cura 219. inflammato-
 riarum intermittentium cu-
 ratio 219. febris a causa
 verminosa 719
Felis sine pilis nata 540. mu-
 mia naturalis 541
Femoris luxatio affirmata 322.
in fractura situs inflexus
 731
Ferrara, Pasquali, delle morti
e malattie subitanee ore
spezialmente de polipi del
cuore e del male terribile
dell'apoplessia Diff. 135
Ferrum eius fragilitatis causa
 355

eam corrigendi mo-
 dus ib. arenae in acidis
 non solubile 295. eius flo-
 res seu filaments 334. 682
 Vernidorum vsus et abusus

394

Fetus in utero nutritio 99. in
 utero respiratio nulla 153.
 abortu reiectus, sugillatus
 et acuem puncturis, quibus
 mater antea vulnerata est,
 notatus 103. biceps 197.
 fetuum vitalitatis ratio et
 terminus 154. morbi a ma-
 tre communicati 104 sq.
 in proprii 105 sq. prae-
 cox ex funiculi umbilicalis
 breuitate 729. monstruosus
 acephalus 730. fetus ve-
 nerei ossa emollita 731.
 observationes fetuum nudis
 intestinis extra abdomen
 propendentibus natorum

732

Fischer, Io. Bapt. assertiones
 de venenis

432

Fistula ani vid. *Anus*.

Flora belgica

6

Florum nectaria vid. *Nectaria*.

Fluctuatio humoris, in aliquo
 corporis cauo stagnantis, ut
 fallax signum

196

Fons soterius Heilbrunn vid.

Heilbrunn. Sulzeranus vid.

Sulzeranus.

Fordyce, Io. historia febris mi-
 liaris et de hemicrania 505

Fossilia circa urbem Scheppen-
 stedt reperiunda 352. Hartz-
 burgica

354

Fracturae ossium, earum indi-
 cationes curatoriae 637. eas
 cum vulnere tractandi mo-
 dus

607

Frictiones mercuriales vid.
Mercuriales.

Fridwalszky, Io. mineralogia
 magni principatus Transyl-
 vaniae

681

Frigoris effectus in diuersos
 liquores 542. in salinas so-
 lutiones 455 sq. salutares
 et noxii in corpus huma-
 num

653 sqq.

Fructificationis fundamentum
 ad genera plantarum deter-
 minanda praecipuum 17 sq.

Fructuum esculentorum clas-
 ses

21

Frumenti granorum germina-
 tio, de ea experimentum

542

Fulgur, vid. *Tonitru*.

Fuligo cum lacte calido infusa
 in arthritide pectus occu-
 pante

706

Fumariae spectabilis icon

401

Fungites, polypitarum genus

550. 559

Fungorum origo animalis 561.

de ea dubia ib. sq. mari-
 norum origo et formatio

549

Fungus vteri vid. *Vterus*.

Funiculus umbilicalis vid. *Um-
 bilicalis*.

Furnorum fusiorum Argu-
 nensium Sibiriae defectus
 590 sq. in salinis emenda-
 datior constructio 298 sq.

G.

Galdae gummi

726

Galliae corpora fossilis ma-
 rina 564. animalia vene-
 nata pauciora

633 sqq.

Gan.

❖❖❖

Ganglion, tumorum genus,
eius differentia, causa et
cura 180 sq.

Gangraenae curatio 176

Gardane, I. I. Recherches pra-
tiques sur les differentes
manieres de traiter les ma-
ladies veneriennes 519

Gelidorum usus et abusus 394

Generationis theoria 98. am-
bigenae theoria 3 sq. ve-
getabilis et animalis analo-
gia 4 sq.

Genitalium sacculi sanguinei
in parturientibus, eorum
differentia, causae et cura-
tio 623 sq.

Gentiana viperæ Redianae
antidotum 442

Genu tumorum natura et cu-
ratio 606

Geographiae metallurgicae
tentamen 287 sq.

van Gesscher, Dav. Proeve
over de voornamste lang-
duurige gezwellen 178

Genum rivale in ulceribus ve-
nereis 678

Gibbositatis distinctio et caus-
sa 59

Ginseng, radicis vires et usus
478. foliorum usus ib.

Glandulae plantarum quid?
15 sq.

Globorum balsamicorum for-
mula 165

Gonorrhoeae sedes, diagno-
sis, stadia et curatio 528
sq.

Gooch's, Beni. practical trea-
tise on wounds and other
chirurgical subjects. Vol. I.
592. Cases and practical
remarks in Surgery 592

❖❖❖

Gordius marinus, vermis, le-
prae causa 392

Gosa vid. *Cerevisia*.

Graebners, Carl. Aug. Gedan-
ken über das Herkommen
und Wechseln der Zahn-
Kindern 312

Graminis radicis virtus, vis
et noxa in morbis 467

Graminum methodus 393

Graudarium diæta 103 sq.
morbi, eorum periodi, dif-
ferentia et causae 101 sq.
cura prophylactica 104
morbi cum fetu commu-
cati 104 sq.

Grauditatis exempla singula-
ria 543 sq.

Guajaci ligni usus in mælo-
nereo quando innovari
153 sq.

Guettard, Mémoires sur diffe-
rentes parties des sciences
et arts. Tome I. 331. To-
me II. III. 339

Guineae salubritas et clima
407. morbi Europaei in-
festantes 408 sq. eorum-
que curatio ib.

Gummatum variorum pulve-
ratio, de ea cautela 650 sq.

Gunnera, planta 403

H.

Haematocetes species, diagn-
sis et curatio 335 sq.

Haemorrhagiae arteriae in-
terosseae cubiti sanatio 394
ex gingivis, ore et lingua
spontaneae 593 sq. post
extirpatos tumores trunco-
tos causae 672. natus
est

eas listendi modus 600.
 labii vid. *Labium*.
 Haemorrhoides, earum causae et cura 224. arte extirpatae fistulae aui et tabis localis causa 622
 Haen, Ant. ad sibi communicatas observationes Vratilanienses de cicuta responso 46. ad Ill. B. L. Tralles epistolam apologeticam responso 49
 Haereditaria vitia mechanica negantur 321. haereditariorum morborum fontes et effectus 100
 Haller, Alb. nomenclator et historia plantarum indigenarum Helvetiae excerptus 349
 Hamel du Monceau, Traité général des peches et histoire des poisons cct. Sect. I. II. III. 443
 Harengi, in iis ascarides 333. in iis vermes reperti 391
 Hartmann, Petr. Imman. Diff. listens cautiones nonnullas ad liquoris mercurialis Plenckiani usum spectantes 274
 Harzburgica specus 353. fossilia 354
 Hedyari coronarii vis nutiens 680
 Heilbrunn, fons soterius in Banaria 290. eius analysis 291. usus et vires 192
 Helicites, polypitarum genus 554-559
 Helolithus, polypitarum genus 553-561
 Hellebori albi radice usus in hydrophobia 618

Helneticarum stirpium historiae nomenclator 349. enumerationis emendationes et auctaria 195
 Hemisrania, eius causae et curatio 507. motu et potu curata 387
 Hemiplegiae casus 199
 Henkels Ioach. Frid. *Abhandlung der chirurgischen Operationen* P. I—VI. 728
 Einsd. *neue medicinische und chirurgische Anmerkungen* I und 2te Samml. 729
 Hepar per magnum in eoque cystis 603. scirrhum 718. eius inflammatio et cura 411 sq. abscessuum laesionibus capitis supervenientium origo 668 sq.
 Hernia cerebri, quid sit? 184. scrotalis incarcerata, eius operatio 604. carnosae vid. *Sarcocela*. gutturis vid. *Bronchocela*.
 Herniarum spuriarum species 236 sqq.
 Herniotomia, eius contraindicantia 622. deaemonica, observata et cautela 44. 658 sq.
 Herrmann, Io. Gotthelf, de modo cavendae corruptionis corporum naturalium in museis Diff. 326
 Hill's, Iohn, *Vegetable System or the internal structure and the life of Plants*. Vol. X. XI. XII. 481
 Hirudinis medicinalis historia naturalis, conservatio et applicatio 388. usus in morbis 389. in febre intermittente

✱✱✱

mittente maligna spasmodica 227. in phrenitide 220. noua species 503. eius noxa et contra eam remedia ib.
 Hohensteinensis praefecturae memorabilia regni mineralis 356
 Hoin, I. I. L. mémoire sur la vitalité des enfans 154
 Holci sorghi L. culturae usus 164
 Hominum metamorphosis 397
 de Horne, examen de plusieurs methodes d'administrer le mercure, pour la guerison des maladies véneriennes 510
 Humi atrae examen chemicum 254
 Humoris in aliquo corporis cauo stagnantis fluctuatio vt fallax signum 196
 Hupo olei anthelmintica vis 726
 Hydatis, quid sit eiusque causa 185
 Hydroceles definitio species, differentiae causa et curatio 185 sq. sedes et differentia 229. 231. diagnosis et curatio 665. de ea monita 604. cellularum tunicae communis diagnosis et cura 231. cysticae tunicae communis diagnosis, signa et curatio 231 sq. tunicae vaginalis signa et diagnosis 232. curatio 233 sqq. operatio 234. de ea observationes 233. 236
 Hydrocephali definitio 316. ortus ib. sq. 318. differentia 317. signa et causa

✱✱✱

184. diagnosis et prognosis 318 sq. operationis noxa 319. de eo casus, obf. et monita 317. 398
 Hydrophobia, eius natura, causae symptomata et curatio 632 sq. a morbo animalis rabidi, eius natura et causae 615 sq. vt symptomata aliis diuersis morbis accedens 616 sq. differentiae 619. eam praeteruadi modus 633. curationis modi varii 617 sq. 619. in ea remedia 336. 400. et demortuorum sectiones 202. 633
 Hydrops, de eius curatione obseruata et monita 231. curatio per saluationem 426. ovarii 185. peritonaei, de eo observationes et casus 40. 185. 198. tunica inclusus, eius species 185. articuli vid. *Articuli*. Spinalis medullae vid. *Spina bifida*.
 Hyoscyami extracti usus in vertigine 270
 Hyperici florum effectus et usus 469

I.

Iacobi, Chph. Godefroi, Diss. sur la question par l'acad. de Bordeaux, quelle est la meilleure maniere de semer cet. le bois de chêne 447
 Lalappae radices vis et usus 467
 Iaponici soli historia naturalis 368 sq. latro

Amorpha manihot (magnoc)
 in morfu serpentis 717
Armi militum causae et na-
tura 175
Asa ex carbone fossili 690
Asa, repilium genus, eius
species 437
Asclebra vid. Sedum acre Lin.
Augmentationis maternae vis
in fetum 103. de eadem du-
 bia 321. in porcello mon-
 stroso obseruata 99
Asiae orientalis salubritas et
insalubritas 411
Aethiopia, quid? II. eorum
distinctio et recensio 12
Bedia 10 dierum in melan-
cholio 293
Bellum status epochae 97.
violitatis ratio et ter-
minus 154. lactantium re-
 gimen diaeteticum 116
 sq. sine mamma muliebri
 alendorum et educando-
 rum modus 113 sq. iis
 alimentum conueniens 113
 sq. 117. capite compre-
 hensorum in sublime eleua-
 torum periculum 543.
 morbi periculosiores eo-
 rumque causae 110 sq. spas-
 mi interni ib. aphthae
 111. conuulsiones ib.
Inoculatio variolarum, eius
cura 226. de eius vsu du-
 bitationes 46. 48. 225 sq.
 de ea obseruata et moni-
 ta 48. in ea incisio vtius-
 que brachii praefenda
 est applicato vesicatorio
 crurum 199
Insecta, eorum historia natu-
ralis 392. historiae litera-
 riae scriptorum epochae

23. metamorphosis cum
 mutatione plantarum com-
 parata 6. interficiendi, ex-
 ficcandi et in museis con-
 seruandi modus 328 sq. de
 iis obseruationes 392, Tau-
 rinensis noua 500 sqq.
Intestina, eorum sub calculi
sectione e vulnere prola-
psus 661. sphacelo corre-
 pta, iis in herniotomia me-
 dendi methodus 604. 658
 sq. in recto tumor cancro-
 sus 718. in quatuor par-
 tes diuisus, 76. recti stri-
 ctura 729. correpta et coa-
 lita 729
Ipecacuanhae vis et vsus in
morbis 467. actio, species,
 vsus et dos in dysenteria
 475. 611. 613 sq. vsus in
 asthma spasmodico 614.
 in pleuritide biliosa 124.
 eiusque infusi in impurita-
 tibus infimi ventris 94
Irritabilitas cordis a neruis
 378. de ea experimenta
 ib. sq. musculorum a ner-
 vis 379. vasorum corporis
 humani 78. ea morbosa
 causae directionis sanguinis
 79. huius effectus et sym-
 ptomata 80 sqq. de ea ex-
 perimenta in canibus insti-
 tuta 82
Isatidis color coeruleus vnde
 675
Ischuria, in ea accedentis gan-
graenae vesicae vrinariae
signa 660
Isis, dea a priscis Germanis
 culta 89
 Ita.

Italiae mineralogia 343 fqq.
346 sq. et memorabilia
345 sq.
Iuniperi ligni decoctum satu-
ratum in arthritide ischia-
dica 710

K.

Kali plantae vſus 480
Kapp, Chriſt. Erhard. diſſ. de
exſtirpatione tumorum in
mamma 727
Keyſeri pilulae mercuriales
vid. *Pilulae*.
Kort Vertoog over't gebruik
der Hulpmiddelen dienen-
de tot redding der drenke-
lingen 380
Kraſſ, Car. experimenta de
nonnullorum ranunculo-
rum venenata qualitate, ho-
rum externo et interno
uſu 128
Kuphus, tubulorum marino-
rum genus 569

L.

Labii inferioris haemorrhagia
annua et ſportanea 198.
leporini operatio, de ea
monita 671
Laccae, de iis experimenta
et obſſ. 257
Lacertae vid. *Repsilia*.
Lacrymalium punctorum de-
fectus 669. lacrymalis ſacci
morbi eorumque curatio ib.
in eo ſetacea 730
Lactatio infantum officium
matrum 108. 117
Lactea metaſtaſis 729
Lapidicinarum inuentio et
antiquitas 362. in Gallia
deſcr. 370

Lapidum geneſis diuerſa 312.
origo et generationis mo-
dus 582. cancerum vſus
et effectus varius 469. len-
ticularium ſ. nummularium
origo animalis 554. lapis
calaminaris, eius vſus in
diarrhoea 426. ſiſſilia, eius
ortus 352. philoſophorum,
eius poſſibilitas 364. prae-
gnans, aetiae ſpecies 371
Laryngis humani deſcr. 649
Laudani opiat effectus et vſus
469

Laurenti, Ioſeph. Nic. ſpeci-
men med. exhibens ſyno-
pſin reptilium emendatam
423

Layard's, Dan. Peter, Eſſay
on the bite of a mad Dog.
614

Leprae ſigna et curationis
obſſ. 297 ſq. in Suecia ſym-
ptomata 390. cauſa et cu-
ratio 391

Lexicon botanicum et pha-
rmaceuticum 643

Lichenis canini vſus in hydro-
phobia 400. Islandici vſus
et vires medicae 255. vſus
in phthiſi 400. pulmonarii
vſus in ictero 399

Lienis magnitudo inſignis
207. exſiccatio ib. ruptura
lethalis 325. ex vulnere
prolapſus et exſtirpacio, ſer-
vato aegro 394

Lignum Quaſſiae vid. *Quaſſia*.
Limacum caput diſciſſum cur
renaſcatur? 563

Lind's, James, Eſſay on Di-
ſeaſes incidental to Euro-
peans in hot Climates
403

Linder.

Lindernia, plantae genus, 500
Linguae tumoris tunicati ex-
 stirpatione 670. cancer vid.
Cancer.

Lini Sibirici culturae usus 163

Linné Car. amoenitates
 academicae Vol. VI. 3. Vol.
 VII. 387. termini botanici
 explicati. Edit. noua 348.
 clavis medicinae duplex,
 exterior et interior 508

Liparocele, tumoris species
 59

Lipoma, tumorum species 58

Lippitudo, oculi morbus 64

Lipshensis arenifodina vid.
Arenifodina.

Liquiritiae radices vis et usus
 467

Liquor mercurialis Plenckia-
 nus vid. *Mercurialis*.

de Lisle, Dupré vid. *Dupré*.

Lithanthracum definitio 284.
 historia naturalis 367. ortus
 vegetabilis ib. usus, de eo cau-
 telae 284 sq. eos inueniendi
 et excolendi monita ib. sq.
 fodinae variae in Gallia, de
 iis obseruata 367 sq. fodi-
 narum vaporum ratio 286

Lithotomia, eam administran-
 di methodi variae, de iis
 monita 661 sq. 723. eius
 in feminis ratio 663 sq. de
 recto forcipis usu in ea mo-
 nita 661 sq. scalpella in ea
 673

Lithotomica instrumenta quae-
 dam emendata 603 sq.

Lizzari, Anton. Storia della
 grave malatia di un person-
 naggio illustre 130
Suppl. IV.

Lobelia siphylitica 678

Lochia per abscessum in abdo-
 mine effluentia 720

Locorum insalubritatis signa
 416

Lolii temulenti noxa 70

Loniceri Adami *vollständiges*
Kräuterbuch 725

Longaeuitatem acquirendi
 methodus 651 sqq.

Luciae aqua contra morsum
 viperarum 720

Ludwigs, Io. Adam Iac. *Ab-
 handlung von den Erdäpfeln*
 537.

Lues bouilla vid. *Boum lues*.

Lumbaginis differentia a co-
 lica nephritica 711

Lumbricus per vmbilicum
 egressus 607.

Lupia, tumorum genus, eius
 causa et cura 180

Luxationum pathologia et
 therapia 637 sq.

Lycoperdon, eius usus san-
 guinem sistens 594. 607.

Lymphatici tumores vid. *Tu-
 mores*.

Lythastrum, nouum plantae
 genus 490

M.

Macellum olitorium, quid? 8

Machina aerea pro phthifica
 674

Madreporites, polypitarum ge-
 nus 560

Maeandrites, polypitarum ge-
 nus 550. 560

Maignoc v. iatropha

Maistrail, abrégé de matiere
 medicale Tom. I. II. 466

Bbb

Mamma-

- Mammarum inflammatio a**
menstruis suppressis 41. can-
crofarum extirpatio, de ea
monita 602. amputatio de
ea observationes et monita
672 sq. 727. amputatio in
grauida ib. cancer vid.
Cancer.
Manhemii incolis morbi so-
lemnes 214
Mania, eius causa et curatio
172. vomitorio curata 621
Margae natura et characteres
311
Maris effectus in terram con-
continentem 571 sq. deposi-
tiones in Gallia 572 sq. ma-
rina aqua vid. Aqua.
Marmora veterum, eorum ge-
nera et species, Graeca 583.
Syriaca et alia 584. Ae-
gyptiaca 585. Italica et Gal-
lica 586. ea tingendi ratio
360 sq. 363. conglutinan-
di ratio 363. marmorea-
rum fodinarum iuuentio et
antiquitas 362 sq. in Gallia
deser. 370
Marquer, F. N. nouvelle mé-
thode facile et curieuse pour
connoître le pouls par les
notes de la musique 272
de la Marre, Traité general
des peches & histoire des
poissons 443
Martis limaturae usus in de-
bilitate a nimio veneris ex-
ercitio 223 sq.
Maffoy cortex 726
Matrum officium infantes suos
lactandi 108. 117
Mauclerc's, John Henry, no-
menclatura critica morbo-
rum oclarium cet. 430
Maxillae inferioris cariei la-
natio 600
Meatus auditorius coarctatus
729
Medicamentorum differentia
et actio 467. vniuersalium
vanitas 643
Medici, an olim Roma pulsi
et Romani num per 600
annos medicis caruerint?
negatur 255
Medicinae totius schema seu
clauis duplex 508 sq.
Medicus, Frid. Casimir. Ge-
schichte periodischer Krank-
heiten I und 2tes Buch 89.
Sammlung von Beobach-
ungen aus der Arzneywissen-
schaft, I und 2ter Band 204.
Brief an den Hr. Iob. Geor.
Zimmermann über einige
Erfahrungen aus der Arz-
neywissenschaft 227
Medusae quaedam species 504
Melancholia, eius causa et
curatio 172. hypochondria-
ca, eius descriptio poetica
152. per musicen curan-
da 274
Mélanges de philosophie et
de mathématique de la so-
cieté royale de Turin.
Tome III. 494
Meleo vesicatorius 9
Menstruatio, eius origo et cau-
sae 247 sq. cur pubertatis
demum tempore accedit?
248 sq.
Menstrui fluxus causae 80.
in grauidis causae et effe-
ctus 102. suppressi causae
et

et cura 249. suppressi sanatio 81 sq.
 Menthae vsus et virtus 396
 Mercuriales pilulas Keyleri parandi modus 515. earum vsus dubius 516. mercurialis syrupus Belleti vid. Syrupus.
 Mercurialium frictionum vsus dubius et incommoda 512. 521. vsus in methodo mixta 526. fumigationum vsus et abusus 511. 521. linimentorum et emplastrorum vsus et abusus 511
 Mercurius, eius minerarum systematica expositio 449 sq. saluationem cur efficit? 527 sq. eius vsus in hydrope 426. in hydrophobia 618 sq. 633. eum prae parandi et in venereis morbis curandis exhibendi methodi variae 510 sqq. 520. eius in lue venerea vsus interni historia 513. 522. gummosae solutionis Plenkianae definitio 274 sq. eam parandi modus 275 sqq. de ea animaduersiones 275 sq. cum balsamo Peruuiano nigro commixtae vsus 276. circa eius vsum cautelae et diaeta 277 sq. vsus in morbis venereis 278 sq. in alijs morbis 279. eius vsus in dubium vocatus 530. 731. ea vt antidotum viperae Redianae 442. sublimatus corrosiuus, eius historia eoque in morbis vtendi varii modi 513 sqq. 522. solutio et

menstrua varia 530. in aqua destillata soluti actio et vsus 514 sq. 522 sq. 525 sqq. dosis 522 sq. dosis nimia vt causa dysenteriae 611. vsus internus et externus contra obiectiones defensus 515. noxae causae 524. circa eius vsum regulae et obseruationes 523. 525 sqq. vsus in alijs et varijs morbis 524. in infantibus lactantibus 525. in oculorum morbis 599 sq.
 Merfi vid. Submersi.
 Mesembryanthemi quaedam species nouae 490
 Metallicae terrae, earum species 311 sq.
 Metallorum partes constituentes, generatio et regeneratio 364. fusio a vi electrica 36. in igne mutatio triplex et voluminis mutatio 589. 641. calcinatorum aucti ponderis causa 589
 metalla 682
 Metallurgicae geographiae tentamen 287 sq.
 Miliaris morbi historia et signa 505. diagnosi et prognosis 506. curatio ib. differentia 508. exanthematum in adole 88
 Milii africanae culturae vsus 164.
 Milium morbi castrenses 169 sqq. diaeta 170 sq. valetudinarii requisita 170
 Millar Iohn obs. on the asthma and on the whooping cough 695
 Minerae Argunenses Sibiriae 590 sq. aurifera Nagayensis
 Bbb 2

sis, de ea experimenta 257
 sq. eius historia 258. pau-
 periores, earum in fodinis
 metallicis separatio et prae-
 paratio 302 sq. earum ma-
 chinae et fossae contusoriae
 emendatae 303
 Mineralogia eius systema pra-
 cticum 307 sqq. conspectus
 ib. sq. Italiae 343 sqq. 346
 sq.
 Mineralogicae oblationes
 in Polonia captae 343
Mineralogische Belustigungen
1 und 2ter Band 351. 3 und
4ter Band 449. 5 und 6ter
Band 579
 Molae ratio 99
 Molybdaenae natura et usus
 311
 Monstrum humanum 153. bi-
 cept 197. monstrosus fe-
 tus acephalus 730
 Montes, eorum origo, diffe-
 rentia et interior structura
 288 sq. decrementi caus-
 sae et exempla 571. altis-
 simi cur sub aequatore siti?
 574. igniuomi in regno
 Iaponico 369. montis Pilae
 descriptio et memorabilia
 354
 Morand mém. sur la nature
 cet. du feu de charbon de
 terre 689
 Morbi, eorum ordo systema-
 ticus 25 sq. genera 26.
 causae et classes 306.
 causa et cura generalis ex
 variis saporis speciebus 397
 sq. signa 149 sqq. imminen-
 tis signa 151. grauis et sin-
 gularis historia 130 sqq.

per diaetetica remedia cu-
 randi 465 sq. incurabiles,
 de iis animaduersiones 647.
 periodici, eorum historia
 89 sqq. systema 90. causa
 proxima 91. characteres
 essentiales ib. cum febribus
 intermittentibus affinitas
 92. diuisio ib. signa 93. fe-
 des et causae ib. sq. cura-
 tionis methodus 94 sqq. su-
 bitanei, eorum recensio
 137. vaporosi 718
 Mordechin vid. *Cholera*.
 Mori cultura et usus 479
 Morsura serpentum, contra
 eam remedium 13. 717.
 720
 delle Morti e malattie subita-
 nee cet. Diss. 135
 Mortis subitaneae causae
 136 sq. 719
 Moschi usus in hydrophobia
 618. in sorditate et hydro-
 phobia 222
 Motus corporis usus medicus
 387
 Mumia naturalis felis 541
 Muri, cur sub decrescente
 gelu sudent? 540
 Muscorum usus varius 398 sq.
 Muscularis fibra vt propago
 neruorum 379
 Musculorum irritabilitas a ner-
 vis 379. intercostalium usus
 145. usus in expiratione
 140. 144. mastoidei rigi-
 ditas 601. platysmamy-
 des rigiditas singularis 600
 sq.
 Musea, in iis corporum natu-
 raliu corruptionem ca-
 vendi methodi 326 sqq.
 Multi-

Musices vsus in melancholia
274. **musicis** mensuris pul-
sum dignoscendi ratio 272
sqq.

N.

Napelli extractum vid. *Aconi-*
sum.

Naphtham salis communis pa-
randi modus 297

Natrix, serpentum genus, eius
species 439

Naturae politia et consensus
5. cognitionem augendi
quaedam regulae 454 sqq.

Naturalis historiae vsus insi-
gnis 401. **Russicae** vsus
et necessitas ib. veterum
685

Nautarum sanitatem conser-
vandi methodus 77. dese-
ctum alimentorum et aquae
purae praeuertendi modus
429 sq.

Nectararia florum, quid? 15.
eorum differentia et varii
modi 16 sq.

Nephriticus lapis, eius natura
357. de eo experimenta
358

Nervi, num quoque irritabili-
tatis vt sensibilitatis fontes
sint? 378 sq. **phrenici** 735.

Nicotianae seminum oleum
334

Nitrum parandi modus corre-
ctior 358 sq.

Noma, morbi genus 26

Norwegiae plantae et anima-
lia rariora 402. morbi vul-
gares ib.

Nosocomii bellici requisita
170

Nubium origo ex vaporum
ascensu in montibus elatio-
ribus 332

Nutricum requisita et diaeta
117. errores 635. nutri-
ciae rei, qui praesit, magi-
stratum condendi consilium
635

Nymphae excrecentia fungo-
sa insignem sanguinis pro-
fusionem efficiens 605

O.

Obereidii, Iac. Herm. vniuer-
salis confortatiua medendi
methodus 305

Oculi morborum recensio 60
sq. iconum censura 62 sq.
species variae 64 sqq. no-
menclatura critica 430 sq.
morbus singularis eiusque
curatio 598 sq. morbi va-
rii, de iis obseruationes 599.
et tumorum circa illum car-
cinomaticorum extirpato-
rum casus 606. cancerorum
vid. *Lapides*. membrana no-
va aquei humoris 716. car-
tilaginea corneae ib.

Oedema, quid sit, eius causa
et curatio 144

Oesophagi tumores varii 602.
sensibilitatis singularis ca-
sus ib.

Oesophagotomia in canibus
instituta 671

Oleum oliuarum obtinendi
modus emendatior 475.
eius vsus anthelminticus 95.
vsus ad frictiones abdomi-
nales

- nales 95. effectus et vsus 469. in hydrope 221
 Oliuarum laesio ab insectis 475. Oleum vid. *oleum*.
 Ontleed en Heelkundige Verhandelinge over de uitzakkingen en uitwassen der lysmoeder en schedee 372
 Opii effectus et abusus in variolarum stadio suppuratorio 45. 47 sqq. vsus in febribus Intermitentibus 429. vsus specificus in diarrhoea habituali 426. largiorum dosium vsus in episthotono 424
 Opobalsami fruticis descriptio 389
 Optica observatio 332
 Ornithologiae fundamenta 391 sq.
 Ortegia dichotoma, planta 500
 Os coccygis vid. *Coccygis os*.
 Ossa, eorum physiologia 636. insensibilitas unde? ib. medullae vsus ib. morbi iisdemque medendi methodus 636 sqq. praeternaturalis mollitiei et fragilitatis pathologia et therapia 639 sq. fracturae vid. *fracturae*. fossilia animalium terrestrium prope Stampas effossa 339. fossilia piscium et animalium marinorum in Gallia reperta 336 sq. denudata a perioestio sine exfoliatione sunt sanata 717. fetus venerei emollita 731
 Officula in abdomine reperta 43
 Ovarii hydrops, eius causae 185
 Onum gallinaceum aliud in vitello continens 540
 Oxyria, novum plantae genus 490
 P.
 Pallas, Simon *Practische Anleitung die Knochenkrankheiten zu heilen* 635
 Paludes corrigendi modus 280. 283. 286. earum partes constituentes 281
 Papaveris albi seminum vsus et extractum 335. rhoeados florum noxa 467
 Papyrus, de materiis ad eam conficiendam aptis tentamina 342
 Paracentesis abdominis, de ea monita 659. 730. thoracis, de ea eiusque vsu monita 668
 Paralysis species in India, eiusque curatio 424
 Parturientium sacculi sanguinei a fetus capite ossibus pubis infixi, eorum differentia, causae et curatio 623 sq.
 Partus cum convulsionibus praegressis et infecuris letalibus 201. 203. difficilis causae 108. difficilis convulsionibus hystericis violentis stipatus 202. agriparum cum prolis strangulatione ib. viui extractio cum hamulo obtuso ib.
 Para-

Parulis quid? 182. eius causa
et curatio ib.

Patellae ligamenti disruptio
595

Pathologiae schema in tabulis
509

Patinas in salinis extruendi
emendatior methodus 298
sq.

Panonites, polypitarum genus
559

Pestinitae in regione Harzburgica
repti 354

Pediculorum vsus in febre
quartana et ictero 650

Penicillus tubulorum marino-
rum genus 565

Penis amputatio, de ea monita
667

Perinaei vulnus cum velicae
exulceratione curatum est
717

Peritonaei hydrops, eius causa
185. de eo observatio
198. ruptura 44

Peruvianae corticis noxae ratio
265. vsus eoque vtendi
modus 148. 267. vsus et
noxa in morbis 468. vsus
salutaris in variis morbis
265 sq. in febribus inter-
mittentibus 427 sq. 474.
in febribus malignis epide-
micis 405. 409. in febre
epidemica maligna biliola
intermittente 209. 211 sq.
215 sqq. in febribus inflam-
matoriis intermittentibus
219. in febribus putridis
ib. in gangraena 176. ad
imminuendam irritabilita-
tem 95 sq. in spina ven-
tosa ossis zygomatici 266 sq.

in variolarum extirpatione
226. ad vermes enecan-
dos 95. 176. 732. de eius
vsu monita 428 sq.

Pestis ortus 148. aegypti causa
et remedium 416 sq.

Peti extracti vsus in asthma
humido 148

Petre facta quaedam vera et
spuria 286. figurata circa
Salzthal reperiunda 361.
fossilia in Gallia reperiunda
371. 564. fossilia marina,
eorum structura et genera
550 sqq. vegetabilia, eo-
rum natura 553

Pharmacenticon dictionarium
648

Phimosis, eius operatio 667

Phlegmone, de ea observatio-
nes 38 sq.

Phrenitis, in ea hirudinum
vsus 220

Phthisis, eam suffimento hu-
mido vegetabilium sanandi
modus 161. 163. 674. mi-
litum, eius causa probabi-
lis 174

Physeteris macrocephali ana-
tome et mensura 335 sq.

Phylicae observationes 332.
540

Pini vsus v. abietis.

Pilulae luis venereae regres-
sum cauentes 279. mer-
curiales Keyseri, eas paran-
di modus 515. de vsu ea-
rum dubio monita 516

Piscaturae ratio ope hamorum
444 sq. ope retium 445 sq.
reliqui modi 446

Piscium esca varia 444. in mu-
seis

seis conseruationis modus

328

Placentae superficies vtero ad-
haerens reticulata 605

Planque bibliothecae choisie
de médecine Tom. VI —
VIII.

711

Plantae, num ad praeparationem
succii nutritii ipsae
quid conferant? 300 sqq.
earum classes generales
tres 564. genera noua et
mutata 490 sq. 500. spe-
cies nouae earumque ico-
nes 350 sq. 489 sq. species
emendatae et correctae 349
sq. systema sexuale, contra
illud obiectiones 491. sy-
stematis ex fructificatione
desumpti praestantia 17 sq.
glandulae vid. *Giandulae*.
metamorphosis 480. pro-
lepsis seu metamorphosis
occulta 20 sq. 22. meta-
morphosis cum mutatione
insectorum comparata 6.
gemmarum euolutio sexen-
nis 20. 22. nutrimenti ratio
22. substantia duplex 6.
somnia causae et vsus 645.
eas exsiccati et in museis
conseruandi modus 329.
africanae rariores 7 sq. an-
nuae, earum partes discissae
cur non renascuntur? 563.
culinares earumque classes
8 sq. 388. exoticae, earum
culturae vsus 160. pabula-
res 471 sq. purgantes in-
digenae 396. lac et carnem
animalium ab iis comestae
deperdentes 163 sq. lilia-
ceae, de earum succis ex

foliis et bulbis experimen-
ta 543. tinctoriae flani co-
loris 163. rubri ib. coeru-
lei, viridis et nigri ib. Ty-
rolenses 254. monopeta-
lae, earum classis corolla
sexfida eiusque genera 482.
dipetalorum classis 483.
tripetalorum classis et ge-
nera ib. sq. tetrapetalorum
classis, tribus, ordines et
familiae 484 sqq. penta-
petalarum classis, tribus,
ordines et genera 488. cam-
pestres 674. bechicarum et
balsamicarum vapores in
phthisi 674. plantarum co-
lor coeruleus 675

Platani cultura et vsus varius
472

Platneri, Io. Zach. ars me-
dendi singulis morbis ac-
commodata 146

Platneri, Ernest. historia lie-
rario chirurgica lithotomiae
722

Plenck, Ioseph. Iac. nouum
systema tumorum Pars I.
56

Plenckianus liquor mercuria-
lis vid. *Mercurius*.

Pleurae insensibilitas, de ea
obseruatio 224

Pleuritidis curatio per emeti-
ca 645. epidemicae spe-
cies 119. putridae seu bi-
liosae causae 120. sym-
ptomata 121 sq. gradus
122. prognosis ib. sq. cha-
racter et diagnosi 123. cu-
ratio 124 sq. prophylaxis
126 sq.

Plumbi calcinati ponderis
aucti

suffi causa 589 sq. 642.
 minera rubra ex Sibiria
 579. de ea experimenta
 chemica 580
 Pneumatocoele 236
 Pneumatosis, tumorum species
 59
 Podagrae casus singularis 130
 sqq. curatio radicalis 699
 Poetici morborum scriptores
 149
 Poloniae regis sanitatem et
 longaeuitatem concernen-
 tia consilia 651 sqq.
 Polygalae vsus in morfu ser-
 pentum 13
 Polypi, qualem veteres de iis
 cognitionem habuerint?
 562. eorum indoles vege-
 tabilis 377. natura anima-
 lis negata ib. aquarum
 dulcium, de iis coniectura
 270. terrestres in foliis
 spergulae aruensis 340
 Polypitarum seu corporum
 polyporum fossilium stru-
 ctura et genera diuersa 550.
 destructorum forma et na-
 tura 551. matrices et pe-
 trificationis declaratio 552.
 cum madreporis aliisque
 corporibus marinis compa-
 ratio 553. nominum gene-
 ricorum ratio 557. gene-
 rum constitutionis principia
 557. character classicus 558.
 genera, species et varietas
 558 sqq.
 Polypus cordis vt causa mor-
 tis subitae 136. cicuta sa-
 natus 54. narium, quid?
 182. eius differentia, cau-
 sae et cura ib. de eius ex-

stirpatione observationes
 670. sinus maxillaris le-
 thalis ib. partium genita-
 lium sexus sequioris, eius
 differentia, causa et cura-
 tio 183. vteri ligatura cu-
 randus 671
 Ponsart tr. methodiq. de la
 goutte et du rheumatismo
 698
 Populi nigrae lanae vsus oe-
 conomicus 293 sq.
 Porcellanae gallicae historia
 341. de ea controuersia
 ib. terrae natura 309
 Porcelli ab imaginatione ma-
 terna monstrosi casus 99
 Porites, polypitarum genus
 559
 Porpites, polypitarum genus
 550. 559.
 du Port, Franc. de signis mor-
 borum Libri IV. 149
 Pott's, Percivall, Treatise on
 the Hydrocele. The II. Edit.
 229
 Pratorum emendationis mo-
 dus 477
 Priestley's, Joseph. History and
 present state of Electricity
 27
 Psamatotus, tubulorum mari-
 norum genus 566
 Pseudocaciae vsus varius 478
 Psorae curatio 203
 Pulmonum pleurae adhaeren-
 tium separationis modus
 668. roboris ratio in fetu
 155
 Pulsus eorum diuisiones, diffe-
 rentia et classes 245 sq.
 273. eos disquirendi mo-
 dus 247. per characteres
 Bbb 5   musicos

❖❖❖

muscos cognoscendi ratio 272
 Pulveris antilyssi vsus in hy-
 drophobia 618 sq.
 Purgantium plantarum indi-
 genarum recensio 396
 Puris in aliquo corporis cauo
 stagnantis fluctuatio vt fal-
 lax signum 196. quantitas
 insignis in abdomine re-
 perta 42
 Purpuræ natura et indoles
 critica 173. puerperarum
 causæ et curatio 506 sq.
 vid. etiam *Miliaris morbus*.
 Putredinis requisita et admi-
 nicula 76
 Pylorus scirrhusus 544
 Pyrus, eodem anno bis flo-
 rens 541

Q.

Quartana febris militum 174
 Quassia, nouum plantæ ge-
 nus 23. eius ligni effectus
 24. vires et vsus in morbis
 164
 Quercuum differentia et cul-
 turæ ratio 447 sq. sylua
 sub terra reperta 474

R.

Rabiei animalium causæ 615.
 natura et symptomata 632
 sq. morsus effectus 615 sq.
 Rachitis, vid. *Rhachitis*.
 Ranae character et species
 436. carnis vsus in tabe
 463
 Ranula linguae, tumorum

❖❖❖

species 59. eius causæ et
 cura 181
 Ranunculi specierum nonnul-
 larum efficacia, noxa, vsus
 externus et internus in va-
 riis morbis 128 sq.
 Raphani raphanistri noxa et
 effectus venenati 24 sq. 70.
 Raphania, morbus, eius caus-
 sa et cura 24 sq.
 Raulin de la conseruation des
 enfans Tom. I. 97
 Regionum insalubritatis signa
 416
 Reptilia, eorum synopsis emen-
 data 433 sqq. character et
 classis 435. ordines et ge-
 nera ib. sqq. salientium
 character et genera ib. sq.
 gradientium character et
 genera 436 sq. serpentium
 character et genera 438
 sqq. Austriaca, de eorum
 venenis et antidotis expe-
 rimenta 435-441
 Resonitus cranii vid. *Cranium*.
 Respirationis mechanismus et
 modus 139 sq. 142 sq. pri-
 mae causæ 140. continua-
 tæ causæ ib. differentia
 142 sq. vitalis phaenomena
 et causæ 143. violentæ
 phaenomena 144. de ea
 experimenta in animalibus
 142. 145. vsus 140. 145
 Reunitio pollicis phalangæ
 tertiæ penitus discissæ 716
 Rhabarbari virtutes et noxa
 467
 Rhachitis, eius curationis mo-
 di 113. 638 sq. in ea reme-
 dia varia 639
 Rheu-

Rheumatismi cum dysenteria
 affinitas 609 sq. post dysen-
 teriam orti curatio 612.
 eiusdem curatio 710
 Richter, Aug. Gottlieb. ob-
 servationes aliquot, quibus
 cataractam extraxit 620
 Robiniae caraganae culturae
 vsus 165. pseudoacaciae
 vsus varius 478
 Rollini, Iac. Anton. Diff. sopra
 la Gotta. Ediz. 3. 492
 de Romé Delisle, Lettre sur
 les polypes d' eau douce
 270
 Roux journal de médecine
 chirurgie pharmacie cet.
 Vol. XXXIII. 716
 Robiae tinctorum cultura et
 vsus varius 477. 675. 715.
 Rossiae historiae naturalis vsus
 et necessitas 401
 Ruthenicum vitrum vid. *Vi-
 trum*.

S.

Saiae radix in ictero 726
 Sal ammoniacum vid. *Ammo-
 niacum*. commune, eius vsus
 in homines, pecora, vege-
 tabilia et artes 289 sq.
 naphtha vid. *Naphtha*. se-
 dativum Hombergii, eius
 inuentor 646. natura, actio
 et vsus ib. sq. salia media,
 de eorum solubilitate in
 spiritu vini experimenta
 457. 494. salinarum solutio-
 num mutationes a frigore
 455 sq. eius spiritus vola-
 tilis interne 717. 720
 Salamandra reptilium genus

437. de eius veneno ex-
 perimenta 441
 Del Salasso cet. 721
 Salicis cortex peruiano sub-
 stituendus 474
 Salinae, in iis furnos et pati-
 nas exstruendi emendatio-
 methodus 298 sqq.
 Salivationis ab vsu mercurii
 causa 527 sq.
 Sambuci florum noxa 467 sq.
 Sanchez, Diff. sur l' origine
 de la maladie venerienne
 156. 520
 Sandifort, Eduard thesaurus
 dissertationum programma-
 tum cet. Vol. I et II. 731
 Sanguinis serum, crusta in-
 flammatoria, placenta et sal,
 de iis experimenta 498 sq.
 in aliquo corporis cauo fla-
 gnantis fluctuatio vt fallax
 signum 196. congestionis
 seu directionis abnormis
 causae 79. effectus et sym-
 ptomata 80 sqq. refrige-
 rium et condensatio prima-
 rius respirationis vsus 140
 sq. motus per pulmones in
 inspiratione et expiratione
 diuersus 141. missio 721. de
 ea monita ib.
 Sanitatis notio et fulcra 305
 Sarcocoles diagnosis et cura-
 tio 42. 182 sq. 237 sq.
 Sarcoma, quid? 181. eius dif-
 ferentia, causa et curatio
 ib. sq. vteri vid. *Vterus*.
 Satureiae capitatae virtus cam-
 phorifera 476. vsus in
 asthma ib.
 de Sauvages, les chef d' oeuvres

vres ou Recueil de Differ-
 tations cet. Tom. I. II. 631
 Scabiei militum caussa et na-
 tura 175. malignae castren-
 sis indoles et curatio 177
 sq. retropulsa curatio 203
 Schenckbecher, Ioh. Georg.
Bericht von den heilsamen
Wirkungen der Kinkina
oder Peruvianischen Rinde,
 cet. 264
 Schreber, terminos botani-
 cos Car. a Linné edidit
 348
 Scillae propagatio 334. vsus
 in hydropse 222
 Scirrhus, quid? 179. eius
 caussa et curatio ib.
 Scopoli, Io. Anton. Annus hi-
 storico naturalis I. II. et III.
 251
 Scorbutus, eius natura et cu-
 ratio 177. caussae, diagno-
 sis et cura 75 sq. 77. in eo
 remedium 481
 Scroti anasarca eiusque cura-
 tio 230
 Sebenico, Sebast. Diff. qua
 respiratio fetus in matrice
 ex euentu nupero euinci-
 tur esse nulla 153
 Secale cornutum panis sapo-
 rem non mutat 462
 Sedi acris Linn. vsus medicus
 externus 476. 479
 Semperuiui pyramidalis tem-
 pus florendi accelerandi
 modus 541
 Seps reptilium genus, eius
 species 438
 Sepulturae cadaverum in vr-
 bibus et templis noxa 653

sq. eam auertendi auxilia
 332 sq.
 Sericum nouum vegetabile
 295
 Serpentinus lapis, eius natu-
 ra 357. de eo experimenta
 358
 Serpentum genera et species
 439. venenum dubium 442.
 morsura, contra eam reme-
 dium 13
 Serpilli indoles camphorifera
 et vsus 476
 Serquis 726
 Serum sanguinis, de eo expe-
 rimenta 498 sq.
 Setacei vsus in hydrocele
 235. in sacco lacrymali
 730
 Simarubae corticis vsus in
 dysenteria chronica 607
 Simiae species antropomor-
 phae 7
 Singultus grauidarum caussae
 102
 Siren lacertina, amphibium
 396 sq.
 Solani vsus in cancro dubius
 42. tuberosi cultura et vsus
 oeconomicus varius 537
 199
 Soli varii ratio et vitia ad ve-
 getationem plantarum 300
 sq. vitiosi signa et emenda-
 tiones 301 sq. fertilis pro-
 prietates 302
 Solier de la Romillais vid.
Berrandi.
 Sorbi aucupariae Linn. vsus
 multiplex 161
 Sparganosis, tumorum species
 59
 Spasmi interni infantum, eo-
 rum

rum caussa 110. curatio 111.
 in spina dorſi et cynicus
 in vulnere brachii 731
 Specificum antipodagricum
 493 ſq.
 Specus Harzburgicae descri-
 ptio et ortus 353
 Spielmann, Iac. Reinhold, ex-
 perimenta circa naturam
 bilis, Diff. 239
 Spigeliae anthelmiae vſus
 contra vermes 166
 Spina dorſi, eius conditio in
 ſetu 319 ſq. eaque vt cauſſa
 ſpina biſidae 320. biſida,
 quid ſit? 317. de ea obſer-
 uationes et monita ib. ſq.
 729. eius ortus 318. cauſ-
 ſae 184. 319 ſqq. ventofa,
 eius curatio 639. oſſis Zy-
 gomati 266 ſq.
 Spiritus frumenti inuentio,
 vſus et noxa 395
 Spumae lupi examen chemi-
 cum 255
 Squali catuli hepatis comeſti
 effectus 634
 Stanneorum vaſorum noxa
 366
 Stannum, de eius ſolutione
 in acidis vegetabilibus et
 adiuncto arſenico experi-
 menta 364 ſqq. 682
 Staphylomatis curatio, de eo
 obſervationes et monita
 672
 Steatitis, de eo experimenta
 chemica 357 ſq.
 Steatoma, quid? 181. eius
 cauſſa et cura 181. 606.
 librarum 13½ obſervatum
 196

Stedmann's, Iohn. phyſiologi-
 cal Eſſays and obſervations
 245
 Strumae, quid? 179. earum
 diuerſitas et ſpecies 57. di-
 ſtinctio et cura 179
 Submerſorum mortis ſigna
 380. cauſſae et ratio, de iis
 hypotheſes ib. ſq. iis adfe-
 renda auxilia 381 ſq. 733.
 Suffocationis in ſubmerſis va-
 ria ratio 380 ſq.
 Sulphur, eius partes conſti-
 tuentes 311. de eius muta-
 tione a calce et alcali ex-
 perimenta 458 ſqq. natu-
 rae, quid ſit? 304
 Sulzeranus fons in Bauaria,
 eius partes conſtituentes
 et vſus 292 ſq.
 Suturae vulnerum 657 ſq.
 Swagerman's E. P. Ontleed
 en heekundige verhande-
 ling van het waaterhoofd
 het waatergezweel en ver-
 dere bekende gebreken
 der ruggegraat 316
 Syluia, auium genus 252 ſq.
 Syrupi mercurialis Belleti na-
 tura et examen chemicum
 516 ſqq. effectus 519. ana-
 lyſis et vſus dubius 530.
 effectus et vſus in morbis
 venereis deſenſus 532 ſq.
 de eius vſu inſufficienti
 monita 516. 518 ſq. viola-
 rum coloris mutationem ab
 immixtione variarum rerum
 cauſſae, de iis experimenta
 497 ſq.

Tabaci

T.

Tabaci ptarmici abusus et no-
 xa 85
 Tabes, eius analogia cum ca-
 tarrho et dyspnoea 624
 ea demortui sectio 223
 Tagetes anthelminticum 676
 Talcis oleum et magisterium,
 quid? 311
 Tartari emetici usus in diar-
 rhoea infantum 112. in
 morbo epidemico bilioso
 124
 Tartreux, Geor. epist. apolo-
 getica V. C. B. L. Tralles
 aduersus A. de Haen in
 causa de cicuta usu 51
 Taurinensis infecta noua 500
 sq.
 Taylor, Io. noua nosographia
 ophthalmica 60
 Telluris origo, superficies va-
 ria et interior structura
 287 sq. mutationum caus-
 sae 571 sq.
 Temperamentorum differen-
 tia et principia 305 sq. ef-
 fectus 306
 Tenagodus, tubulorum mari-
 norum genus 569
 Terebinthinae usus in colica
 nephritica 480
 Teredo, tubulorum marino-
 rum genus 568
 Termini botanici 13
 Terra, quid sit? 308. eius
 classes ib. sqq. ardens cir-
 ca Chrzanow in Polonia
 353. eius mixtionum va-
 riarum usus ad agricultu-
 ram 283. variorum gene-
 rum requisita et vitia ad ve-

getationem plantarum 300
 sqq. de iis emendationes
 et correctiones 301 sq.
 Tertianae febris militum co-
 ratio 174
 Testium gangraena et sponta-
 neus secessus 40. extir-
 pationis ratio 597. de ea
 monita 666
 Tetani in regionibus calidis
 natura et curatio 424
 These planta et potus virtus
 394 sq. potus noxa 464
 boheae icon 395
 Thermarum intimae naturae
 examen chemicum insuffi-
 ciens et fallax 534 sqq.
 eam cognoscendi methodus
 perfectior 536
 Thermometri inuentor dubius
 250
 Thuiae Linn. ligni usus oeco-
 nomicus 473
 Thymi effectus et usus 476
 Tibiae epiphyseos a diaphysi
 secessus et caries sanata 607
 Tiliae cultura et usus 476
 Tirsa Colaccorum, planta, eius
 usus et descriptio 337 sq.
 Tissot, Lettre a Mr. Zimmer-
 mann sur l'epidemie cou-
 rante 119
 Tithymali generis differen-
 tia 485
 Tonitru, de eo observatio 332
 Tonfillarum scirrhorum ex-
 stirpatio 670
 Topazii Saxonici, de iis ex-
 perimenta chemica 355
 Trabucchi, Aloysii Paul. Diss.
 inaug. med. de mechanismo
 et usu respirationis 142
 Tra-

Tracheae vulnera eorumque
sanatio 597

Trachelia, nouum auium ge-
nus 252

Tralles, Balth. Lud. de methodo
medendi Sydenhami, Tissoti
cet. in curatione variolarum
cet. epist. apologetica 45.
Vexatissimum nostra aetate
de insitione variolarum vel
admittenda vel repudianda
argumentum 47. Vera pa-
trem patriae annuente di-
uina clementia sanum et
longaeuum praestandi me-
thodus 651

Transilvaniae mineralogia
681

Trepanatio, de ea obseruata
596. 598. in futuris ossium
capitis, de ea monita 668.
in contrahissuris omittenda,
eius signa contraindiantia
629

Trifolii fibrini vsus in scorbuto
481

Triller, Dan. Wilh. opuscula
medico philologica Vol. I.
II. 83. Diff. inang. de fal-
lacia examinis chemici in
exploranda intima therma-
rum natura 534

Tripela, eius natura 310

Tritici Smyrnenfis seu mira-
culosi culturae vsus 162

Triton, reptilium genus 437

Trois-quart vid. *Acus sriquet-*
17a.

Trzebiezky, Franc. Xav. Casp.
Diff. de irritabilitate et sen-
sibilitate partium corporis
animalis 378

Tubularia, tubulorum mari-
norum genus 569

Tubuli marini fossiles, de iis
scriptores 565. eorum clas-
sis, genera et species ib.
sq. circa eos errores com-
missi 570. vbi reperiuntur.
ib. eorum matrices ib. sq.

Tulaxodus, tubulorum mari-
norum genus 569

Tumores, eorum systema 56.
genera varia 42. 56. spe-
cies nonnullae 56 sq. in
variis locis varii, de iis ob-
seruationes 601 sq. eo-
rum extirpationis casus 42.
chronici praecipui 178 sq.
lymphatici 188. eorum se-
des, causa et curatio ib.
natura, stadia et curatio 57
sq. tunicati, eorum causa
et species 606. in capite
infantum recens natorum,
eorum curatio 596

Turfae ortus et vsus 281. 296.
301. natura vegetabilis 283.
fumus ex igne eius oriun-
dus sanitati innocuus ib.

Turpethi mineralis vsus et
abusus in hydrophobia 618

Tussis ferina a. 1769. epide-
mice grassata, eius curatio
625. 695. natura et caus-
ae ib. sq. periodica singu-
laris sanata 624

Tympanitidis causae, sedes
et cura 175

Tyrolenses plantae 254

V.

Vaccinii myrtilli vsus in cal-
culo 165

Vagina vteri vid. *Vterus.*
Vale-

✻✻✻
Valerianae radice vsus in epilepsia 172. in hemiplegia 507

Valetudinarii bellici requisita 170

Vaporosi morbi 718

Varicis definitio, causa et curatio 187. aneurysmaticae definitio 58

Varicocele, 236. de eius curatione monita 666

Variolae, de iis observata et monita 48. de earum natura ac indole monita 225. earum causarum ib. indoles benigna ib. in castris malignitas 172. curatio, de ea controversia 45. eas eradicandi remedium 224. 226. iis veris homines bis affici negatur 48. inoculatio vid. *Inoculatio*.

Varsaviae situs, aer et insalubritas, eique medendi methodus 652 sq.

Vasorum corporis humani vis irritabilis 78. ea morbosa causa circuli sanguinis turbati 79

Venae Medinensis ortus et causa 408

Venaesectionis vsus in convulsionibus puerperarum 625. in erysipellate 39. in febre epidemica maligna biliosa 210. in febre hydropica 222. in pleuritide inflammatoria 120. vsus et abusus in dysenteria 610. in gravidis 107 sq. in morbo venereo 523. saepius institutae vsus in laesionibus cranii 595. 598. in locis affe-

ctis institutae praerogativa 642 sq.

Venarum in cane aberrationis casus 82

Venenata animalia Galliae, quatenam? 633 sqq.

Venenorum definitio et differentia 432. classes effectus eorumque antidota ib. sq.

Veneri morbi historia et origo 156 sqq. 159. antiquitas origo 519 sq. epidemica conditio 158 sq. symptomata eorumque curatio 528. ei medendi variae methodi 510 sqq. 519 sqq. miasmatis natura et sedes 527. eum ex America in Europam delatum esse negatur 156 sqq.

Ventorum in corpus humanum vsus et noxa 655. in littore Coromandelano salubritas 416

Verbesinae acmellae vsus in calculo 165

Vermes, contra eos remedia 95. 176. in harengis reperiuntur 391. vermis vivus teres per vrethram eiectus 199

Verminosi morbi singularis observatio 201. 719. verminosum symptoma 122

Vernicum vsus ad conservationem animalium in museis 330

Verschuir, Gualther. Diss. de arteriarum et venarum vi irritabili cet. 78

Veruecum morbus, cancer linguae 545

Vesicatoriorum vsus in febre epidemica biliosa 211. in hydropho-

hydrophobia 619. in pleu-
ritide 120. parti laesae ap-
plicatorum vsus insignis
320 sq. ceruici applicato-
rum effectus in deliriis
ibid.

Veterinaria medicina, de ea
observationes 544 sq. ei in-
seruientes plantae 478 sq.

Vicus salubritas, de ea regu-
lae et obseruata 462

Vin in Messina parandi
optima methodus 480

Vini antimoniatum vsus in mor-
bis infantum 111 sq.

Violarum nimius odor causa
mortis 85. syrupus vid.
Syrupus.

Vipera, serpentum genus.
440. venenata 635. Redia-
na, de eius veneno experi-
menta 442

Virgulae diuinariae vis du-
bia reddita 371 sq.

Vitalitatis infantum ratio 154

Vitrum antimonii, eius histo-
ria et praeparatio 643 sq.
de eo analecta chemica
644 sq. ruthenicum, eius
locus natalis 580. de eo ex-
perimenta chemica 581.
vsus ib.

Vitriolum album, eius vsus in
aphthis 112. coeruleum
et viride, de iis cum creta
experimentum chemicum
335.

Vmbilicalem funiculum intra
vterum dissecandi modus
189. breuem] 729

Suppl. IV.

Vocis humanae formationis
causae et modus 641

Vogel, Rudolph. Augustin.
Practisches Mineralsystem
307. opuscula medica se-
lecta 640.

de Voltaire, les singularités de
la nature 376

Vomica pulmonis cicuta sa-
nata 54

Vomitiorum vsus salutaris
in varijs morbis 645. in
febre epidemica biliosa
210 sq. in angina gangrae-
nosa 645. in hernia incar-
cerata 646. in mania 621.
in pleuritide 645. vsus et
abusus in morbis biliosis
124

Vomitus cruenti periodici ca-
sus 544

Vperotus, tubulorum marino-
rum genus 568

Vrethrae coalitus in recens
nato 729

Vria, anium genus 252

Vrinae humanae crystalli lapi-
dae 456. excretionis im-
peditae casus singularis
325

Vrinarum vesicae gangraenae
siccae et humidae signa
660. puncturae modi 661

Vrticae marinae differentiae
503 sq.

Vstilago frumenti ab ouis ani-
malculorum 400

Vteri collum, in eo strata val-
vulis praedita 372 sq. pro-
ciden-

Ccc

eidentia, eius causſae 373.
 diagnofis et prognofis ib.
 curatio 374. inuerſionis
 cauſſae et diagnofis ib. 719.
 vaginae prolapſus cauſſae
 et diagnofis 374 ſq. ei me-
 dendi methodus 375. va-
 ginae fungi ſeu ſarcomatis
 cauſſae et diagnofis ibid.
 curatio 376. vlcus fiſtulo-
 ſum in infante cum ano
 praecloſo 623. fungi dia-
 gnofis et cura 376. ſuffi-
 migiis inferuiens machina
 472. eorum uſus et virtus
 473. granidi ruptura qua-
 tenus lethalis 324. minus
 lethalis rupturae exemplum
 ib. vagina poſt partum clau-
 ſa 720. ſepto diuiſa ib.

Vuae vrſi uſus in calculo 165.
 vis lithonriptica 472. 480

Vulnerum natura et diagnofis
 593. prognofis et curatio
 594. lethalitas, de ea ob-
 ſervationes et caſus 324 ſq.
 futurae 657 ſq.

W.

Wrisberg, Henr. Aug. obſer-
 vationum de animalculis
 infuſoriis ſatura 167.

X.

Xiphiae dentium varietas et
 uſus 333

Y.

the Yellow fever, eius origo
 et natura 4144

Z.

Zoolitha circa urbem Schep-
 penſtedt reperiunda 333

Zoologiae origo 634

Zückert, Io. Frid. *Unterricht
 für rechſchaffene Eltern
 zur diätetiſchen Pflege ihrer
 Säuglinge* 116. *Materia
 alimentaria in genera, claſ-
 ſes et ſpecies diſpoſita*
 460. *Mediciniſches Tiſch-
 buch* 465

Emendanda.

P. 3. lin. 10. 80 lege 8. p. 4. lin. penult. eae lege ei.
 p. 9. lin. 28. Dalecart. l. Dalecarl. p. 15. lin. 23. hoc dele. p. 15.
 lin. 26. Trochilii lege Trochili. p. 16. lin. 20. Tetradymania
 lege Tetradymaniae. p. 16. lin. 29. nomina, lege nominat.
 p. 23. lin. 21. quae l. quas. p. 25. lin. 7. maleagride l. melea-
 gride. p. 31. lin. 18. DE LIGNA l. DE CIGNA. p. 34. lin.
 11. ferra l. terra. p. 37. lin. 19. noteo l. note. p. 39. lin. ante-
 penult. quibus l. maior. p. 41. lin. 6. care l. carie. p. 45. lin.
 30. variolas l. variolis. p. 51. lin. 3. cicutae l. cicuta. p. 57.
 lin. 6. struma l. strumam. p. 57. lin. 30. effluxente l. effluente.
 p. 61. lin. 23. oculis l. oculus. p. 63. lin. 25. tothrign l. bo-
 thrion. p. 67. lin. 8. papillae l. pupillae. p. 69. lin. 9. mo-
 nendo l. monenda. p. 70. lin. 15. et l. vt. p. 71. lin. 24. fru-
 ctu l. tractus. p. 75. lin. 15. Obnoxias l. Obnoxios. p. 80.
 l. 4. februm l. februm et. p. 80. lin. 17. cutaneorum l. cu-
 taneorum. p. 80. lin. 30. pessariari l. pessimae tractari. p. 81. lin. 1.
 affectum l. affectam. p. 83. lin. 4. et III. l. et III. Acad. p. 83.
 lin. 25. conscriptorum l. conscriptarum. p. 87. lin. 30. eoque
 lege atque. p. 90. lin. 14. aque l. aequae. p. 91. lin. 4. morbum
 l. morborum. p. 99. lin. 30. quam l. quas. p. 100. lin. 2. oculi
 l. ouuli. ibid. lin. 6. patres l. patre. ib. lin. 11. effe-
 ctus l. affectus. p. 101. lin. 1. altera l. alteram. ibid. lin. 14.
 duobus modis l. duobus capitibus modus. p. 103. lin. 14. depra-
 vato earum adde digestionem. p. 107. lin. 14. quorumque l. quo-
 rumque. ib. lin. 19. cerni l. cerui. p. 109. lin. 2. quam l. quum.
 ibid. lin. 28. eiusmodis l. eligatis. p. 110. lin. 11. ad eos l. par-
 ticulari ad eos. p. 111. lin. 22. rectum l. lectum. p. 112. lin.
 33. iuuantur l. iuuatur. p. 116. lin. 18. iusto l. iusto modo.
 p. 117. lin. 19. calorem indifferentem l. colorem differentem.
 p. 119. lin. 1. conspiciendos l. conspiciendi. ibid. lin. 7. eas
 l. eos. p. 122. lin. 23. iis l. is. p. 124. lin. 23. copia l. copiae.
 p. 129. lin. penult. fardaeus l. fardous. ibid. lin. vlt. sceler-
 ata l. scelerato. p. 134. lin. 6. faecuum l. faecum. p. 135. lin.
 31. PASQALI l. PASQVALI. p. 147. lin. 23. orti l. orti. ibid.
 lin. 25. morbis l. morbi. p. 148. lin. 29. igni l. ignem. p.
 152. l. 11. Aler l. Alter. p. 157. lin. 6. annona l. annonae diffi-
 cultate. p. 161. lin. 13. illi l. illae. ibid. lin. 19. eo l. ea.
 p. 170. lin. 4. bellico l. bellica. ibid. lin. 24. quodam l. qua-
 dam. p. 171. lin. 25. aliis l. alios. p. 172. lin. 8. symptomatica
 l. symptomaticae. p. 175. lin. 27. eaque l. eaeque. p. 186. lin.
 4. tumorum l. tumorem. p. 222. lin. 30. surditate l. mania.
 ibid. lin. penult. expextus l. expertus. p. 224. lin. 3. car-
 dialgiae l. cardialgias. ibid. lin. 14. mortis l. morbi. p. 233.
 lin. 4. praecipit l. praeripit. p. 238. lin. 20. quam l. quem.
 p. 240. lin. 30. lactae l. lacte. p. 248. lin. 6. multitudinem l. mul-
 tudine. p. 250. lin. vlt. editurum l. edituro. p. 269. lin. 27.

❖   ❖

curationes l. curationis. p. 314. lin. 1. illatam l. illicitam. p.
 322. lin. 12. foueam l. fouea. p. 329. lin. 6. lentes l. lenta.
 p. 331. lin. 3. conseruariorum l. conseruatoriorum. p. 335. lin.
 32. acceptum l. acceptam. p. 342. lin. 17. sericam l. sericeam.
 p. 349. quod nec LINNAEVS dixit, nec nobis cet. l. quod qui-
 dem LINNAEVS dicit, nobis tamen non cet. p. 363. lin. 12.
 principium l. principum. p. 408. lin. 16. effectibus l. affectibus.
 p. 415. lin. 32. iacturum l. iacturam. p. 437. lin. 29. Iguanam
 l. Iguanam. p. 438. lin. 26. depictas l. depictos. p. 448. lin.
 21. alligandi l. alligandae. p. 479. lin. 15. Morus l. Mori. p.
 484. lin. 7. eorum l. earum. p. 486. lin. 19. petali l. petalo.
 p. 496. lin. 25. et lin. 30. ammoniaci l. ammoniacum. p. 521.
 lin. 7. funestorum l. funestorum. p. 521. lin. 27. vsui l. vsu.
 p. 592. lin. 7. Sampas l. Stampas. p. 603. lin. 23. insignae l.
 insignis. p. 605. lin. 6. partim l. partium. p. 607. lin. 11. haec
 l. haec. p. 645. lin. 5. calx l. calcem. p. 651. lin. 3. vngulae
 l. vngulas. p. 651. lin. 4. agaricus l. agaricum. p. 661. lin.
 vii. p. 513. l. p. 415. p. 662. lin. 30. apparati l. apparatus.
 p. 666. lin. 5. vmbilicalis l. spermatici. p. 697. lin. 7. spiritus
 l. spiritu. p. 707. lin. 17. ipsum l. ipsam. p. 714. vit. addita
 l. addita. p. 727. lin. 26. applicatione l. applicationi.
